

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
COĞRAFYA EĞİTİMİ BİLİM DALI

ÖĞRENCİLERİN 9. SINIF COĞRAFYA DERSİ KONULARINA YÖNELİK HAZIR
BULUNUŞLUK DÜZEYLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
İlknur BADUR

Ankara
Nisan, 2012

TC
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
COĞRAFYA EĞİTİMİ BİLİM DALI

ÖĞRENCİLERİN 9. SINIF COĞRAFYA DERSİ KONULARINA YÖNELİK HAZIR
BULUNUŞLUK DÜZEYLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İlknur BADUR

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Ülkü Eser ÜNALDI

Ankara
Nisan, 2012

JÜRİ ONAY SAYFASI

..... 'ın
.....
..... başlıklı
tezi..... tarihinde, jürimiz tarafından
..... Ana Bilim / Ana Sanat Dalında Yüksek
Lisans / Doktora / Sanatta Yeterlik Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Başkan:

Üye (Tez Danışmanı):

Üye :

Üye :

Üye :

ÖNSÖZ

Bir toplumun ilerlemesi ancak eğitimcilerinin nitelikli insan yetiştirebilmesiyle mümkün olacaktır. Nitelikli insan olmanın koşullarından en önemlisi de Coğrafya bilgisine sahip olmaktır. Çünkü Coğrafya bilmek dünyayı farklı açılardan algılayabilmek demektir.

Beni bu araştırmaya yönelten neden, çalıştığım okullarda 9. Sınıfların diğer sınıflara göre Coğrafya dersinde başarısız olmasıydı. Öğrencilerin başarısız olmalarındaki en önemli faktörün ilköğretimden getirdikleri bilgilerinin başka deyişle hazır bulunuşluklarının yetersiz olması varsayımıyla araştırmaya başladım.

Araştırmam boyunca takıldığım her konuda yardımcı olan saygıdeğer danışmanım Prof. Dr. Ülkü Eser ÜNALDI' ya çok teşekkür ederim.

Tezin hazırlanma aşamasında yardımlarını esirgemeyen, çalışma azmine, insanlara değer verişine hayran kaldığım özel insan ve fahri danışmanım Doç. Dr. Salih ŞAHİN' e şükranlarımı sunarım.

Ayrıca araştırmamda beni teşvik eden, bana inanan Doç. Dr. Servet KARABAĞ'a, bölümün babası olarak bilinen çok değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Ersin GÜNGÖRDÜ' ye, Ankara' daki okul müdürüm Yunus DUYAR, sevgili abim Ahmet Murat ŞİMŞEK, kısa zamanda çok sevdiğim Hülya AKTAŞ, enerjisiyle beni hayrete düşüren Hüseyin AŞÇI ve mutlu olmayı hak eden Fatih PALABIYIK' a yardımlarından dolayı minnettarım. Araştırmamın bütün aşamalarında yanımda olan, manevi desteğini hep hissettiğim, tez boyunca her sıkıldığımda bana sabır gösteren, tezin düzenlenmesinde de yardımları olan, beni her konuda destekleyen sevgili eşime ve beni bugünlere getiren aileme binlerce kez teşekkürler

Araştırmamın eğitime ve tüm eğitimcilere katkısı olması dileğiyle...

Saygılarımla.

İlknur BADUR

ÖZET

ÖĞRENCİLERİN 9. SINIF COĞRAFYA DERSİ KONULARINA YÖNELİK HAZIR BULUNUŞLUK DÜZEYLERİ

BADUR, İlkur

Yüksek Lisans, Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ülkü Eser ÜNALDI

Nisan-2012, 150 sayfa

Bu araştırmanın amacı, öğrencilerin 9.sınıf Coğrafya dersi konularına yönelik hazır bulunuşluk düzeylerini belirlemektir.

Öğrencilerin Coğrafya dersi konularına hazır bulunuşlukları ile kişisel değişkenlerden cinsiyet, Coğrafya konularına ilgi, Coğrafya dersini başarma inançları ve Coğrafya öğrenmenin gerekliliği arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını ortaya koymaktır.

Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerini ölçmek için araştırmacı tarafından başarı testi geliştirilmiştir. Bunun için öncelikle ilköğretim 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıf kazanımları incelenerek, bu kazanımlardan 9. sınıf öğrenmeleri için ön koşul olanlar belirlenmiştir. Belirlenen kazanımlara paralel test maddeleri yazılmış, yazılan test maddelerinin kapsam geçerliliği için, uzman görüşüne başvurulmuştur. Test maddelerindeki düzeltmelerden sonra yapılan ön uygulama sonucunda maddeler analiz edilerek, madde güçlük ve ayırt edicilik indeksleri belirlenmiştir.

Çalışma, Muğla merkezde bulunan beş ortaöğretim okulunun 9. sınıflarından, rastlantısal yöntemle seçilen, 520 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir.

Elde edilen veriler SPSS 19.0 (Statistical Package for Social Sciences) paket programında analiz edilmiştir. Analiz kapsamında, sıklık tabloları, betimleyici

istatistikler, pasta ve çubuk grafikler, Kolmogorov Smirnov normallik testi, Mann Whitney U testi ve Kruskal Wallis H testinden faydalanılmıştır.

Araştırma sonucunda öğrencilerin 9. Sınıf Coğrafya dersi konularına yönelik hazır bulunuşluklarının yeterli düzeyde olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı, Coğrafya dersine ilgi, Coğrafya dersini öğrenme gerekliliği ve Coğrafya dersini başarma inancına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Coğrafya Dersi, Dokuzuncu Sınıf, Hazır Bulunuşluk Düzeyi.

ABSTRACT

THE READINESS LEVELS OF STUDENTS FOR 9. GRADE GEOGRAPHY CLASS SUBJECTS

BADUR, İlknur

Graduate Studies, Head Department for Teaching Geography

Thesis Consultant: Prof. Dr. Ülkü Eser ÜNALDI

April-2012, 150 pages

The purpose of this study is to determine the levels of readiness of students for 9. Grade Geography class subjects.

The study aims to demonstrate whether there is a significant relationship between the sex, which is one of the personal variables, interest in Geography subjects, belief in being successful in the Geography class and the requirement for learning Geography.

A success test was developed by the researcher in order to measure the readiness levels of the students. For this purpose, their achievements in the Grades 4, 5, 6, 7 and 8 of primary education and some of these achievements were determined as pre-conditions for their learning in the 9. Grade. In parallel with specified achievements, test items were written and an expert was consulted on their opinion of the scope validity of the test items. As a result of the preliminary application conducted after the corrections in the test items were analyzed, the strength and distinctiveness indexes of the items were determined.

The study was conducted with the participation of 520 students, in the 9. Grades of five secondary education schools located in central Muğla, the students were selected with the accidental sampling method.

The data obtained were analyzed using the SPSS 19.0 (Statistical Package for Social Sciences) package software. Within the scope analysis, frequency charts, descriptive statistics, pie and bar graphs, Kolmogorov Smirnov normality test, Mann Whitney U test and Kruskal Wallis H test were used.

As a result of the study, it was determined that the readiness levels of students for 9. Grade Geography class subjects were not sufficient. Furthermore, it was concluded that the readiness level of students did not vary by sex, but it vary in a statistically significant way by interest in Geography class, requirement to learn the Geography subjects and belief in achieving success in the Geography class.

Keywords: Geography Class, Ninth Grade, Readiness Level.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	i
ÖNSÖZ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
TABLolar LİSTESİ	ix
GRAFİKLER VE ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR LİSTESİ	xii
BİRİNCİ BÖLÜM	
1. GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu	1
1.1.1. Problem Cümlesi	5
1.1.2. Alt Problemler	5
1.2.Araştırmanın Amacı	6
1.3.Araştırmanın Önemi	6
1.4.Varsayımlar	8
1.5.Sınırlılıklar	9
1.6.Tanımlar	9
İKİNCİ BÖLÜM	
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	11
2.1. Giriş	11
2.2. Hazır Bulunuşluk Kavramı	19
2.3. Hazır Bulunuşluk Alt Yapıları	21
2.4. Hazır Bulunuşluğun Eğitimdeki Önemi	22
2.5. Hazır Bulunuşluk ve Coğrafya Dersi	24
2.6. Coğrafya Öğretiminde Yapılandırmacı Yaklaşım	27
2.7. Coğrafya Eğitiminin Amaçları	30
2.8. İlköğretim Sosyal Bilgiler, Fen ve Teknoloji Dersi ile Ortaöğretim	
Coğrafya Dersi Konuları	37
2.8.1. İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersindeki Coğrafya Konularının Yeri .	37

2.8.1.1. I. Kademede (4. ve 5. Sınıf) Coğrafya Konularının Yeri	38
2.8.1.2. II. Kademede (6. ve 7. Sınıf) Coğrafya Konularının Yeri	41
2.8.2. İlköğretim Fen ve Teknoloji Dersinde Coğrafya Konularının Yeri.	45
2.8.2.1. I. Kademede (4. ve 5. Sınıf) Coğrafya Konularının Yeri	46
2.8.2.2. II.Kademede (6,7 ve 8. Sınıf) Coğrafya Konularının Yeri	50
2.8.3. Ortaöğretim 9.Sınıf Coğrafya Dersindeki Konuların İçeriği	56
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
3. YÖNTEM	64
3.1.Araştırmanın Modeli	64
3.2.Evren ve Örneklem	65
3.2.1. Araştırma Evreni	65
3.2.2. Araştırma Örneklemi	66
3.3.Verilerin Toplanması	66
3.3.1.Test Geliştirme Aşaması	66
3.3.2.Test Amacının Belirlenmesi	67
3.3.3. Belirtke Tablosunun Hazırlanması	67
3.3.4. Soru Tipi, Sayısı ve Süre	69
3.3.5. Test Maddesi Yazma ya da Seçme	74
3.3.6. Ön Deneme ve Madde Analizi	74
3.3.7. Uygulama	89
3.4.Verilerin Analizi	90
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
4. BULGULAR ve YORUM	91
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	92
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	95
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	96
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	99
4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	100
BEŞİNCİ BÖLÜM	
5. SONUÇ ve ÖNERİLER	103
5.1.Sonuç	103
5.2.Öneriler	104
KAYNAKÇA	107

EKLER	118
Ek 1. Öğrencilere Uygulanan Başarı Testi	118
Ek 2. Başarı Testi Uygulama İzni	124
Ek 3. Uzman Görüş Form Örneği	127

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Davranışçı, Bilişsel ve Yapıcı Öğrenmenin Özellikleri

Tablo 2. Dördüncü Sınıf Öğrenme Alanları, Üniteler ve Süreleri

Tablo 3. Beşinci Sınıf Öğrenme Alanları, Üniteler ve Süreleri

Tablo 4. Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Üniteleri ve Dağılımları

Tablo 5. Yedinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Üniteleri ve Dağılımları

Tablo 6. Dördüncü Sınıf Fen ve Teknoloji Dersi Öğrenme Alanları, Üniteleri ve Dağılımları

Tablo 7. Beşinci Sınıf Fen ve Teknoloji Dersi Öğrenme Alanları, Üniteleri ve Dağılımları

Tablo 8. Altıncı Sınıf Fen ve Teknoloji Dersi Öğrenme Alanları, Üniteleri ve Dağılımları

Tablo 9. Yedinci Sınıf Fen ve Teknoloji Dersi Öğrenme Alanları, Üniteleri ve Dağılımları

Tablo 10. Sekizinci Sınıf Fen ve Teknoloji Dersi Öğrenme Alanları, Üniteleri ve Dağılımları

Tablo 11. Muğla Merkez Ortaöğretim Okulları ve Dokuzuncu Sınıf Öğrenci Sayıları

Tablo 12. Araştırma Örnekleme

Tablo 13. Ortaöğretim 9. sınıf Coğrafya dersi konu ve kazanımları (MEB)

Tablo 14. Dokuzuncu Sınıf Kazanımları ile 4. 5. 6. 7. 8. Sınıf Kazanımlarının Karşılaştırılması ve Soru Sayıları

Tablo 15. Madde Güçlük Endeksi

Tablo 16. Madde Ayırt Edicilik Endeksi

Tablo 17. Madde Ayırt Edicilik Endeksi ile Maddenin Değerlendirilmesi

Tablo 18. Madde Güçlük Endeksi ile Madde Ayırt Edicilik Endeksi Yorumu

Tablo 19. Güvenirlilik-Geçerlilik Analizi

Tablo 20. Cronbach's Alfa değeri

Tablo 21. Kolmogorov-Smirnov testi sonuçları

Tablo 22. Hazır Bulunuşluk Ölçmeye Yönelik Sorulara İlişkin Sıklık Analizi

Tablo 23. Hazır Bulunuşluk Düzeylerine İlişkin Betimleyici İstatistikler

Tablo 24. Cinsiyet dağılımı

Tablo 25. Mann Whitney U testi

Tablo 26. Coğrafya konularına ilişkin ilgi düzeyi dağılımı

Tablo 27. Kruskal Wallis H testi sonuçları

Tablo 28. Mann Whitney U Testi ile ikili karşılaştırmalar

Tablo 29. Coğrafya dersine ilişkin başarı inancı düzeyi dağılımı

Tablo 30. Hazır bulunuşluk testi ile Coğrafya dersine ilişkin başarı inancı düzeyi karşılaştırması

Tablo 31. Coğrafya dersinin gerekliliğine inanma düzeyi dağılımı

Tablo 32. Hazır bulunuşluk testi ile Coğrafya dersinin gerekliliğine inanma düzeyi karşılaştırması

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. Cinsiyet Dağılımı

Grafik 2. Coğrafya konularına ilişkin ilgi düzeyi dağılımı

Grafik 3. Coğrafya dersine ilişkin başarı inancı düzeyi dağılımı

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Coğrafya Dersi Öğretim Programının Çatısı

KISALTMALAR LİSTESİ

CDÖP : Coğrafya Dersi Öğretim Programı

ÇPL : Çok Programlı Lise

İHL : İmam Hatip Lisesi

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

SPSS : Statistical Package For Social Sciences

TDK : Türk Dil Kurumu

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ:

Bu bölümde, araştırmanın problem durumuna, problem cümlesine, araştırmanın amacına, önemine, varsayımlara, sınırlılıklara ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir (Ertürk,1984:12). Bu süreci yönlendirenlerin, bireye hangi kazanımları kazandıracağını belirlemeleri, sürecin işlerliği açısından çok önemlidir. Kazandırılacak davranışları belirlemek, bireyde var olan ön öğrenmelerin tespit edilmesini ve eğitime nereden başlanacağını bilmesini gerekli kılar. “...öğrencilerin belirli tür öğrenim uygulamalarından yararlanma düzeyleri, tercih ettikleri öğretme-öğrenme yaklaşımları ve her bir öğrencinin belirli bir türdeki öğretim uygulamasına tepkisi sahip olduğu bireysel özelliklere göre farklılaşmaktadır” (Kuzgun ve Deryakulu 2004). Bu bireysel özelliklerden biri de Smith ve Ragan’a göre; hem bireyde zaman içinde değişiklik gösterebilen hem de toplumda bireyler arasında değişiklik gösterebilen hazır bulunuşluk düzeyidir (Smith and Ragan 1999; Kuzgun ve Deryakulu 2004).

Hazır bulunuşluk düzeyi, kişi ya da nesnenin yeni bir duruma maruz kalmadan önce kendisinde bulunan ön bilgi, tutum ve beceri ya da yeteneklerinin tümünü kapsayan bir terimdir. Bir başka tanım ise; olası durumlara karşı, var olan genel ve özel yeterlik durumlarının tümüdür.

Öğrenmeye hazır bulunuşluktan kastedilen ise, bireyin geçiregeldiği yaşantılarının ürünü olarak oluşan öğrenme seviyeleridir.

“Ancak her bireyin geçmiş yaşantılarının farklılığı nispetinde hazır bulunuşluk seviyesi farklı olabileceği için, belli bir öğrencinin seviyesini tespit etmek gerektiğinde, onun geçmişten getirdiği kazanımlarını değerlendirmek gerekir. Öğrencinin bilgisi, zekâsı, yetenekleri, ilgileri, alışkanlıkları, değerleri, yanlış veya doğru tecrübeleri vb. onun öğrenmeye hazır bulunuşluğunu açıklayan unsurlardır” (Şendurur, 2001:145-155). Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri bu niteliklere bağlı olarak farklılaşır. Öğretmen bu farklılıkları önemsemeli ve eğitim – öğretimi planlarken buna göre davranmalıdır.

“Organizmanın öğrenmeye hazır bulunuşluğu yalnız başına öğrenmeyi meydana getirmez. Öğrenmeye hazır bulunan organizmanın öğrenmek için harekete geçmesi, çaba göstermesi gerekmektedir. Organizma bir ihtiyacını doyumak için harekete geçtiği zaman, öğrenmeye hazır bulunuşluğu oranında, eskiden öğrendiklerini kullandığı gibi, önüne çıkan yeni durumlara gerekli tepkiyi yapabilmek için, yeni bilgi, beceri ve tavırları da öğrenmek zorunda kalır” (Başaran, 1974: 99).

Bize gelen yeni uyarıcılara verdiğimiz anlamlar, büyük ölçüde geçmişte edindiğimiz yaşantılara dayalıdır. Örneğin; kimya dersinde öğretmenin tahtaya yazdığı bir formülü öğrencinin anlamlandırabilmesi için, elementlerin sembollerini ve her elementin kaç atomdan meydana geldiğini daha önceden öğrenmiş olması gerekir. Öğrencinin program geliştirme dersinde, hedef kaynaklarını incelemenden önce, hedef ve hedef türleriyle ilgili kavramları öğrenmiş olması gerekir. Eğer öğrencinin bu öğrenmeleri yanlış ve yetersiz ise, sonraki uyarıcıları yanlış anlayabilir. Böylece ön öğrenmelerdeki eksiklik sonraki öğrenmelerdeki eksik ve yanlışlığa neden olabilir. Bu nedenle öğretmenler öğrencilerinin dersle ilgili ön öğrenmelerini kontrol edip onların tamamlanmasını sağlayarak yeni öğrenileceklere geçmelidirler. Aksi takdirde, öğrencinin yeni öğrenilecek şeyleri anlamlandıramamasına, eksik ve yanlış öğrenmesine neden olurlar (Senemoğlu,2001:298).

Öğrencinin öğrenme düzeyini belirlediği düşünülen niteliklerden ilki bilişsel giriş davranışlarıdır. Bilişsel giriş davranışları, öğrencinin yeni bir öğrenme ünitesini öğrenebilmesi için daha önce kazanmış olması gerekli davranışlarıdır. Diğer bir deyişle üniteyi öğrenebilmesi için gerekli ön öğrenmelerdir. Öğrenme düzeyini belirleyen öğrenci niteliklerinden ikincisi öğrencinin öğrenme birimi ile ilgili duyuşsal giriş özellikleridir. Başka bir ifade ile öğrenme ünitesini öğrenmeye güdülenmiş olma derecesidir (Senemoğlu, 2005:446-448). Öğrencinin hem bilişsel hem de duyuşsal giriş özelliklerine sahip olması o konunun veya ünitenin öğrenilmesini kolaylaştıracaktır.

Öğretim hizmeti ne kadar nitelikli olursa olsun, öğrencilerin, işlenen ünitenin gerektirdiği bilişsel giriş davranışlarındaki eksikleri nedeniyle üniteyi tam olarak öğrenmeleri olanaksızdır (Bloom, 1979:107). Ayrıca, gerekli bilişsel giriş davranışlarında önemli eksikleri olan öğrenciler, çok olumlu duyuşsal giriş özelliklerine karşın başarısız olabilirler (Bloom, 1979:105).

Duyuşsal giriş özellikleri ise, öğrencinin akademik benlik kavramını, üniteye karşı ilgisini, tutumunu içermektedir. Duyuşsal giriş özellikleri arasında başarıyı belirlemede en çok etkisi olan “akademik benlik kavramı”, akademik yönü baskın olan bir işte başarılı olacağına inanmakta ve güvenmekte olma derecesidir (Bloom, 1979:299). Bir başka deyişle, akademik benlik kavramı, öğrencinin öğrenme özgeçmişine dayalı olarak, hedeflerle tutarlı öğrenme düzeyine ulaşp ulaşamayacağına ilişkin kendini algılayış biçimidir (Senemoğlu, 1987:29). Öğrencilerin olumsuz duyuşsal giriş özelliğine sahip oldukları bir üniteyi yeterli düzeyde öğrenmeleri olanaksız değilse bile çok güçtür (Bloom, 1979:168-169). Öğrencinin konuya veya üniteye karşı güdülenmişlik düzeyi düşükse, o konuyu öğrenmeye istek duymayacaktır.

Öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyi derse katılımını etkiler. Yeni bir öğrenme için önceki öğrenmeler, bilişsel giriş davranışlarının bir başka boyutu olan ön koşul öğrenmeler niteliğindeyse, bu ön koşul öğrenmelerin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu yapılmazsa, ön koşul öğrenmelerin eksikliği ve bunların giderek birikmesi sonucu, öğrenci daha üst düzeydeki öğrenmeler gerçekleştiremeyecek, dolayısıyla sınıf çalışmalarına etkin olarak katılamayacak, ilgisiz kalacaktır (Özçelik, 1987:173-183).

Böylelikle öğrencinin dersten soğuması, daha sonra işlenecek ünitelere de olumsuz bir tutum sergilemesi olasıdır.

Öğrencilerin derse ait ön öğrenmelerinin var olması yani hazır bulunuşluk düzeylerinin yüksek olması dersin verimini artırır. Bundan dolayı öğretmenlerin dönem başlarında değerlendirme yapmaları ve öğrencilerin hazır bulunuşluklarını belirlemeleri gerekmektedir.

Ortaöğretim Coğrafya derslerinde uygulanan Coğrafya Dersi Öğretim Programı sarmal bir yapıya sahiptir. Bu nedenle sınıflararası ilişkilendirme çok önemlidir. Coğrafya öğretmeni öğrencilerin bilgi, beceri, değer ve kavram boyutlarında hazır bulunuşluk düzeyini dikkate almalıdır. Ayrıca ilköğretim düzeyinde sosyal bilgiler ile fen ve teknoloji derslerinde verilen konular dikkate alınarak öğrencilerin birikimlerinden yararlanılmalıdır (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], Ortaöğretim Coğrafya Öğretim Programı, 2010).

Bu nedenle Coğrafya öğretiminde tam öğrenmenin gerçekleşebilmesi için öğrenmenin başlangıcında eksik olan bilişsel giriş davranışlarının tamamlanması zorunludur. Sözelimi öğrenci, volkanları ve depremleri öğrenebilmesi için, yerin iç yapısını önceden öğrenmiş olmalıdır (Çilenti,1987:83). Bir başka örnek; bazı bölgelerde iklim ile bitki örtüsü arasındaki ilişkinin öğrenilmiş olması, başka bölgelerde iklim ve bitki örtüsü arasındaki ilişkinin öğrenilmesini kolaylaştırır.

“Coğrafyadaki anlamlarıyla renk kodları, yükseklik, derinlik, ölçek, enlem, boylam vb. kavramlarının anlamlarını, gösterilişlerini vb. bellemiş olmak, harita okuma yeterliğinin öge ve kritik davranışlarının öğrenilmesine imkân hazırlar (Özçelik,1992:100)”.

Örneklerde de görüldüğü gibi, sınıflar arası ilişkilendirmenin çok önemli olduğu Coğrafya dersinde öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri dikkate alınmalıdır. Bu nedenle bir konunun öğretimine başlamadan önce, bu konuyla ilgili önceki öğrenmelerle kazanılmış olması gereken davranışların öğrencilerde var olup olmadığına bakılmalıdır. Bu davranışları bir kısım öğrencilerin kazanmadığı tespit edildiğinde bu

davranışların kazandırılması için çalışmalar yapılmalı, daha sonra yeni konuyla ilgili öğretim faaliyetlerine başlanılmalıdır.

1.1.1. Problem cümlesi:

Bu araştırmanın problem cümlesini “Öğrencilerin 9.sınıf Coğrafya Dersi konularına yönelik hazır bulunuşlukları ne düzeydedir?” oluşturmaktadır.

1.1.2. Alt problemler:

Araştırmanın alt problemlerinde şu sorulara cevaplar aranacaktır:

1. Öğrencilerin 9.sınıf Coğrafya dersi konularına hazır bulunuşlukları ne düzeydedir ?
2. Öğrencilerin 9.sınıf Coğrafya dersi konularına hazır bulunuşlukları ile öğrencilerin cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Öğrencilerin 9.sınıf Coğrafya dersi konularına hazır bulunuşlukları ile öğrencilerin Coğrafya konularına ilgileri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Öğrencilerin 9.sınıf Coğrafya dersi konularına hazır bulunuşlukları ile öğrencilerin Coğrafya dersini başarıma inancına göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
5. Öğrencilerin 9.sınıf Coğrafya dersi konularına hazır bulunuşlukları ile Coğrafya öğrenmenin gerekliliği arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1.2. Araştırmanın Amacı:

Öğrenci bir öğrenme ünitesinde istenilen düzeyde başarılı olamazsa, onun bu eksikleri daha sonra gelen üniteye girmeden önce giderilmedikçe bu öğrencinin daha sonraki üniteyi de istenilen nitelikte öğrenemeyeceği kabul edilir.

Bu nedenle, bu çalışmanın temel amacı öğrencilerin 9.sınıfta ilk kez alacakları “Coğrafya Dersi’ne” hazır bulunuşluk düzeylerini belirlemek ve hazır bulunuşluklarında hangi faktörlerin etkili olduğunu ortaya koymaktır.

Bu kapsamda alt amaçları şu şekilde belirtebiliriz:

- 1) Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinde cinsiyet faktörünün etkisi,
- 2) Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinde Coğrafya konularına ilgilerinin etkisi,
- 3) Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinde Coğrafya dersini başarıma inancının etkisi,
- 4) Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinde Coğrafya öğrenmenin gerekliliğinin etkisidir.

1.3. Araştırmanın Önemi:

Bir öğrencinin okulöncesinde gerçekleştirmiş olduğu öğrenmeleri öğrencinin okul yıllarındaki öğrenmelerini; ilkokul yıllarındaki öğrenmeleri de öğrencinin daha sonraki okul yıllarındaki öğrenmelerini doğrudan etkiler. Bir öğrencinin öğrenmeyle ilgili özgeçmişi onun şimdiki öğrenmelerini büyük ölçüde belirlemekte ve geçmiş ile şimdiki öğrenmeleriyle oluşturulacak biriktirdiği bu yeni özgeçmiş de onun gelecekteki öğrenmeleriyle ilgili önemli sonuçlar ortaya koyma durumuna gelmektedir (Bloom, 1995, s. 241).

Bir ünite ile ilgili bilişsel giriş davranışlarında var olan eksiklikler giderilmeden, yanlışlıklar düzeltilmeden ve olmayan giriş davranışları kazandırılmadan yapılacak öğretme-öğrenme etkinlikleri, öğrencilerin birçok davranışı gerektiği gibi kazanmasını engelleyecektir. Öğrenme, davranış birikikliğiyle doğru orantılı ilerler. Bir ünite tam ve doğru olarak kazanılan davranışlar bir sonraki ünitenin davranışlarının tam ve doğru olarak kazanılmasının ön koşuludur. Bu ön koşullar yerine geldiği sürece öğrencilerin öğrenme düzeyi yükselir, öğrenme çeşidi artar yani bilişsel ve duyuşsal öğrenme ürünleri istenilen niteliklerde ortaya çıkar (Bloom, 1995, s. 32).

Bu ön koşullar gereği gibi yerine getirilmediğinde ise öğrenci her ünite gittikçe öğrenme zorluğu ile karşılaşır. Bu zorluklar üniteler ilerledikçe yığılır, bu yığınlar da davranışlar arasında kopukluğa neden olur dolayısıyla öğrenci istenilen niteliklerde öğrenemez, öğrencide istendik davranış birikikliği oluşturulması güçleşir. Dolayısıyla öğrenci okula, derse, öğretmene, kendine, çevresine karşı olumsuz tutum geliştirebilir, başarısızlıktan dolayı okuldan uzaklaşabilir.

Hazır bulunuşluk düzeyinin belirlenmesi Ortaöğretim 9.sınıfta Coğrafya dersini ilk kez alacak olan öğrenciler için önemlidir. Çünkü Coğrafya dersinde bir bilginin öğrenilmesi, bazı ön koşul öğrenmelere bağlıdır. Örneğin öğrencinin Türkiye'nin matematik konumunu öğrenebilmesi için paralel ve meridyenin ne olduğunu önceden öğrenmiş olması gerekir. Öğrencilerin hazır bulunuşluklarını tespit etmek aynı zamanda öğretime nereden başlanması gerektiğinin de belirlenmesi anlamına gelir.

Bu çalışmanın önemini üç başlık altında belirtebiliriz:

Birincisi, Ortaöğretim Coğrafya dersi öğretim programında yer alan “Program, öğrenci merkezli ve sarmal bir yapıya sahiptir. Bu nedenle sınıflar arası ilişkilendirme çok önemlidir. Coğrafya öğretmeni öğrencilerin bilgi, beceri, değer ve kavram boyutlarında hazır bulunuşluk düzeyini dikkate almalıdır. Ayrıca ilköğretim düzeyinde sosyal bilgiler ile fen ve teknoloji derslerinde verilen konular dikkate alınarak öğrencilerin birikimlerinden yararlanılmalıdır.” ifadesidir. Burada öğretmenlerin Coğrafya dersini öğretirken öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerini dikkate alması gerektiği vurgulanmaktadır.

İkincisi ise, öğrencilerin Coğrafya dersine hazır bulunuşlukları ile ilgili böyle bir çalışmanın yapılmamış olmasıdır. Bu yönüyle araştırma konusunun eğitim çalışmalarına katkısının olacağı düşünülmektedir.

Bir diğeri ise, ilköğretimi bitirip, 9.sınıfa başlayacak öğrencilerin Coğrafya konularına olan yeterliliğini ölçme anlamında yararlanılabilecek bir metodoloji oluşturacağı umulmaktadır.

1.4. Varsayımlar:

1. Seçilen örneklemin evreni teşkil ettiği,
2. Araştırma aracının araştırmanın amacına uygun verileri toplama bakımından uygun olduğu,
3. Araştırmacı tarafından geliştirilen başarı testinin öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerini ölçebilecek nitelikte olduğu,
4. Başarı testi uygulanan öğrencilerin birbirlerine denk özelliklere sahip oldukları,
5. Çalışmanın, öğrencilerin 9.sınıf Coğrafya dersi konularına hazır bulunuşluk düzeylerini ortaya koyacağı,
6. Çalışmada kullanılan başarı testinin 9.sınıf Coğrafya dersinin içeriğini temsil ettiği,
7. Çalışmanın yapıldığı okulların normal şartlarda eğitim veren ve sosyokültürel değişkenler açısından homojen bir yapı oluşturduğu,
8. Hazır bulunuşluğun öğretimin planlanması aşamasında ve öğretimde verimliliği artırmada önemli bir yerinin bulunduğu varsayılmıştır.

9. Bu araştırmada ele alınan değişkenler ve ilişkiler dışında kontrol altına alınamayan değişkenlerin etkisi söz konusudur. Ancak ele alınan değişkenler arasındaki ilişkilerin, araştırılmak istenilen alanı yansıttığı varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar:

1. Araştırma, Muğla’da 2011–2012 Eğitim–Öğretim yılında öğretime açık bulunan resmi ortaöğretim okulları ile sınırlandırılmıştır.
2. Geliştirilen ölçme aracı, 9.sınıf Coğrafya dersi için daha önceki ön bilgilere dayalı hazırlanan başarı testi soruları ile sınırlıdır.
3. Araştırma Muğla İli’nde bulunan resmi ortaöğretim okulları dokuzuncu sınıf öğrencileri ile sınırlandırılmıştır.
4. Araştırma, araştırmacının belirlediği kavramlar ile sınırlıdır.
5. Araştırma ilköğretim 4, 5, 6, 7. sınıfta görölen Sosyal Bilgiler dersi ile 4, 5, 6, 7, 8. sınıfta Fen ve Teknoloji derslerinde işlenen Coğrafya konularıyla sınırlıdır.

1.6. Tanımlar:

Hazır bulunuşluk: Öğrencilerin okula, derse ve kursa gitmeden önce dağarcığında getirdikleri birikimlerdir. Yani öğrencinin bazı öğretim hedeflerine göre var olan kapasitesinin yeterlilik durumudur. Hazır bulunuşluk, öğrencinin yeni öğrenmeleri için gerekli olan ön koşul niteliğindeki bilme, bilişsel beceri ve duyuşsal özellikleri kazanmış olmasına işaret eder (Sönmez,1994).

Eğitim: En basit anlamıyla başkalarının öğrenmelerine yardım etmek (Küçükahmet, 1995) olarak tanımlanabilen eğitimin en yaygın tanımı: "Bireyin davranışlarında kendi

yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1979).

Öğretim: Planlı ve programlı öğretme etkinlikleri olarak tanımlanan öğretim bireyin yaşamı boyunca süren eğitimin bir kısmının okulda, sınıf ortamında planlı ve izlenceli bir biçimde yürütülen kesitidir (Külahoğlu, 2006:88).

Öğretim Programı: Belli bilgi kategorilerinden oluşan ve bir kısım okullarda beceri ve uygulamaya ağırlık tanıyan, bilgi ve becerinin eğitim programının amaçları doğrultusunda ve planlı bir biçimde kazandırılmasına dönük bir programdır (Varış, 1997:12).

Coğrafya: “Coğrafya; yeryüzünü veya onun bir parçasını tabii, beşerî ve ekonomik özellikleriyle tanıtan, bu özellikleri belirleyen olayların nedenlerini, dağılışı ve sonuçlarını ortaya koyan, insanlarla olan karşılıklı ilişkileri açıklayan bilimdir” (Erinç, 1997:10).

Coğrafya Dersi Öğretim Programı: Coğrafya dersi adı altında, 9. sınıftan 12. sınıfa kadar her yıl okutulmak üzere tasarlanan programdır.

İKİNCİ BÖLÜM

5. KAVRAMSAL ÇERÇEVE:

2.1. Giriş:

İnsanoğlu doğumundan itibaren, gerek çevresiyle etkileşime girmesi gerekse daha iyi bir yaşam güdüsüyle araştırmalara yönelmesi sonucunda eğitim süreci içerisinde yer almıştır.

Eğitimin, anlam ve işlevleri üzerinde görüş ayrılıkları bulunmakla birlikte, çağdaş eğitimin, öğrencilerin bedensel, zihinsel, duysal ve toplumsal bütün kapasitelerini, kendilerine uygun biçimde geliştirmesi konusunda tam bir görüş birliği vardır (Can, 2003: 3).

Bilgi çağı olarak nitelendirilen günümüzde her gün yeni bir buluş ya da bir buluşa hazırlık araştırmalarıyla karşılaşmaktayız. Bu içinde bulunduğumuz hızlı gelişim ve değişim olgusunun temelinde eğitim vardır. Eğitim kavramını daha iyi anlayabilmek için eğitimin birçok tanımını yapmak mümkündür.

“Eğitim, önceden belirlenmiş amaçlar doğrultusunda insanların düşüncelerinde, tutum ve davranışlarında ve yaşamlarında belirli iyileştirme ve geliştirmeler sağlamaya yarayan sistematik bir süreçtir” (Barutçugil, 2002, s.18).

Eğitim genel anlamda bireyde davranış değiştirme sürecidir. Diğer bir deyişle, eğitim sürecinden geçen kişinin, davranışlarında bir değişme olması beklenmektedir. Bu tanımlardan yola çıkarak eğitimi, bireyde kendi yaşantısı ve kasıtlı kültürlüme yoluyla

istendik davranış değişikliği meydana getirme süreci olarak tanımlayabiliriz (Demirel 2003: 7).

Oğuzkan ise, eğitim kavramını iki biçimde tanımlamıştır:

1. Eğitim, yeni kuşakların toplum yaşayışında yerlerini almak için hazırlanırken, gereken bilgi, beceri ve anlayışlar elde etmelerine ve kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme etkinliğidir.
2. Eğitim önceden saptanmış amaçlara göre, insanların davranışlarında belli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkinlikler dizgesidir (Oğuzkan,1987: 12).

Eğitim, değişen durumların gerektirdiği bilgi ve becerileri kişisel çaba ile öğrenebilme ve bunları yaşamın özel durumlarına uygulayabilme sanatının kazanılmasıdır (Titiz, 2000:).

Tarih boyunca eğitim için değişik eğitim tanımları yapılmıştır. Günümüzde eğitimin insan faaliyetlerindeki etkisi bugüne kadar olan uygulamaların en karmaşık olanıdır diyebiliriz. Genel bir bakışla eğitim bir takım becerilerin öğretim ve öğrenim şeması içerisinde; insanın bilgi, sezinleme ve akıl işlevlerini geliştiren faaliyetler ve kavramlar bütünü olarak ele alınmaktadır.

Eğitim tanımları içerisinde sürekli vurgulanan öğrenim ve öğretim kavramlarına değinmek gerekir. Çünkü “bireyde istenen yönde davranış değişikliği” öğrenme ve öğretim yoluyla olur. Wittrock’a göre (1977) öğrenme, yaşantı yoluyla değişme süreçlerini tanımlamak için kullanılan bir terimdir. Öğrenme, “anlama, tutum, bilgi, yetenek ve beceri de yaşantı yoluyla meydana gelen ve belli bir süre kalıcılığı olan değişiklikler oluşturma sürecidir.”

Mayer (1987) ve Woolfolk (1990) ise öğrenmeyi, “bir kişinin bilgisinde ya da davranışlarında yaşantı yoluyla meydana gelen az çok kalıcı izli değişiklik” olarak tanımlamaktadırlar.

Gayne (1985) öğrenmeyi, “ insanın durumu ya da yeterliliğinde yalnızca büyüme süreçlerinin etkisiyle meydana gelmeyen ve belli bir kalıcılığı olan değişme” olarak tanımlamaktadır.

Keefe (1987) öğrenmenin, öğretmen ve öğrenci arasında belirli bir alandaki karşılıklı etkileşim sürecin bir ürünü olduğunu belirtir ve bu öğrenme sürecinde son derece önemli olan bu aktivitelerin de çeşit, kalite ve stil açısından çeşitlilik arz edebileceğini ifade eder.

Bilen, (1996), Fidan ve Erden (1993) öğrenmeyi, bireyin çevresi ile etkileşimi sonucunda oluşan kalıcı davranış değişmesi olarak tanımlamaktadır. Hergenhahn’a göre öğrenme, vücutta hastalık, yorgunluk ya da ilaç etkisiyle meydana gelen geçici değişmelere atfedilmeyecek, yaşantı sonucunda davranışta ya da potansiyel davranışta meydana gelen nispeten kalıcı izli değişmedir (aktaran Senemoğlu, 2001). Bu bağlamda öğrenmenin ortak özellikleri şu şekilde listelenebilir (Senemoğlu, 2001):

1. Davranışta gözlenebilir bir değişme olması.
2. Davranıştaki değişimin nispeten sürekli olması.
3. Davranıştaki değişimin yaşantı sonucunda oluşması.
4. Davranıştaki değişimin yorgunluk, hastalık, ilaç alma v.b. etkenlerle geçici bir biçimde meydana gelmemesi.
5. Davranıştaki değişimin sadece büyüme sonucunda oluşmaması.

Öğrenmenin oluşması ve pekişmesi için bazı temel kurallar vardır:

1. Öğrenme, öğrenmeye hazır olmakla oluşur.
2. Öğrenme, motivasyonla oluşur.

3. Öğrenme, alıştırma tekrarlarla oluşur.
4. Öğrenme, öğrenenin aktif katılımıyla oluşur.
5. Öğrenme, öğrenme materyallerinin kullanımıyla oluşur.

Öğretim kavramı, öğrenme kavramı ile birlikte düşünülmelidir. Çünkü öğretimin öğrenmeyi gerçekleştirdiği takdirde bir eğitsel değeri vardır (Güngördü, 2002: 7). Başka bir ifadeyle öğretim, öğrenmenin gerçekleşmesi ve bireyde istenilen davranışların gelişmesi için, uygulanan süreçlerin tümüdür (Varış, 1988:16).

Kitlelere akademik olarak en nitelikli eğitimi yaygınlaştırmayı gözetecek temel sistem “Öğretim Yaklaşımıdır”. Bu olgu işe başlarken tasarlanacak en genel ve önemli aşamadır. (Sarıgöz,2009) Bu aşamada günümüzde uygulanan çağdaş öğretim yaklaşımlarından kısaca bahsetmek gerekir.

Eğitimsel açıdan bakıldığında yaklaşım ya da strateji, bir amaca ulaşmak için eylem birliği sağlama ve düzenleme sanatıdır (Paykoç, 1991, s. 70). Daha geniş bir anlatımla eğitimsel açıdan yaklaşım, öğrenme-öğretme sürecinde öğrenmenin gerçekleşmesi için alınması gereken önlemler doğrultusunda bir yol izleme olarak tanımlanabilir (Babadoğan, 1996, s. 16). Başka bir deyişle yaklaşım, çocuğun öğrenmesi ya da öğretimde çıktıların denetlenmesi için alınması gereken tüm önlemleri kapsamaktadır (Varış,1991, s.13).

Eğitimde uygulanan öğretim yaklaşımlarını genel olarak:

- 1) Davranışçı yaklaşım,
- 2) Bilişsel yaklaşım,
- 3) Yapılandırmacı yaklaşım olarak üçe ayırabiliriz.

Davranışçı kurama göre öğrenme, bireyin davranışlarındaki gözlemlenebilir bir değişimdir (Gropper, 1987; Jonassen, 1991a; Jonassen, 1991b). Buna göre, sunulan uyarıcıya karşı öğrencinin istenen tepkiyi göstermesi öğrenme olarak kabul edilmektedir.

Davranışçı yaklaşımda; dersler öğretmenlerin anlatımları ile yürütülür, dersler kitaplara dayanır, öğretmenler bilgi kaynağıdır ve öğrencilere bu bilgilerini aktarmakla görevlidir. Öğrenci, öğretmenin aktardığını aynen alır ve tekrar eder.

Davranışçı yaklaşım öğrenmeyi açıklarken öğrencinin zihinsel etkinliklerine pek yer vermemekte, buna gerekçe olarak da zihinsel etkinliklerin dışarıdan yeterince gözlemlenemiyor olmasını göstermektedir. Öğrenme sürecinde öğrencinin zihinsel etkinliklerini dışlayan bu yaklaşım, temel ilgisini istenilen davranışların öğrencide oluşmasını sağlayacak dış çevrenin (öğretim ortamları, materyalleri ve stratejileri) düzenlenmesi üzerinde yoğunlaştırmıştır (Deryakulu, 2001).

Davranışçılar öğrenmenin dıştan etkiyle oluşacağını savunurken, bilişçiler insan beyinde ve sinir sisteminde oluştuğunu belirtmektedirler (Demirel, 2006).

Bilişsel yaklaşımçılar öğrenmenin, bireyin dünyayı anlama çabasının bir ürünü olduğu görüşündedirler. Birey bunu zihinde meydana gelen bazı olaylarla gerçekleştirir. Davranışçılar gözlenemediği ve doğrudan ölçülemeyişi düşüncesiyle; düşünme, hayal, bilinç gibi zihinsel süreçlerin bilimsel olarak ele alınamayacağını öne sürmüşler ve bu süreçlerle ilgilenmemişlerdir. Bilişselciler ise, bu süreçlerin hafıza, dikkat, algı, problem çözme ve kavram öğrenme gibi konular şeklinde incelenebileceği düşüncesindedirler (Bacanlı, 2002:181).

Her ne kadar, bilgi işlemeye dayalı bilişsel öğrenme yaklaşımı öğrenmede öğrencinin zihinsel bilgi işleme etkinliklerini ön plana alarak davranışçı yaklaşımdan oldukça farklı bir bakış açısı sergilese de, temelde her iki yaklaşım da bilgi ve bilmeye

ilgili nesnelci görüşün varsayımlarını benimsemektedir. Bilgi işlemeye dayalı bilişsel yaklaşımı benimseyen öğretim uygulamalarında da nesnel bir gerçekliğin varolduğuna

inanılmakta, bu nedenle davranışçı yaklaşımda olduğu gibi amaç ve görev çözümlemeleri yoluyla öğrencilere öğrenmeleri gereken bilgiler olarak aktarılmak üzere bu nesnel gerçeklik temel alınmaktadır (Deryakulu, 2001).

Yapılandırmacı yaklaşım ise, bilginin ne olduğu ve bir şeyi bilmenin ne anlama geldiğine ilişkin olarak nesnelci görüşten oldukça farklı bir felsefi anlayışa sahiptir. Bu görüşün temelinde, bilginin ya da anlamın dış dünyada bireyden bağımsız olarak var olmadığı ve edilgen olarak dışarıdan bireyin zihnine aktarılmadığı, tersine etkin biçimde birey tarafından zihinde yapılandırıldığı görüşü yer alır (Duffy ve Jonassen, 1991) .

Öğrenme-öğretme sürecinin doğasını açıklamak için pek çok öğrenme yaklaşımı ortaya atılmıştır. Bu yaklaşımlardan son yıllarda en çok savunulan Yapılandırmacı Yaklaşım veya Oluşturmacı Öğrenme Yaklaşımı (constructivisim) olarak adlandırılan yaklaşımdır. Wittrock tarafından geliştirilen ve Ausubel'in "Öğrenmeyi etkileyen en önemli faktör, öğrencinin mevcut bilgi birikimidir." şeklinde ifade edilen düşüncesine dayanan yapılandırmacı yaklaşım, temelde öğrencilerin mevcut bilgilerini kullanarak yeni bilgi edinmelerini, öğrenmeyi ve kendine özgü bilgi oluşturmayı açıklamaya çalışan bir öğrenme yaklaşımı olarak karşımıza çıkmaktadır (Özmen, 2004).

Bu öğrenme yaklaşımında öğrencinin önceki yaşantıları, öğrenmede temel oluşturur. Bilgi, konu alanlarına bağlı olarak değil, bireylerin yarattığı ve ifade ettiği şekilde yapılandırılarak var olur (Kaptan-Korkmaz, 2001, s.41).

Tablo 1. Davranışçı, Bilişsel ve Yapıcı Öğrenmenin Özellikleri

Temel öğeler	Davranışçı	Bilişsel	Yapıcı
Bilginin Niteliği	Nesnel gerçekliğe dayalı, bilen kişiden bağımsız	Nesnel gerçekliğe dayalı, bilen kişinin önbilgilerine bağlı	Bireysel ve toplumsal olarak yapılandırılan öznel gerçekliğe dayalı
Öğretmenin Rolü	Bilgi aktarma	Bilgi edinme sürecini yönetme	Öğrenciye yardım etme, işbirliği yapma
Öğrencinin Rolü	Edilgen	Yarı etkin	Etkin
Öğrenme	Koşullama sonucu açık davranıştaki değişim	Bilgiyi işleme	Bireysel olarak keşfetme ve bilgiyi yapılandırma
Öğretim Türü	Ayrırma Genelleme İlişkilendirme Zincirleme	Bilgileri kısa dönemli bellekte işleme, uzun dönemli belleğe depolama	Gerçek durumlara dayalı, sorun çözme
Öğretim İlkesi	Tümevarımcı	Tümevarımcı	Tümdengelimci
Öğretim Stratejileri	Bilgiyi sunma, alıştıırma yaptırma, geribildirim verme	Öğrencinin bilişsel öğrenme stratejilerini harekete geçirme	Etkin, özdenetimli, içten güdülenmiş, araştırmacı öğrenme
Eğitim Ortamları	Çeşitli geleneksel ortamlar, (programlı öğretim, bilgisayar destekli öğretim vb.)	Öğretmen ve bilgisayara dayalı öğretim	Öğrencinin ilerlemek için fiziksel/zihinsel tepkiler göstermesini gerektiren etkileşimli ortamlar
Değerlendirme	Öğretim sürecinden ayrı ve ölçüte dayalı	Öğretim sürecinden ayrı ve ölçüte dayalı	Öğrenme süreci içinde ve ölçütten bağımsız

(Kaynak: Seels, B. (1989) & Scheurman, G. (1998)'den yararlanarak düzenlenmiştir).

Çağdaş bilim yaklaşımçıları öğrenenin kendi girişimine ve kendi kontrolüne önem verir. İnsan zihni, kendisine ulaşan her şeye anlam bulmaya çalışan dinamik bir bilişsel yapı grubudur. Bu anlam bulma öğrencinin deneyimine, sahip olduğu kültüre, içinde öğrenmenin gerçekleştiği etkileşimin doğasına ve öğrencinin bu süreçteki rolüne göre değişmektedir. Öğrenme ve öğretme üzerinde yoğunlaşan yapılandırmacı öğrenme ve öğretme olarak bilinen öğrenme yaklaşımı, bilişsel yaklaşımlarla bu noktada

birleşerek öğrencinin kendisine ulaşan bilgileri başlıca dört süzgeçten geçirdiğini kabul eder. Bunlar (Özden, 2005:25):

1. O konudaki ön bilgileri,
2. Öğretmen ve öğrenci tarafından ortaklaşa bilinen ödül, ceza ve karşılıklı beklentiler,
3. Öğrencinin öğrenmeye yaklaşımı,
4. Kültürel yargı ve değerleri ile beraber öğrencinin içinde bulunduğu sosyal çevre.

Öğrencinin yapılandığı bilgi ya da anlam; onun önceden edinmiş olduğu bilgileri, tutumları, inançları, içinde yaşadığı toplumsal ve kültürel çevrenin değerleri gibi şeylerden etkilenir. İnsan zihni, bir anlamda, tüm bu önceden edinilmiş bilgileri; tutumları, inançları ve değerleri dış dünyadan algıladığı nesne, olay, olgu ve kavramları yorumlamada bir süzgeç gibi kullanmaktadır (Jonassen, 1994).

Yapılandırmacı öğrenmede şunlar temele alınmıştır:

- “Bilgiyi araştırma, yorumlama ve analiz etme”
- “Bilgiyi ve düşünme sürecini geliştirme, yeni fikir ve kavramların oluşturulması ile anlamı geliştirme”
- “Geçmişteki yaşantılarla yeni yaşantıları bütünleştirme” (Marlowe ve Page, 1998; akt. Erdem, 2001, s.6).

Yapılandırmacı yaklaşıma göre öğrenmeyi etkileyen en önemli faktör, öğrencinin mevcut bilgi birikimidir. Buna göre öğrenmenin gerçekleşebilmesi için öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin bilinmesi büyük önem taşımaktadır. Yeterli ön bilgiye sahip olmayan öğrenciler öğrenmeyi de tam olarak gerçekleştiremeyecektir.

Belirlenen hedeflere ulaşılabilmesi için öğrencinin geçireceği yaşantıların öğrenci için doyum sağlayacak nitelikte ve hazır bulunuşluk düzeyine uygun olması gereklidir. Gereksinmelerini gideriyorsa, bu yaşantı çocuk için doyum (tatmin) sağlayıcıdır. Bunun önkoşuluysa geçireceği yaşantının çocuğun hazır bulunuşluk düzeyine uygun olmasıdır. Çocuğun hazır bulunuşluğu geçmiş yaşantılarıyla ilgilidir. Ama çocukların geçmiş yaşantılarındaki farklılıklar, hazır bulunuşluk düzeylerinde de farklılıklar yaratır. Dahası, çocuk hazır bulunuşluk düzeylerini aşan yaşantılar yoluyla öğrenemez. Öyleyse, çocukların hazır bulunuşluk düzeylerine ve öğrenicilik özelliklerine göre eğitim durumları çeşitlendirilmeli, öğretim olabildiğince bireyselleştirilmelidir (Sünbül, 2002). Ayrıca Demirel (2005:149-150)’e göre; öğretme faaliyetleri, öğrenenin öğrenme gücünü aşmamalı, hazır bulunuşluk (bilgi, zeka, yetenek, ilgi, alışkanlık, tutum, değer) düzeyine uygun olmalıdır. Aksi takdirde istenmeyen ürünler ortaya çıkabilir.

2.2. Hazır Bulunuşluk Kavramı:

Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyi hakkında birçok tanım yapılmıştır. Lahey (1978)’e göre; *“hazır bulunuşluk, öğrencinin belli bir hedef davranışa ulaşması için kendine sunulan öğrenim görevini yapma yeterliğidir. Bir öğrenim görevinin, beklenen edim düzeyinde gerçekleştirebilmesi için öğrencinin, öğrenim görevinin gerektirdiği olgunluk düzeyine ulaşmış ve ön yaşantıları kazanmış olması gerekir”* (weblopedi.com). Toppes (2003:25)’e göre hazır bulunuşluk kavramı, bireyin belli davranış yeterliklerini gösterebilmesi için gerekli olan, fizyolojik ve psikolojik donanımları içermektedir. Öğrenme ve öğretme davranışlarının gelişmesi için de, organizmanın bilişsel, duyuşsal ve devinışsel düzeyde belirli yeterlik ve davranış biçimlerine, performans düzeylerine gelmiş olması neredeyse zorunludur.

Ertürk, hazır bulunuşluk kavramını; bireyin “eğitim pazarına” getirdiği özelliklerin tümü, olarak ifade etmektedir. Örneğin; bisiklet kullanmak için yeterli hazır bulunuşluk düzeyinde olan bir çocuk; bisiklet kullanmaya isteklidir, bisikleti kullanmak için gerekli olan kaslar ve diğer organları yeterli olgunluğa erişmiştir, bisikletin nasıl

kullanılacağı ile ilgili ön koşul öğrenmelere sahiptir, genel sağlık durumu bisiklete binmesine uygundur (Senemoğlu, N. 2001 sf:12).

Hazır bulunuşluk kavramından Thorndike, ilk defa “insanın orijinal doğası” (The Orginal Nature Of Men-1913) adlı kitabında şu şekilde bahsetmiştir (Aktaranlar: Senemoğlu, 1998:139-140, Arık 1995:256-257):

- Bir kişi, etkinlik yapmaya hazır ise, etkinliği yapması da mutluluk verir.
- Bir kişi, etkinliği yapmaya hazır; fakat etkinliği yapmasına izin verilmezse, bu durum bireyde kızgınlık yaratır.
- Bir kişi, etkinliği yapmaya hazır değil ve etkinliği yapmaya zorlanırsa kızgınlık duyar.

Thorndike, bu durumları hazır bulunuşluğun sinir sisteminin öğrenmeye hazır hale gelmesi olarak belirtmiştir.

Hazır bulunuşluk Fidan’a (1986:195-197) göre ise; eğitim bir davranış değiştirme süreci olduğu için, bu sürecin başı ile sonu arasındaki farkın niceliksel ve niteliksel olarak ölçülmesi gerekir. Bu gereklilik de öğretme işine nereden başlanacağını bilmesi zorunluluğudur.

Bir ders işlenirken veya yeni bir kavram öğrenilirken, öğrencinin fiziksel, zihinsel ve duygusal olarak öğrenmeye hazır hale gelmesine ya da hazırsa ne düzeyde hazır olduğunun ölçüsüne hazır bulunuşluk denir.

Hazır bulunuşluk kısaca, bir davranışı yapmaya bilişsel, duyuşsal, sosyal ve psikomotor yönlerden hazır olma durumudur.

2.3. Hazır Bulunuşluk Alt Yapıları:

İstendik davranışların geliştirilmesi olarak tanımlanan eğitimde yeni bir davranış değişikliğinin gerçekleştirilebilmesi öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyine bağlıdır. Öğrenci, kazanacağı yeni davranış için gerekli olan ön koşul niteliğindeki bilişsel, duyuşsal, sosyal ve psikomotor davranışlara sahip olmalıdır (Başar,2001). “Bir çocuğun, okula gelerek, öğrenmeye hazır olması; öncelikle bilişsel, duyuşsal, sosyal ve fiziksel bir hazır bulunuşluğu gerektirir” (Yapıcı, 2004).

Hazır bulunuşluğun sosyal ve psikomotor boyutunda, öğrenciden öğreneceği konu ya da konularla ilgili çalışmaları yapabilecek sosyal ve fiziksel beceriye ve yeterliğe sahip olması beklenir. Birinci sınıfa başlayan öğrencilerde, yazma öğretimine başlamadan önce kalem tutabilme yeterliliğinin olması gibi.

Duyuşsal hazır bulunuşlukta ise, bireylerin duyuşsal olarak kendini hazır etmesi yapılacak işin daha da kolaylaşmasını sağlar. Bir birey kendinin o konuda ne kadar başarılı olabileceğini tahmin ediyor ve kendine güveniyorsa o derecede başarılı olacaktır. Sosyal çevresinden gelen tepkilerin de öğrenme üzerinde önemli bir etkisi bulunmaktadır. Eğer dışarıdan alınan tepkiler bireyi engellemeye, onu küçük düşürmeye ya da başaramayacağına ilişkin ise, birey o işi yapmaktan vazgeçecektir. Tepkilerin olumlu, ona destek verecek yönde olması ise çocuğun işini kolaylaştıracak ve yapmaya istekliliği artacaktır. Öğretimde planlanan davranışların kazandırılmasında, öğrencinin öğrenilecek konulara karşı ilgi duyması ya da olumlu bir tutum beslemesinin büyük rolü vardır. Coğrafya öğretiminde, öğrencilerin coğrafya dersine karşı olumlu bir tutum sergilemeleri öğretim açısından pozitif bir durumdur. Bu pozitifliğin yaşanması için de yeteri kadar güdülemenin sağlanması gerekmektedir.

Bilişsel hazır bulunuşluk ise bireylerin eleştirel düşünce becerilerini geliştirilmesine olanak verecek ortamların oluşturulmasını zorunlu kılar. Bireyin edindiği ya da ulaştığı bilgilerin gerçeklik ve güvenilirliğine karar verebilmesi için soru sorması, sorgulaması, analiz ve sentez etmesi, tartışması ve değerlendirmesi gerekmektedir (Ünal, 2005: 13).

Bloom ve arkadaşlarınca aşamalı olarak düzenlenen “Bilişsel Alan” eğitim dünyasında yaygın bir kabul görmüştür. Bu aşamalı düzenlemede, öğrenmenin ilk basamağını içeren basit, somut ve öğrenilmesi kolay davranışlardan, daha karmaşık, soyut ve öğrenilmesi daha zor davranışlara doğru gidilmiştir. Ayrıca aynı konuyla ilgili olmaları halinde her bir davranışın diğerinin ön koşulu olma zorunluluğu da göz önüne alınmıştır. Yani ilk davranış ikinci basamaktaki davranışın ön koşuludur. Üstelik ilk davranış ikinci basamaktaki davranışın içinde vardır.

Kuramsal olarak, eğer bütün öğrenciler eldeki öğrenme ünitesinin gerekli kıldığı ön şartlara sahip değillerse bu öğrencilerin böyle bir üniteyi istenilen düzeyde öğrenmeleri olanaksızlaşmalıdır. Eldeki ünitenin gerçek ön şartları belirlenebilmişse, bunların yokluğu halinde hiçbir çaba, özendirme(teşvik), ödül ya da öğretim hizmeti önceden belirlenmiş olan bir düzeyde öğrenilmesini sağlayamamalıdır. Bu nedenle, bir öğrenme ünitesinin ön şartları ya da bu üniteyle ilgili bilişsel giriş davranışları öğrencilerle ünitenin öğrenilmesi arasındaki tek köprüdür; öğrencinin bir üniteyi istenilen düzeyde öğrenebilmesi için bunların gözden uzak ya da hesap dışında tutulması olanağı yoktur. Bu görüşe göre, bir öğrenme ünitesini sadece bu ünite için gerekli olan giriş davranışlarına sahip bulunan öğrenciler istenilen düzeyde öğrenebilirler (Bloom,1979).

Bireylerin tüm bu hazır bulunuşluk şekillerine sahip olmaları muhtemeldir. Ancak birinin olmadığı durumlarda sorunlar baş göstermeye başlar. Coğrafya eğitimi açısından bir bireyde bilişsel hazır bulunuşluğun sağlanması oldukça önemlidir. Fakat olmadığı durumlarda çocuğun hazır bulunuşluk düzeyi ayrıntılı olarak betimlenerek, eksikler belirlenmeli ve hazır bulunuşluk düzeyi yükseltilmeye çalışılmalıdır.

2.4. Hazır Bulunuşluğun Eğitimdeki Önemi:

Eğitimde öğrenme sürecinin en önemli ve ilk aşaması olan hazır bulunuşluk, öğrencinin bir konuyu öğrenmesi için gerekli olan tüm yetenek ve ön bilgilere sahip olması koşulunu ifade eder. Eğer öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyi, öğrenilecek konunun gerektirdiği yetenek ve ön bilgileri içermiyorsa, öğrenmenin gerçekleşmesi

daha başlangıçta imkânsızlaşabilir. Bu sebeple öğretimin çok iyi bir şekilde organize edilmesi gerekir. Ergün'e (2005) göre Thorndike'nin eğitim faaliyetinin düzenlenmesi konusundaki görüşleri şunlardır (Akt: Ünal, 2005: 10):

- Öğrencilerin hazır oluş düzeyleri tespit edilmelidir.
- Öğrenme küçük birimler halinde olduğundan, öğrenme adım adım sağlanmalıdır.
- Öğretme-öğrenme sürecinde, hedef davranışa yöneltecek uyarıcıların dikkati çekici nitelikte olması gerekir.
- Doğru tepkiler hemen pekiştirilmeli, yanlışlar tekrar edilmeden düzeltilmelidir. Bu nedenle öğrenciye geribildirim (dönüt) verebilmek için düzenli olarak sınav yapmak gerekir.
- Öğretme-öğrenme ortamının gerçek yaşamın bir temsilcisi olmasına özen gösterilmelidir.
- Öğretme-öğrenme ortamında öğretmen değil, öğrenci etkin olmalı; yaparak yaşayarak öğrenmelidir.

Bu sözü edilen Thorndike'nin eğitim faaliyetinin düzenlenmesin de görüşlerinin uygulamaya konulması ve istenilen başarıya ulaşılması için hedef davranışları belirlerken, öğrenmenin başlangıç noktası olan hazır bulunuşluk düzeyi belirlenmeli ve öğrencinin süreç içerisinde hazır oluş düzeyi dikkate alınmalıdır. Bilişsel giriş davranışları ve duyuşsal giriş özelliklerini kapsayan öğrenci nitelikleri göz önünde bulundurularak öğretim yapılacak üniteler veya konular birbirinin ön şartı olacak şekilde seçilmelidir. Bu durum öğretim hizmetinin niteliğini ortaya koymaktadır. Öğrenme ürünü olarak da farklı öğrenmeler, farklı öğrenme düzeyleri ve hızı ile duyuşsal ürünler ortaya çıkmaktadır (Taşdemir, 2003:171).

Eğitim sürecinde değerlendirmeye üç amaç için başvurulur. Bunlardan ilki süreç başlangıcında öğrenciyi tanımaya, ikincisi süreç boyunca sürecin performansını ortaya koymaya, üçüncüsü ise sürecin sonunda sonucu belirlemeye yöneliktir.

Yüksel (2004), öğrenciyi tanımaya dönük ön değerlendirme yapmaktaki amaçları şöyle sıralamaktadır;

- Ünitenin başlangıcında öğrencilerin önceden neleri bildiğini belirlemek,
- Öğrencilerin bireysel olarak hangi standartlara, amaçlara, anlayış ve becerilere sahip olduğunu belirlemek,
- İhtiyaç duyulan ileri öğrenmeler için daha ileri öğretim ve fırsatları ortaya çıkarmak,
- Bilgilerin tekrar öğretilmesi mi yoksa ilerleme mi gerektiğini ortaya çıkarmak,
- Çalışmanın farklı alanlarında duyguları ve ilgi alanlarını belirlemek,
- Esnek grupların nasıl oluşturulması gerektiğini ortaya çıkarmak.

Ön değerlendirme sonucunda öğretmen, öğrencileri hakkında bilgiler edinir. Öğrencileri hakkında edinilen bilgiler, öğretim sürecini ve öğretim hedeflerini belirlerken öğretmene büyük kolaylık sağlar.

2.5. Hazır Bulunuşluk ve Coğrafya Dersi:

Bir derse başlamadan önce öğrencinin dağarcığında getirdikleri, bildikleri yani bilişsel giriş davranışları başarıda gözlenen değişimi önemli düzeyde etkilemektedir (Sönmez,1998). Bunun için öğretmenlerin derslerde mutlaka öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerini belirleyip ona göre davranması gerekir. Öğrencinin hazır bulunuş düzeyini bilmek onun neleri öğrenmesi gerektiğini ve nasıl öğreneceğini

öğretmeyi sağlayacaktır. Bunu bilmeden yapılacak eğitim, en azından, önceki öğrenmelerle bağlantı kurulamayacağından, öğrencide beklenen erişiş sağlanamaz.

Ancak araştırmalar, öğretmenlerimizin dönem başlarında veya konu başlarında ön değerlendirme yapmadıklarını göstermektedir. Erdemir (2007)'in yapmış olduğu “Öğretmenlerin Ölçme Değerlendirme Tekniklerini Etkin Kullanmaları” ile ilgili araştırmada ankete katılan öğretmenlerin %93,8'inin öğrencilerin bir ön değerlendirmeye alınmaları gerektiği konusunda görüş bildirmelerine rağmen, “Ölçme değerlendirme niçin gereklidir?” sorusuna verilen cevaplarda sadece %33,3'ü “öğrencilerin hazır bulunuşluğunu tespit etmek için gereklidir” yönünde görüş bildirmişlerdir. Buradan da öğretmenlerin çok az bir kısmının ölçme ve değerlendirmeyi öğrencilerin hazır bulunuşluklarını tespit etmek amacıyla kullandığı anlaşılmaktadır.

Elmas (2006), “Ortaöğretim Coğrafya eğitiminin temel sorunları” konulu araştırmasında öğrencilerin hazır bulunuşluk durumlarının Coğrafya eğitiminin genel sorunları içerisinde yer aldığını belirtmiştir. Bu çalışmada Coğrafya öğretiminin verimli bir şekilde yürütülebilmesi için hazır bulunuşluğun önemli bir kriter olduğu üzerinde durulmuş, ayrıca şu ifadeye yer verilmiştir: “Öğretimin şekli ve yöntemi öğrencilerin gelişmişlik düzeylerine, ilgi ve ihtiyaçlarına, hazır bulunuşluk düzeylerine göre belirlenmelidir. Bu tespit önceden doğru şekilde yapılmaz ise (şu anda yanlış uygulamalar sonucu ortaya çıkan sakıncalarda olduğu gibi) ya öğrencilere aşırı yüklenilecek, öğrencilerde yılgınlık ve başaramama duygusu yaratılacak ya da öğrencilerin konuları yüzeysel bir şekilde algılamasına yol açılacaktır.” Ayrıca yapılan çalışmada öğrencilere sorulan “Günlük ders çalışma sürenizin ne kadarını Coğrafya dersine ayırıyorsunuz?” sorusuna, öğrencilerin % 20,0'lik “Hiç” cevabı coğrafya eğitiminde öğretmenlerin karşılaştıkları hazır bulunuşluk eksikliğinin esas nedenini oluşturmaktadır.

Karasu (2006), “Oluşturmacı öğretim yönteminin Ortaöğretim Coğrafya eğitimine etkisi” konulu araştırmasında kontrol ve deney grubu “dış kuvvetler” konulu açık uçlu değerlendirme sorularına tabi tutularak, hazır bulunuşluk düzeyleri saptanmış ve hazır bulunuşluk düzeyleri karşılaştırılmıştır. Çünkü çalışmada oluşturmacı coğrafya öğretiminde başlangıç noktasının öğrencilerin önceki bilgi ve deneyimlerinin olduğu ve

öğretmenin öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin farkında olması gerektiğinin üzerinde önemle durulmuştur. “Coğrafya derslerinde konuların diğer derslerdekilere oranla birbirini daha çok tamamlayıcı nitelikte olup bir konu bir diğerini desteklemektedir. Bilimsel bilgiler öğrenilirken yeniler eski bilgilerin üzerine inşa edilmektedir. Bu sebepten öğretmenler öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyinin farkında olmalıdır.”

Kurtkaya (2010), “Ortaöğretim Coğrafya eğitiminde materyal kullanımı ve Coğrafya sınıflarının gerekliliği” konulu araştırmasında öğrenme kuramlarının dayandığı ilkeleri açıklamıştır. Bu ilkelerden en önemlisi de “Öğrenme etkinlikleri öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyine göre planlanırsa öğrenme kolaylaşır.” ilkesidir.

Erdemir (2007), “İlköğretim ikinci kademe öğretmenlerinin ölçme değerlendirme tekniklerini etkin kullanabilme yeterliklerinin araştırılması” konulu araştırmasında; bir sınıfı oluşturan öğrencilerin yarısından fazlasının, “sınavına girdikleri bir dersten sürekli düşük not almalarının nedenleri ne olabilir” sorusuna öğretmenlerin; % 46,5’i “öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin dikkate alınmamasıdır” yönünde görüş bildirmişlerdir. Ayrıca yapılan çalışmada öğretmenlerin dönem başında öğrencileri seviye belirleme sınavına almaları konusunda ankete katılan 402 öğretmenin sadece % 6,2’ si katılmıyorum cevabı verirken % 93,8’i katılıyorum yönünde cevap vermiştir. Bu durumda öğretmenlerin dönem başında öğrencilerin seviye belirleme sınavına alınmaları konusunda olumlu düşüncelere sahip olduklarını görüyoruz. “Öğrencilere dönem başında seviye belirleme sınavı yapılması, öğrencilerin dönem başındaki hazır bulunuşluklarının tespit edilmesi ve programın ona göre uygulanması, eğitimdeki kaliteyi artıracaktır.”sonucuna varılmıştır.

Turan ve Alaz (2007), “Özel dershanelerde Coğrafya öğretiminin öğrenci görüşleri çerçevesinde değerlendirilmesi” konulu araştırmasında üniversite sınavlarına hazırlanan öğrencilerin dershanelerdeki Coğrafya öğretimine bakışları araştırılmıştır. Araştırma için hazırlanan anketler, Rize İl Merkezi’nde bulunan 5 dershanede, 229 öğrenciye uygulanmıştır. Araştırma sonuçları göstermektedir ki; öğrenciler, üniversite sınavını kazanmada dershanedeki coğrafya öğretiminin önemli bir rolü olduğu görüşündedirler. Ayrıca araştırma sonucunda, müfredatı belirlemede ve ders işlemede

dikkat ettikleri diğer noktaların ise öğrencinin hangi alanları tercih edeceği ve okulda hangi bölümde okudukları olduğunu belirtmişlerdir. Bu nedenle öğrencilerin “hazır bulunuşluk” düzeylerinin müfredatı ve dersi işlemeyi etkilediğini açıklamışlardır.

Çelikten, Yanal ve Yeni (2005), “Öğretmenlik mesleği ve özellikleri” konulu araştırmada öğretmenin öğretim sürecini planlarken öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerini göz önüne alması gerektiğinden söz edilmiştir. Ayrıca araştırmada “Anlatılacak konulara bir şekilde hazır olmayan öğrenci grubuna öğretmen sırf ders planını harfiyen takip etmek, konuları yetiştirmek ya da okul idaresiyle ters düşmemek vb. sebeplerle “hazır” olmayan öğrenci grubuna ne pahasına olursa olsun “konuları yetiştirme” yolunu seçmemelidir. Çünkü “hazır bulunuşluk” çağdaş bir eğitim-öğretim sürecinde en önemli faktörlerden biridir.” şeklinde bir değerlendirmede bulunulmuştur.

Akengin ve Süer (2011), “Coğrafi kavramlar bakımından öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri ve bu kavramların geliştirilmesi üzerine deneysel bir araştırma” konulu çalışmada coğrafya derslerinde bilinmesi gereken kavramlarda eksiklerin olmasının sonradan öğrenilecek konuları olumsuz etkilediği sonucuna ulaşmıştır.

Bu araştırmalarda görüldüğü gibi Coğrafya dersi için öğrencilerin hazır bulunuşluklarının tespiti çok önemlidir. Eğer öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyeleri belirlenmeden eğitime başlanırsa yeterli verimin alınması imkansızlaşır. İlköğretimden Coğrafya dersi açısından iyi yetişmeden gelen öğrenciler 9. sınıf Coğrafya dersinde zorlanmaktadır. Bilindiği gibi bir bilginin öğrenciye verilebilmesinde, önceden getirdiği giriş davranışların niteliği ve hazır bulunuşluk düzeyi önemlidir. Yapılan gözlemler, ileri sürülen görüşler, 9. sınıfa başlayan öğrencilerin Coğrafya dersi bakımından yeterli düzeyde olmadıkları yönündedir.

2.6. Coğrafya Öğretiminde Yapılandırmacı Yaklaşım:

Yapılandırmacı öğrenme, var olanlarla yeni olan öğrenmeler arasında bağ kurma ve her yeni bilgiyi var olanlarla bütünleştirme sürecidir (Şaşan, 2002:47). Bu nedenle yapılandırmacı öğrenme aktarılabılır bir öğrenmedir (Titiz, 2005:18).

Yapılandırmacı öğrenmenin kurucularından Jean Piaget'in "bildiklerinizi nasıl biliyorsunuz sorusuna cevap ararken ulaştığı sonuç şuydu: "Bilgi bütün bir şekilde bir insandan diğerine iletilemez, insanların kendi bilgilerini ve kendi anlayışlarını yapılandırmaları gerekir. Öğrenme, bilginin bir öğretmen ya da ders kitabından çocuğun beynine taşınması şeklinde gerçekleşmemektedir. Bunun yerine her çocuk önceki bildiklerini yeni bilgilerle birleştirerek kendi anlamını inşa eder. Böylece, yeni bilgi çocuğa kişisel bir anlam sağlar" (Brooks,1999:18). Dolayısıyla bilginin yapılandırılması için öğrencilerin yeterli ön bilgiye sahip olmaları gerekir. Konuyla ilgili yeterli ön bilgiye sahip olmayan öğrenciler yeni bilginin yapılandırılmasında sorun yaşayacaklardır. Bu durum da eğitimin verimini düşürecektir.

Yapılandırmacı yaklaşımda öğretmen, öğrencilere rehberlik yaparak öğrenmeyi kolaylaştırır. Bu nedenle öğretmen, öğrenci özerkliği ve girişimciliğini kabullenmeli ve cesaretlendirmelidir. Öğrencilerin fikirlerine saygı duymalı, bağımsız düşünceleri için cesaretlendirmelidir. Öğrencilerin güdülenme, ilgi, beceri, düşünme becerileri ve öğrenme stilleri gibi bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurmalıdır. Öğrencilerin işlenen konu ile ilgili ön bilgi ve inançlarını açığa çıkarmalı ve öğrencilerin kendi düşüncelerinin farkında olmalarını sağlamalıdır (Bulut, 2006: 69).

Yapılandırmacı yaklaşımın öğrenme ilkeleri, öğrenmenin bireylerin anlamlar oluşturmaktan doğduğunu vurgular (Brooks ve Brooks, 1999: 18-24; Duffy ve diğerleri, 1992: 17-34).Öğrenmek için bilgiye gereksinim vardır: üzerine inşa edebileceğimiz daha önceden oluşturulmuş bir bilgi olmadan yeni bilgiyi özümsemek olası değildir.

2005 yılında, Milli Eğitim Bakanlığının ortaöğretimi 4 yıla çıkarmasıyla birlikte, Coğrafya Öğretim Programı da değiştirilerek; Talim ve Terbiye Kurulunun 14.07.2005 tarih ve 198 sayılı kararı ile kabul edilen ve 2575 sayılı Tebliğler Dergisinde yayınlanan "Coğrafya Dersi Öğretim Programı" uygulanmaya başlanmıştır (MEB T.D.2005).

Bu yeni coğrafya programı, yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanmıştır. Tanım olarak; "insanların kendi deneyimleri ve düşünceleri sonucunda kendi bilgilerini ve zihinsel modellerini oluşturmaları" olan yapılandırmacı yaklaşımı en iyi ifade

edebilecek cümleler şunlardır: “ Bir öğretmen, derse kendisinin bildiğiyle değil, öğrencilerin ne bildiğiyle başlamalıdır” veya “bir insana iyilik etmek istersen, ona balık verme, balık tutmasını öğret” ifadeleridir (Açıkgöz,2005:5).

Yapılandırmacı öğretmen, kendi bilgilerini paylaşmadan önce öğrencilerin konuları anlayış biçimlerini ortaya çıkarmaya çalışır. Yani öğrencinin yeni bilgileri hafızasında nasıl yapılandırıldığını belirler. Coğrafya derslerinde konular diğer derslerdekilere oranla birbirini daha çok tamamlayıcı nitelikte olup bir konu bir diğerini desteklemektedir. Bilimsel bilgiler öğrenilirken yeniler eski bilgilerin üzerine inşa edilmektedir. Bu sebepten öğretmenler öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyinin farkında olmalıdır (İşman, 1999: 118-120).

Yapılandırmacı yaklaşımda öğrenci merkezde yer alır. Öğrenmenin kontrolü bireydedir. Birey öğrenmeye öğretmeniyle birlikte yön verir. Öğrenenlerin önceki yaşantıları, öğrenme stilleri, bakış açıları ve hazır bulunuşluk düzeyleri öğrenmelerine yön veren etmenlerdendir (Şaşan, 2002). Yapılandırmacılık yaklaşımın uygulandığı okullarımızda etkili bir eğitim-öğretim sürecinin gerçekleştirilebilmesi için öğretmenlerin, öğrencilerinin hazır bulunuşluk düzeylerini iyi bilmeleri ve yakından takip etmeleri önemlidir. Küçükahmet (2004:247); “*Öğretmen derse hazırlık aşamasında öğrenciyi derse nasıl hazırlayacağını iyi bilmelidir. Bunu yapmanın en temel yollarından birisi öğrencilerin konuyla ilgili ön bilgilerinin belirlenmesidir. Bunu ön bilgileri belirlemeye dönük, nitelikli sorular sorarak yapabilir*” demiştir. Ön bilgileri yoklamak diğer bir ifadeyle öğrencinin o derse olan hazır bulunuşluk düzeyinin belirlenmesi dersin işleyişini ve öğrenci başarısını doğrudan etkilemektedir. Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin altında ya da üstünde ders işlemek, öğrencinin dersi dinlememesi, derse dikkatini yeterince vermemesi gibi bir dizi sınıf içi disiplin sorununa neden olabilir.

Küçükahmet (2004:74)’e göre, “*Disiplin sorunlarını çözmek istenmeyen davranışların nedenlerini tanımaktan geçer. Sorunların çözümü belirli nedenlerin ele alınmasında saklıdır*”. Sınıfta istenmeyen davranışların en önemli nedenlerinden birisi de öğrencilerin derse hazırlıksız gelmesidir. Eğitim-öğretim süreci öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerine göre yapılandırılmalıdır.

2.7. Coğrafya Eğitiminin Amaçları:

Günümüzde toplumlar bilimsel, çağdaş ve ülke kalkınmasına hizmet verecek nitelikte bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Bu amaçları gerçekleştirmeye yönelik çalışmalar yürüten bilim dallarından birisi de coğrafyadır. *Coğrafya; coğrafi yeryüzündeki doğal, beşerî ve ekonomik olayları, insanla ilgi kurarak inceleyen bir bilimdir* (Doğanay, 2002).

Coğrafya, insanın içinde yaşadığı çevrenin doğal özelliklerini, insan-doğal çevre etkileşimini ve bu etkileşim sonucu insanın ortaya koyduğu beşeri ve ekonomik etkinlikleri kendi prensipleri çerçevesinde inceleyerek sonuçlarını açıklayan bilimdir (Şahin,1998, s.3). Atalay (2001, s.1) coğrafyayı; birçok bilimin konusunu kucaklayan ve kendisine ait konusu olmayan bir bilim gibi görünmesine rağmen, “yeryüzündeki olayları farklı bir biçimde ele almakta, çeşitli olayların neden ve niçinlerini araştırarak, bunun mekân içerisindeki dağılışını ve dağılışındaki etken amilleri inceler” şeklinde tanımlamaktadır. Coğrafyayı genel olarak “insan ile onun yaşadığı çevre arasındaki ilişkileri ilgi, dağılış ve nedensellik ilkelerine göre inceleyen bilim dalıdır” şeklinde tanımlayabiliriz.

Coğrafya, insanla tabii ortam arasındaki etkileşimi dağılış, karşılaştırma ve nedensellik ilkelerini kullanarak araştıran ve sonuçlarını sentez olarak veren bir bilim dalıdır (Akkuş, 1998).

Ancak coğrafyanın günümüzde geldiği noktayı düşünersek bu tanım yeterli değildir. 19.yy sonlarından itibaren gelişmeye başlayan coğrafya ilmi dünyanın tanıtılması ve tasviri ile yetinmez, şayet coğrafyacılar yerin tasviri ve tanımı ile yetinmiş olsalardı coğrafi fikir ve düşünceleri ortaya koyan eserler tanıtım yazıları veya birer seyahatnameden ibaret kalacaktı, modern coğrafya çevre ile ilgili olguları ve yeni gelişen bilimsel olayları inceleme alanına alır, coğrafya doğal ortamda meydana gelen olayların nedenlerini, sonuçlarını ve bunların insanla olan ilişkilerini inceler, incelediği konunun belli bir bölgede veya dünya genelinde dağılımını araştırır, ortaya koyar ayrıca elde edilen sonuçlardan hareket ederek devlet yöneticilerine yol gösterir, rehberlik yapar. Buna göre coğrafya ilmini; “Doğal çevreyi, çevrenin kendi arasındaki

etkileşimlerini, çevreyle insan arasındaki karşılıklı ilişkileri inceleyen bilim dalıdır” şeklinde tanımlayabiliriz. Coğrafya çevremizi, insanları ve yeryüzünü daha iyi tanımamıza, yaşadığımız ortamla ilgili problemleri anlamamıza yardımcı olan ve insan etkinlikleri açısından yeryüzünü inceleyen bir bilimdir (Özcan, 2000).

Coğrafya, doğal ortam unsurları ile insanın yaşama ve etkinliklerine ilişkin çok karmaşık olguların analiz edildiği, olaylar ve unsurlar arasındaki ilişkilerin derinlemesine değerlendirildiği bir sentez bilimidir (Koçman, 1999:4). Fakat pek çok insan coğrafyayı, istatistikî bilgiler ve kuru bilgiler yığını olarak görmektedir. Coğrafya, Türkiye’nin en yüksek dağı, en uzun akarsuyu, en büyük şehri, en küçük bölgesi gibi bilgilerden ibaretmiş gibi görülebilmektedir (Şahin, 2003). Bu bizim coğrafya öğretimimizden kaynaklanan bir yanıltır. Bu yaklaşım öğrencilerin coğrafyadan zevk almalarını ve öğrenmelerini olumsuz yönde etkilemektedir (Cin 2008, s.187). Hatta toplumun büyük bir kısmı coğrafyayı, sadece genel kültür veren bir bilim olarak kabul etmektedir (Doğanay, 1989).

Coğrafyanın sadece dağ, ırmak, göl adları ve ölçüleri şeklinde ezberlenmesi gereken bilgiler olmaktan çıkartılıp, bu bilgilerin insanlar için nasıl daha faydalı hâle getirilebileceğini araştıran ve ortaya koyan bir bilim olarak anlaşılması gerekmektedir. Bednarz ve diğerleri (1994) coğrafyanın günlük hayatımızda önemli bir uygulama alanı bulunduğunu ve bunun öğrencilere mutlaka aktarılması gerektiğini ifade etmiştir.

Çağdaş coğrafya biliminin anlaşılması, uygulanması ve bundan kazanç sağlanması, etkin ve doğru bir coğrafya eğitimi ile mümkündür. Tam ve sağlıklı bir coğrafya eğitimi; dünyadaki diğer insanlarla olan bağlantımızı, çevreyle olan ilişkimizi, kendimizi anlamamıza yardımcı olan, beceri, bilgi, kavram ve temelleri daha iyi algılamamızı sağlar (Tomal, 2004).

Coğrafyanın eğitim sistemindeki yerini vurgulamak isteyen pek çok bilim adamı da görüşlerini uygun fırsatlarda dile getirmişlerdir.

Düzeni, kararsızlıkları, kriz ve kargaşayı önceden görebilmek coğrafi verilerle mümkündür. Dünyaya ait bilgileri organize etmek ve yaymak için coğrafya gereklidir.

Hayata bakışımızdaki farklı kriterleri görebilmek için coğrafya öğrendiğimizi söylesek fazla ileri gitmiş olmayız (Girgin, 2001: 131).

1981 yılında Birleşmiş Milletlerin “Gelişme ve Çevre Konferansı”nda belirtildiği gibi; “Coğrafyanın genel eğitim içindeki pozisyonu, özel yaşantılarında öğrencilerin niteliği, potansiyeli, çalışma ve sosyal hayat için o kadar önemlidir ki, Coğrafya ilköğretimden Lisenin sonuna kadar zorunlu bir ders olarak okutulmalıdır”

Fairgrieve (1926), coğrafya eğitiminin gerekliliğini şöyle savunmaktadır: *“Coğrafyanın fonksiyonu, büyük dünya sahnelerinin koşullarını doğru hayal edebilecekleri bir şekilde, gelecek nesilleri eğitmek ve etraflarındaki dünyada var olan toplumsal ve siyasal sorunlar üzerinde düşünmeleri için onlara yardımcı olmaktır.”*

Modern bilimler arasında coğrafya biliminin yeri hakkında çok çeşitli görüşler vardır. İnsanı ve ortaya koyduklarını bilimsel bir bakış açısıyla inceleyen sosyal bilimlerde, 19.yüzyılda disiplinleşme olduğu görülmektedir. Hangi disiplinlerin sosyal bilimlerde yer aldığı sorusuna cevap olarak yapılan tartışmalar neticesinde, coğrafya, hukuk ve psikoloji sosyal bilimler dışında bırakılmıştır (Demircioğlu, 2008, s.9). Bu tartışmanın günümüzde de sürdüğü bilinen bir gerçektir. İnsanın içinde yaşadığı doğal, beşeri ve ekonomik koşulları konu edinen coğrafya doğal koşullar bakımından doğa bilimlerine girerken beşeri koşulları incelediği için sosyal bilimlere girmektedir. Bu koşulların hepsini bir bütün olarak ele aldığı için iki bilim grubunun arasında bulunur ve bunları birbirine bağlar (Cenker, 2000, s.3).

Coğrafya doğa ve insan süreçleri ve etkileşimleri ekseninde fen ve sosyal bilimler arasında ilişki kuran bir disiplindir. İlköğretim programlarında Fen ve Teknoloji ile Sosyal Bilgiler derslerinde Coğrafyaya ait konuların işlenmesi bu nedenledir (MEB, 2005, s.15).

Coğrafya öğrencilerin yaşadığı alanı ve dünyayı anlamalarını ve anlamlandırmasını sağlayan bir içeriğe sahip olmasından dolayı önemli bir disiplindir (MEB, 2005, s.14). Coğrafya fiziki, beşeri ve mekânsal içeriklerin bağlantılarını anlamayı sağlar. Coğrafyanın, insanın farklı yer ve doğal yaşam alanlarını, mekânsal bir

bakış açısı ile incelediğini kavrayan birey, içinde yaşadığımız dünyanın kıymetini daha iyi bilir. İnsan yaşadığı dünyayı anlamayı ister. Coğrafya insanların nerede yaşadıklarını mecazi ve gerçek anlamda anlamalarını sağlar. Ahlaki anlamda dünyanın menfaati hakkında işbirliği yapmak için insanlığa temel sağlar. Bilimsel olarak daha bilgili ve daha akılcı karar almalarına neden olur. Pratik olarak ise insanlar coğrafyayı kavrayarak sadece yerel problemleri değil, dünya çapındaki problemleri çözecek donanıma sahip olurlar (Taş, 2007, s.39).

Coğrafya öğreniminin yararları maddeler halinde aşağıdaki şekilde özetlenebilir (Zeybek, 2008, s.119):

- Coğrafya çevre bilincinin kazanılmasında önemli rol oynar. Böylelikle mekânın akılcı kullanımı sağlanmış olur.
- Yerel ve ülke genelini ilgilendiren konularda yapılan planlamalarda coğrafi bilgiler ve coğrafyacılar önemli katkılar yaparlar.
- Coğrafya genel ve özel harita bilgisinin kazanılması ve yorumlanmasına rehberlik eder.
- Nüfusun farklı dağılışının nedenleri ve diğer olaylarla ilişkilerinin yanında göç ve yerleşme şekilleri hakkında bilgi verir.
- Ekonomik sektörler hakkında temel bilgileri kazanmamızı sağlar.
- Toplum hafızasının canlı tutulmasını sağlar. Birçok sorunu coğrafya önceden görmemizi sağlar. Çevre kirliliği, doğal afetler, yanlış yerleşmeler, küresel bunalımlar ve diğerleri...
- Dünyanın yaşanabilir olmasında ve yaşanabilir kalmasında rehber coğrafya bilimidir.

Yapılan araştırmalar, hem Türkiye’de hem de dünyanın diğerklkelerinde coğrafya eğitiminin sorunlarının temelinde; coğrafya eğitimi ve ğretimi üzerinde yeterince durulmaması ve coğrafya’da “neyin”, “nerede” ve “nasıl” öğretileceği sorularına cevap verilmemesinin oluşturduğunu göstermektedir (şahin, 2001; Doğanay, 2002).

Eksiksiz olarak verilen bir coğrafya eğitimi, dünyadaki diğerknsanlarla olan bağlantılarımızı, dünyayla olan ilişkilerimizi, kendimizi anlamamıza yardımcı olan becerileri, bilgi, kavram ve temelleri daha iyi algılamamıza sağlar. Bu yolla bizleri, eleştirel düşünce ve problem çözmeye davet eder. Coğrafya dünyayı anlayarak yaşayabilmemiz için bir anahtardır. Aslında coğrafya olmaksızın günümüz dünyasının akışını anlamak ve sorunlarını çözmek mümkün değildir (Akyol, 1999).

Coğrafya ğretimi ile coğrafi sorgulama becerisine sahip, coğrafi bilginin oluşumunu kavramış bireyler yetiştirmek temel prensiptir. Bu temel prensip çerçevesinde ülkesine ve evrene sahip çıkan, doğal yaşama saygılı, iyi bir dünya vatandaşı yetiştirmek amaçlanmaktadır. Coğrafya kazanımlarının temelinde; bireyin yalnız kendi etrafındaki mekna duyarlı olması değil, tüm dünya üzerindeki doğal, siyasi ve toplumsal etkileşimlerde bilinçli olma ve çözüm üretme duyarlılığına erişmiş olması beklenir. Yani iyi bir coğrafya eğitimi, mekânı tasvir edebilmenin ötesinde; mekânın yaşam koşullarına uyum sağlamış, mekna zarar vermeden, onu kendi yararına kullanabilen ve mekân ile kendi arasındaki etkileşimi çözümlemiş bir dünya insanı oluşturur (ztrk, 2008).

Coğrafyanın genel amacı tanımlamasında da anlaşıldığı gibi, insanın içinde yaşadığı mekânı, meknla insan arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Coğrafya; öğrencilerde içinde yaşadıkları ülke ve yere dair bir bilinç geliştirip bu yerleri öğrenciler için anlamlı kılarak onlarda ulus ve vatandaşlık bilinci oluşturur. Ayrıca bu durum onların toplumun bir yesi olmaları bilincini kazandırıp, toplumdaki görev ve sorumluluklarının farkına varırlar. Bu bağlamda bugünün çocuklarına eleştirel düşünme, iletişim kurma ve bilgisayar okuryazarlığı gibi temel beceriler kazandırılmalıdır. Öğrenciler ben ve biz bilincini kazanırlar. Ben bilinci ile olgunlaşma,

kendine yetme ve kendini gerçekleştirme özellikleri, biz bilinciyle insan olmanın sosyal yanını ve sosyalleşmeyi öğrenirler (Öztürk, 2007, s.33).

Coğrafyanın amacı, gerçek yaşam koşullarını doğru bir şekilde hayalinde canlandırabilen geleceğin vatandaşlarını yetiştirmektir. Böylece bireyin dünyada meydana gelen siyasî, ekonomik ve toplumsal problemlerle ilgili mantıklı düşünceler üretmelerine yardımcı olur (Fairgrieve, 1926; Aktaran: Demirkaya, 2003).

Coğrafya Dersi Öğretim Programına [CDÖP] göre coğrafya eğitiminin temel amacı ise, öğrencilere doğa-insan etkileşimi ve bu etkileşimde ortaya çıkan dokulara ve özelliklere ait bilgi, beceri ve tutum kazandırarak “coğrafi bilinç”in oluşturulmasıdır (Karabağ ve diğerleri, 2007, s.32).

MEB öğretmenler için yayınladığı programı tanıtıcı kılavuz kitapta ise, Coğrafya dersinin genel amaçlarını aşağıdaki şekilde sıralamaktadır (Coğrafya Dersi Öğretim Programı, 2006, s.11).

Coğrafya Dersi Öğretim Programı ile öğrenci;

1. Coğrafyanın kavramsal ve kuramsal çerçevesini kavrayarak coğrafi bilginin oluşum sürecinde başvuru araştırma ve sunum tekniklerini kullanır.
2. İnsan-doğa ilişkisi çerçevesinde coğrafi sorgulama becerileri kazanır.
3. Evrene ait temel unsurları yaşamla ilişkilendirir.
4. Doğa ve insan sistemlerinin işleyiş ve değişimini kavrar.
5. Yakın çevresinden başlayarak ülkesine ve dünyaya ait mekânsal değerlere (doğa ve insanın ürettikleri ve biriktirdikleri) sahip çıkma bilinci geliştirir.
6. Ekosistemin işleyişine yönelik sorumluluk bilinci geliştirir.

7. Doğa ve insan sistemlerinin ürettiği değerlerin uyumlu birlikteliği ve sürekliliği için mekânsal planlamanın önemini kavrayarak insan ve doğa kaynaklarının kullanımında “tasarruf bilinci” geliştirir.
8. Mekânsal süreçlerin yerel ve küresel etkileşim içinde olabilirliğini irdeler.
9. Kalkınma süreçlerinin doğayla uyumlu kılınmasının önemini kavrar.
10. Doğal afetler ve çevre sorunlarını değerlendirerek korunma ve önlem alma yollarına yönelik uygulamalar geliştirir.
11. Ülkelerin oluşturdukları bölgesel ve küresel düzeyde etkin olan, çevresel, kültürel, siyasi ve ekonomik örgütlerin coğrafi açıdan uluslararası ilişkilerdeki rolünü kavrar.
12. Bölgesel ve küresel ilişkiler açısından Türkiye’nin konum özelliklerini kavrayarak sahip olduğu potansiyellerle coğrafi bir birikim ve sentez ülkesi olduğunun bilincine varır.
13. Coğrafi değerlerin vatan bilincinin kazanılmasındaki önemini özümser.

Görüldüğü üzere yeni Coğrafya Dersi Öğretim Programının genel amaçları 13 maddede toplanmıştır (MEB, 2005a). Bu genel amaçlara ulaşabilmek, coğrafya derslerinde çeşitli davranış ve becerilerin öğrenme süreci boyunca kazandırılmasına bağlıdır.

2.8. İlköğretim Sosyal Bilgiler, Fen ve Teknoloji Dersi ile Ortaöğretim Coğrafya Dersi Konuları

2.8.1. İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Coğrafya Konularının Yeri:

2005 yılında yürürlüğe konan Sosyal bilgiler programını hazırlayan komisyon tarafından yapılan tanıtımda, Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersi olarak ifade edilmektedir (MEB, 2005).

Sosyal Bilgiler Programı, “Yapılandırmacı” (Constructivist) bir eğitim anlayışıyla ele alınmıştır. Sosyal Bilgiler Programında içerik, sosyal hayatın tüm yönlerini kapsadığı varsayılan sekiz kategoriye ayrılmıştır. Yeni program dilinde bu kategorilerden her birine “öğrenme alanı” adı verilmektedir. Bu alanlar birbiri ile ilişkili beceri, tema ve kavramların bir bütün olarak görüldüğü yapılardır.

İlköğretimde Sosyal Bilgiler dersi 4. Sınıftan 7.sınıfa kadar devam eder. Sosyal bilgiler öğretim programında belirlenen dokuz öğrenme alanı 4. sınıftan 7. sınıfın sonuna kadar devam etmektedir. Öğrenme alanları, bir ya da birden fazla akademik disiplini içerebilmektedir.

Öğrenme alanlarının içeriğini somutlaştıran, “kazanım”, öğrenme süreci içinde, planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar yoluyla öğrencinin kazanması beklenen bilgi, beceri, tutum ve değerlerdir. Kazanımların yapısı, yapılandırmacı eğitim anlayışının esasını yansıtmaktadır. Her bir kazanımın “beceri, bilgi ve değer” içermesine çalışılmıştır. Davranışçı yaklaşımda, bilgi-beceri-değer ayrı kategoriler halinde ele alınmakta iken, yapısalcı yaklaşım, bunların her birini anlamlı bir bütün içine yerleştirmeyi temel almıştır.

2.8.1.1. I. Kademedeki (4. ve 5. Sınıf) Coğrafya Konularının Yeri

Tablo 2. Dördüncü Sınıf Öğrenme Alanları, Üniteler ve Süreleri,

ÖĞRENME ALANI	ÜNİTELER	KAZANIM SAYILARI	ORANI (%)	SÜRE/DERS SAATİ
Birey ve Toplum	Kendimi Tanıyorum	6	11	12
Kültür ve Miras	Geçmişimi Öğreniyorum	6	14	15
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Yaşadığımız Yer	8	14	15
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Üretimden Tüketime	7	14	15
Bilim, Teknoloji ve Toplum	İyi ki Var	6	11	12
Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler	Hep Birlikte	5	11	12
Güç, Yönetim ve Toplum	İnsanlar ve Yönetim	4	14	15
Küresel Bağlantılar	Uzaktaki Arkadaşlarım	4	11	12
Toplam		46	100	208

(MEB, 2005d)

Tablo 3. Beşinci Sınıf Öğrenme Alanları, Üniteler ve Süreleri

ÖĞRENME ALANI	ÜNİTELER	KAZANIM SAYILARI	ORANI (%)	SÜRE/DERS SAATİ
Birey ve Toplum	Haklarımı Öğreniyorum	4	11	12
Kültür ve Miras	Adım Adım Türkiye	6	14	15
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Bölgemizi Tanıyalım	8	14	15
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Ürettiklerimiz	7	14	15
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Gerçekleşen Düşler	6	11	12
Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler	Toplum İçin Çalışanlar	5	11	12
Güç, Yönetim ve Toplum	Bir Ülke Bir Bayrak	5	14	15
Küresel Bağlantılar	Hepimizin Dünyası	6	11	12
Toplam		47	100	108

(MEB, 2005d)

Sosyal Bilgiler 4. ve 5. sınıfta coğrafyayı ilgilendiren kazanımlara yer veren öğrenme alanları;

A. İnsanlar, yerler ve çevreler,

B. Üretim, tüketim ve dağıtım,

C. Küresel bağlantılar öğrenme alanlarıdır. Aşağıda bu öğrenme alanlarının içeriklerine yer verilmiştir.

A. İnsanlar, Yerler ve Çevreler:

İlköğretim 4. ve 5. sınıfta bu öğrenme alanıyla öğrencilerin, yaşadıkları yeri tanımaları ve çeşitli ifadelerle tanıtabilmeleri, bu yer ile ilgili nasıl, neden, nerede ve gelecekte ne olabilir sorularına yanıt arayabilmeleri, yaşadıkları yerde beşerî ve doğal çevre kavramlarının anlamlarını çıkarabilmeleri, insanların yaşadıkları yerde üstlendiği rolü sorgulayabilmeleri, çevreye duyarlı olmaları, çevrelerinin önemini ve çevreyi korumanın sadece kendileri için değil toplum ve gelecekteki yaşam için de önemli olduğunu kavrayabilmeleri hedeflenmiştir (MEB, 2005d).

B. Üretim, Dağıtım ve Tüketim:

Bu öğrenme alanında coğrafya bilimi ile ilgili konulara 5. sınıfta yer verilmektedir. “Üretim, dağıtım ve tüketim” öğrenme alanı ile öğrencilere; kendi ekonomik yaşantısını diğerleri ile karşılaştırması, farklılıkları ve benzerlikleri ortaya koyabilmesi, yaşadığı yerin ekonomik koşullarını, yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetlerin ülke ekonomisindeki yerini değerlendirebilmesi hedeflenmiştir.

C. Küresel Bağlantılar:

İlköğretim 4. ve 5. sınıf düzeyinde bu öğrenme alanında öğrencilerin, dünyanın farklı bölgelerinde bulunan ülkelerin genel özelliklerini tanımaları, bu ülkeleri ülkemiz ile karşılaştırabilmeleri, hakkında genel bilgi edindikleri ülkelerle ülkemizin ekonomik ilişkilerini açıklamaları, ülkemizin ekonomik kaynakları ile diğer ülkelerle yapılan ticarette bu kaynakların yerini keşfedebilmeleri, uluslararası ekonomik ilişkilerin sebep ve sonuçlarını sorgulayabilmeleri, çeşitli bölgelerdeki insanların kültürleri hakkında fikirler edinmeleri, kendi kültürleriyle başka ülkelerin kültürleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları keşfedebilmeleri hedeflenmiştir (Kızılcıaoğlu, 2007).

2.8.1.2. II. Kademede (6. ve 7. Sınıf) Coğrafya Konularının Yeri:

Tablo 4. Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Üniteleri ve Dağılımları

ÜNİTELER	Amaç sayısı	Öngörülen ders saati	Oran %
Ünite 1: DEMOKRATİK HAYAT	3	18	17
Ünite 2: COĞRAFYA VE DÜNYAMIZ	18	18	17
Ünite 3: TÜRKİYE TARİHİ	14	18	17
Ünite 4: MOĞOLLAR VE DİĞER TÜRK DEVLETLERİ	6	12	11
Ünite 5: TÜRKİYEMİZ	32	21	19
Ünite 6: OSMANLI DEVLETİ'NİN KURULUŞU	14	21	19
TOPLAM	107	108	100

(MEB, 2005e)

Tablo 5. Yedinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Üniteleri ve Dağılımları

ÜNİTELER	Amaç sayısı	Öngörülen ders saati	Oran %
Ünite 1: TÜRKİYE'NİN COĞRAFİ BÖLGELERİ	25	24	22
Ünite 2: OSMANLI KÜLTÜR VE UYGARLIĞI İSTANBUL'UN FETHİ VE SONRASI	11	18	18
Ünite 3: AVRUPA'DA YENİLİKLER	5	9	8
Ünite 4: 17. ve 18. YY.'LARDA OSMANLI DEVLETİ	8	12	11
Ünite 5: 19. ve 20. YY.'LARDA OSMANLI DEVLETİ	10	12	11
Ünite 6: OSMANLI KÜLTÜR VE UYGARLIĞI	4	9	8
Ünite 7: YURDUMUZUN KOMŞULARI VE TÜRK DÜNYASI	23	24	22
TOPLAM	86	108	100

(MEB, 2005e)

Sosyal Bilgiler 6. ve 7. sınıfta (MEB, 2005e) coğrafyayı ilgilendiren kazanımlara yer veren öğrenme alanları; A. İnsanlar, yerler ve çevreler, B. Üretim, dağıtım ve

tüketim, C. Küresel bağlantılar öğrenme alanlarıdır. Aşağıda bu öğrenme alanlarının içeriklerine ve kazanımlarına yer verilmiştir.

A. İnsanlar, Yerler ve Çevreler:

Bu öğrenme alanının içeriği büyük ölçüde coğrafya disiplini ile ilgilidir. “İnsanlar, yerler ve çevreler” öğrenme alanı ile insanın çevresi ile etkileşimini tanıması, bu konuda çeşitli beceri ve değerleri kullanarak bu etkileşimin neden ve sonuçlarını anlaması ve geleceğe yönelik bireysel ya da toplumsal bakış açısı kazanabilmesi amaçlanmaktadır. Bu öğrenme alanında önce genel olarak dünyada, daha sonra ülkemizde; insan ile çevre etkileşimine konum, iklim, yerleşme, nüfus ve göç kavramları çerçevesinde yer verilmektedir (Kızılcıaoğlu ve Taş,2007). Sosyal Bilgiler 6. ve 7. sınıflarda “İnsanlar, yerler ve çevreler” öğrenme alanının coğrafya bilimini ilgilendiren kazanımları şunlardır:

Bu öğrenme alanı sonunda öğrenciler;

1. Farklı ölçeklerde çizilmiş haritalar üzerinde konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar,
2. Dünyanın farklı doğal ortamlarındaki insan yaşantılarından yola çıkarak, iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur,
3. Haritalardan ve görsel materyallerden yararlanarak Türkiye’de görülen iklim türlerinin dağılışı, konumun ve yeryüzü şekillerinin rolünü açıklar,
4. Örnek incelemeler yoluyla tarih öncesindeki ilk yerleşmelerden günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur,
5. Anadolu’da yaşamış ilk uygarlıkların yerleşme ve ekonomik faaliyetleri ile siyasal ve sosyal yapıları arasındaki etkileşimi fark eder,

6. Görsel materyaller ve verilerden yararlanarak Türkiye’de nüfusun dağılışının neden ve sonuçlarını tartışır,
7. Tablo ve grafiklerden yararlanarak, ülkemiz nüfusunun özellikleri ile ilgili verileri yorumlar,
8. Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır (MEB, 2005e).

B. Üretim, Dağıtım ve Tüketim:

Bu öğrenme alanı daha ziyade ekonomi bilimi ile ilişkilidir. 6. ve 7. sınıfta öğrencilerden ekonomi kavramları ile birlikte Türk ekonomisinin günümüz ve tarihsel yapısına ve bu yapıyı değiştiren etmenlere dair bir görüş oluşturmaları beklenmektedir. Bu amaçla öğrencilerin 6. sınıfta günümüz Türk ekonomisinin yapısı, özellikleri ve ekonomiyi etkileyen faktörler hakkında bilgi sahibi olmaları istenmektedir. Ülke kaynaklarının farkına varılarak ülkemizdeki ekonomiyi geliştirmek için neler yapılması gerektiği üzerinde düşünceleri amaçlanmaktadır (Kızılcıaoğlu ve Taş,2007).

Sosyal Bilgiler dersi 6. ve 7. sınıflarına ait “Üretim, dağıtım ve tüketim” öğrenme alanının coğrafya bilimini ilgilendiren kazanımları şunlardır:

Bu öğrenme alanı sonunda öğrenciler:

1. Ülkemizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetlerini ilişkilendirerek, bunların ülke ekonomisindeki yerini ve önemini değerlendirir,
2. Türkiye’nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak, yatırım ve pazarlama proje önerileri tasarlar,
3. Doğal kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin insan yaşamına etkilerini tartışır,

4. Üretimde ve yönetimde toprağın önemini tarihten örneklerle açıklar,
5. Kaynakların, ürünlerin ve ticaret yollarının devletlerin gelişmesindeki önemine tarihten ve günümüzden örnekler verir,
6. Tarihten örnekler vererek üretim teknolojisindeki gelişmelerin sosyal ve ekonomik hayata etkilerini değerlendirir (MEB, 2005e).

C. Küresel Bağlantılar:

Bu öğrenme alanı, disiplinlerarası bir öğrenme alanı olup, sosyal bilgiler öğretim programında yer alan diğer tüm öğrenme alanlarıyla ilişkilidir. “Küresel bağlantılar” öğrenme alanı; coğrafya, antropoloji, ekonomi gibi bilimlerin temalarıyla öğrencilerin toplumlar arasındaki her türlü ilişkilerle ilgili fikir sahibi olmalarını sağlamayı amaçlamaktadır.

“Küresel bağlantılar” öğrenme alanında ilköğretim 6. ve 7. sınıf düzeyinde öğrenciler, uluslararası etkinliklerin toplumlararası etkileşimdeki önemini ve ülkemizin doğal kaynakları, ekonomik yeterlilikleri ile diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkileri ile ilgili fikir edinmeleri amaçlanmıştır. Öğrencilerin bütün dünyayı ilgilendiren ekonomi, siyaset ve ekoloji gibi alanlarda yaşanan sorunların sebepleri ve çözümleri ile ilgili fikir üretmeleri istenmektedir. Uluslararası kuruluşların amaçlarını ve işlevlerini kavramaları hedeflenmektedir (Kızılcıaoğlu ve Taş,2007).

Sosyal Bilgiler 6. ve 7. sınıflarda “Küresel bağlantılar” öğrenme alanının coğrafya bilimini ilgilendiren kazanımları şunlardır:

Bu öğrenme alanı sonunda öğrenciler;

1. Görsel materyalleri ve verileri kullanarak dünyada nüfus ve ekonomik faaliyetlerin dağılışının nedenleri hakkında çıkarımlarda bulunur,

2. Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini, kaynaklar ve ihtiyaçlar açısından değerlendirir,
3. Türk Cumhuriyetleri, komşu ve diğer ülkelerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerimizi Atatürk'ün milli dış politika anlayışı açısından değerlendirir,
4. Ülkemizin diğer ülkelerle doğal afetlerde ve çevre sorunlarında dayanışma ve işbirliği içinde olmasının önemini fark eder (MEB, 2005e).

2.8.2.İlköğretim Fen ve Teknoloji Dersinde Coğrafya Konularının Yeri:

Coğrafya, fen ve sosyal bilimler arasında bir köprü ve bu bilimler demetini bağlayan bir bağdır. Bu nedenle coğrafyanın bakış açısı çok geniş bir anlayışı kapsar (Efe-1997:136). Coğrafya, fiziki ve beşeri süreçler ve bunların etkileşimleri doğrultusunda fen ve sosyal bilimler arasında ilişki kuran bir disiplindir. İlköğretim programlarında Fen ve Teknoloji ile Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde coğrafyaya ait konuların işlenmesi bu nedenle önemlidir (Kızılçaoğlu ve Taş,2007). Fen ve Teknoloji programında öğrenme ve öğretme yaklaşımı olarak öğrencilerin öğrenme sürecine aktif katılımını gerektiren yapılandırıcı yaklaşım esas alınmıştır. Programda içerik “sarmal yaklaşım” esas alınarak düzenlenmiştir. Bu nedenle, dört öğrenme alanındaki temel kavramlar her sınıfta ele alınmıştır, ancak üst sınıflara geçildikçe kazanımlarda belirtilen bilgi, anlayış ve becerilerin göreceli olarak derinliği artmış ve kapsamı genişlemiştir.

Fen ve Teknoloji dersi 4.sınıftan 8.sınıfın sonuna kadar devam eder. Öğrencilere kazandırılacak temel fen kavram ve prensiplerinin düzenlendiği bu öğrenme alanları; (Canlılar ve Hayat, Madde ve Değişim, Fiziksel Olaylar, Dünya ve Evren) ile beceri, anlayış, tutum ve değerle bütünleştirilmiştir.

2.8.2.1. I. Kademede (4. ve 5. Sınıf) Coğrafya Konularının Yeri

Tablo 6. Dördüncü Sınıf Fen ve Teknoloji Dersi Öğrenme Alanları, Üniteleri ve Dağılımları

ÖĞRENME ALANI	ÜNİTELER	KAZANIM SAYISI	SÜRE/ DERS SAATİ	DERS SAATİ (%)
CANLILAR VE HAYAT	1. Vücudumuz Bilmecesini Çözelim	23	24	16.6
	6. Canlılar Dünyasını Gezelim, Tanıyalım	16	20	13.8
	Toplam	39	44	30.6
MADDE VE DEĞİŞİM	2. Maddeyi Tanıyalım	46	36	25
	Toplam	46	36	25.0
FİZİKSEL OLAYLAR	3.Kuvvet ve Hareket	13	12	8.3
	4. Işık ve Ses	43	20	13.8
	7. Yaşamımızdaki Elektrik	20	16	11
	Toplam	76	48	33.3
DÜNYA VE EVREN	5. Gezegenimiz Dünya	17	16	11
	Toplam	17	16	11.1
Genel Toplam		178	144	100

(MEB, 2005b)

4.sınıfta Fen ve Teknoloji dersinde “Dünya ve Evren” öğrenme alanında Gezegenimiz Dünya ünitesi bulunmaktadır. Bu üniteye öğrencilerin; üzerinde yaşadığı dünya’nın şeklini kavramaları, Dünya’nın şekli ile ilgili geçmişten günümüze öne sürülen fikirler hakkında bilgi sahibi olmaları ve Dünya’nın yapısında bulunan hava, su, toprak gibi temel yaşam kaynaklarını fark etmeleri; Dünya’nın yapısında bulunan maddelerle yaşam gereksinimleri arasında ilişki kurmaları; toprak, su, hava gibi yaşamsal faktörlerin kirlilik boyutu ile ilişkilendirilmesi sonucunda bir çevre bilinci geliştirmeleri; bilim insanlarının, araştırmalar sonucu elde ettikleri bulguları insanlara aktarırken bazen bilimsel modellerden yararlandıklarını kavramaları; Dünya’nın yapısında bulunan tabakaların, küresel katmanlardan (hava küre, su küre, taş küre, ağır

küre, ateş küre) oluşan bir modelle temsil edilebileceğinin vurgulanması hedeflenmektedir (MEB,2005b).

“Gezegelimiz Dünya” ünitesinin kazanımları;

1. Dünya’nızın şekli ile ilgili olarak öğrenciler;

- 1.1. Dünya’nın şeklinin küreye benzediğini ifade eder.
- 1.2. Dünya’nın şeklinin küreye benzediğini gösteren örnekler verir.
- 1.3. Geçmişte, insanların Dünya’nın şekliyle ilgili çeşitli görüşlere sahip olduklarının farkına varır.

2. Dünya’nın yapısında bulunan maddeler ve bu maddelerin önemi hakkında öğrenciler;

- 2.1. Karalar, sular ve bunları saran hava tabakasının Dünya’nın gözlemlenebilir katmanlarını oluşturduğunu fark eder.
- 2.2. Dünya yüzeyinde kara ve suların kapladığı alanları karşılaştırır.
- 2.3. Karaların kayalardan oluştuğunu ifade eder.
- 2.4. Kayaların minerallerden oluştuğunu bilir.
- 2.5. Ekonomik değeri olan mineral veya kayaları maden olarak tanımlar.
- 2.6. Mineral, kayaç ve maden arasında ilişki kurar.
- 2.7. Toprağın nasıl oluştuğunu açıklar.
- 2.8. Erozyonla toprak kaybı arasında ilişki kurar.
- 2.9. Hava, toprak ve suyun yaşam için öneminin bilincine varır.
- 2.10. Hava, toprak ve su kirliliğini önlemek için alınabilecek önlemleri araştırır ve sunar.
- 2.11. Dünya’daki karaların taş küre (yer kabuğu), suların su küre ve bunları çevreleyen havanın hava küre adı verilen bilimsel bir modelle temsil edildiğini ifade eder.
- 2.12. Dünya yüzeyinin derinliklerindeki katmanları temsil eden ateş küre ve ağır kürenin (çekirdek) belirgin özelliklerini ifade eder.
- 2.13. Dünya’nın yapısındaki katmanları genel özelliklerine göre karşılaştırır.
- 2.14. Dünya’nın katmanlarını gösteren kendine özgü bir model oluşturur ve sunar.

Tablo 7. Beşinci Sınıf Fen ve Teknoloji Dersi Öğrenme Alanları, Üniteleri ve Dağılımları

ÖĞRENME ALANI	ÜNİTELER	KAZANIM SAYISI	SÜRE/ DERS SAATİ	DERS SAATİ (%)
CANLILAR VE HAYAT	1. Vücudumuz Bilmecesini Çözelim	22	20	13.83
	6. Canlılar Dünyasını Gezelim, Tanıyalım	33	30	20.83
	Toplam	55	50	34.72
MADDE VE DEĞİŞİM	2. Maddenin Değişimi ve Tanınması	46	36	25
	Toplam	46	36	25
FİZİKSEL OLAYLAR	3.Kuvvet ve Hareket	21	14	9.72
	4. Yaşamımızdaki Elektrik	16	12	8.33
	7. Işık ve Ses	39	20	13.83
	Toplam	76	46	31.94
DÜNYA VE EVREN	5. Dünya, Güneş ve Ay	19	12	8.33
	Toplam	19	12	8.33
Genel Toplam		196	144	100

(MEB, 2005b)

5.sınıfta “Dünya ve Evren” öğrenme alanında “Dünya, Güneş ve Ay” ünitesi yer almaktadır. Bu ünite de öğrencilerin; Dünya, Güneş ve Ay’ın görelî boyut ve biçimleri ile Dünya ve Ay’ın hareketlerini tanıyıp kavraması, Dünya, Güneş ve Ay arasında hareket ilişkisi kurabilmesi, bu ilişkinin yol açtığı sonuçlar ve bunların günlük yaşama etkisi hakkında bilgi, deneyim ve tutum geliştirmesi hedeflenmektedir (MEB,2005b).

Bu üniteye ait kazanımlar;

1. Güneş, Dünya ve Ay’ın şekil ve büyüklükleriyle ilgili olarak öğrenciler;

- 1.1. Güneş, Dünya ve Ay’ın şeklini karşılaştırır.
- 1.2. Geçmişte insanların, Dünya, Güneş ve Ay’ın şekliyle ilgili çeşitli görüşler ileri sürdüklerinin farkına varır.
- 1.3. Güneş, Dünya ve Ay’ı büyüklüklerine göre sıralar.

- 1.4. Güneş, Dünya ve Ay'ı bir arada temsil eden kendine özgü bir model oluşturur ve sunar.
- 1.5. Cisimlerin uzaklaştıkça daha küçük görüldükleri çıkarımını yapar.
- 1.6. Güneş'in Dünya'ya göre, Ay'dan daha uzak olduğu sonucunu çıkarır.

2. Dünya'nın hareketleri ile ilgili olarak öğrenciler;

- 2.1. Dünya'nın kendi etrafında döndüğünü ifade eder.
- 2.2. Dünya'nın kendi etrafında bir tam dönüşünü tamamladığı sürenin, bir gün olarak kabul edildiğini ifade eder.
- 2.3. Gece-gündüz oluşumunu, Dünya'nın kendi etrafındaki dönme hareketiyle açıklar.
- 2.4. Güneş'in gökyüzünde gün boyunca hareket ediyor gözükmesini, Dünya'nın kendi etrafındaki dönme hareketiyle açıklar.
- 2.5. Dünya'nın kendi etrafında dönerken aynı zamanda Güneş etrafında da dolandığını ifade eder.
- 2.6. Dünya'nın Güneş etrafında bir tam dolanımını tamamladığı sürenin, bir yıl olarak kabul edildiğini belirtir.

3. Ay'ın hareketleri ile ilgili olarak öğrenciler;

- 3.1. Ay'ın kendi etrafında dönerken aynı zamanda da Dünya etrafında dolandığını ifade eder.
- 3.2. Dünya ve Ay'ın hareketlerini gösteren kendine özgü bir model oluşturur ve sunar.
- 3.3. Dünya'dan bakıldığında Ay'ın daima aynı yüzünün gözlendiğini açıklar.
- 3.4. Ay'ın evrelerini belirli aralıklarla gözlemler ve gözlem sonuçlarını kaydeder.
- 3.5. Gözlemlerine dayanarak Ay'ın evrelerinin düzenli olarak tekrar eden bir doğa olayı olduğu sonucunu çıkarır.
- 3.6. Ay'ın evrelerini, Ay'ın Dünya etrafındaki dolanma hareketiyle açıklar.
- 3.7. Ay'ın evrelerini temsil eden bir model oluşturur ve sunar.

2.8.2.2. II. Kademede (6,7 ve 8. Sınıf) Coğrafya Konularının Yeri:

Tablo 8. Altıncı Sınıf Fen ve Teknoloji Dersi Öğrenme Alanları, Üniteleri ve Dağılımları

ÖĞRENME ALANI	ÜNİTELER	KAZANIM SAYISI	SÜRE/ DERS SAATİ	DERS SAATİ (%)
CANLILAR VE HAYAT	1. Canlılarda Üreme, Büyüme ve Gelişme	37	24	16.6
	5. Vücudumuzda Sistemler	27	20	13.8
	Toplam	64	44	30.4
MADDE VE DEĞİŞİM	3. Maddenin Tanecikli Yapısı	27	28	19.4
	6. Madde ve Isı	17	16	11,1
	Toplam	44	44	30.5
FİZİKSEL OLAYLAR	2. Kuvvet ve Hareket	26	16	11,1
	4. Yaşamımızdaki Elektrik	19	10	6.9
	7. Işık ve Ses	25	16	11,1
	Toplam	70	42	29.4
DÜNYA VE EVREN	8. Yer Kabuğu Nelerden Oluşur?	21	14	9,7
	Toplam	21	14	9,7
Genel Toplam		199	144	100

(MEB; 2005c)

6.sınıf “Dünya ve Evren” öğrenme alanında “Yer Kabuğu Nelerden Oluşur?” ünitesi yer almaktadır. Bu ünite, öğrencilerin yer kabuğunu oluşturan ana maddeleri tanımları, fosillerin oluşumunu ve kayaç döngüsünü kavramaları, yer kabuğunu oluşturan ana maddelerin hayatımızdaki yeri ve önemi ile ilgili bilgi, beceri, deneyim ve tutum kazanmaları hedeflenmektedir (MEB, 2005c).

Bu ünitenin kazanımları;

1. Kayaç ve madenler ile ilgili olarak öğrenciler;

1.1. Magmatik, başkalaşım ve tortul kayaçları tanırlar ve birbirinden ayırt eder.

- 1.2. Farklı kayaçların zaman içinde birbirine dönüşmesini (kayaç döngüsünü) açıklar.
- 1.3. Madenlerin teknolojik ham madde olarak önemini açıklar.

2. Fosiller hakkında öğrenciler;

- 2.1. Fosillerin tortul kayaçlar içerisinde uzun bir süreçte oluştuğunu açıklar.
- 2.2. Eski zamanlardan kalma canlı kalıntıları (kemik, iskelet, kabuk, yaprak vb.), gövde kalıpları veya izlerinin fosil olarak nitelendirildiğini belirtir.
- 2.3. Bazı fosillerin, içinde bulundukları kayaçların yaşlarını belirlemede kullanıldığını ifade eder.
- 2.4. Geçmişe ilişkin bilgi edinmede fosillerden nasıl yararlanıldığını örneklerle açıklar.
- 2.5. Paleontologların çalışma alanları hakkında bilgi toplar ve sunar.

3. Toprak çeşitleri ve erozyon ile ilgili olarak öğrenciler;

- 3.1. Toprakları bileşenlerine göre killi, kumlu, kireçli ve humuslu toprak olarak sınıflandırır.
- 3.2. Toprağın çeşidine göre hangi kullanım amacına uygun olabileceğini tartışır.
- 3.3. Erozyona etki eden faktörleri deneyerek test eder.
- 3.4. Erozyonun gelecekte oluşturabileceği zararlar hakkında tahminlerde bulunur.
- 3.5. Toprakları erozyondan korumak için bireysel ve iş birliğine dayalı çözüm önerileri sunar.

4. Yer altı ve yer üstü suları ile ilgili olarak öğrenciler;

- 4.1. Okyanus, deniz, göl ve akarsuların yer üstü; sıcak ve soğuk su kaynaklarının yer altı suları olduğunu belirtir.
- 4.2. Bir yer altı suyu çeşidi olan maden suyunun kaynak suyundan farkını belirtir.
- 4.3. Jeotermal kaynak, kaplıca kavramlarını tanımlayarak yer altı sıcak su kaynaklarına ülkemizden örnekler verir.
- 4.4. Yer altı ve yer üstü sularının kullanım alanlarını (içecek, sulama, sağlık, elektrik enerjisi üretimi vb.) örneklerle açıklar.

5. Doğal anıtlar ile ilgili olarak öğrenciler;

- 5.1. Doğal anıtların çok uzun bir süreçte oluştuğunu ifade eder.

- 5.2. Doğal anıtların tüm insanlığa ait değerler olduğunu fark eder.
- 5.3. Doğal anıtlara yakın ve uzak çevresinden örnekler verir.
- 5.4. Doğal anıtların korunarak gelecek nesillere aktarılmasına yönelik bireysel ve iş birliğine dayalı öneriler sunar.

Tablo 9. Yedinci Sınıf Fen ve Teknoloji Dersi Öğrenme Alanları, Üniteleri ve Dağılımları

ÖĞRENME ALANI	ÜNİTELER	KAZANIM SAYISI	SÜRE/ DERS SAATİ	DERS SAATİ (%)
CANLILAR VE HAYAT	1. Vücudumuzda Sistemler	27	30	20,8
	6. İnsan ve Çevre	12	16	11,1
	Toplam	39	46	32
MADDE VE DEĞİŞİM	4. Maddenin Yapısı ve Özellikleri	46	36	25
	Toplam	46	36	25
FİZİKSEL OLAYLAR	2.Kuvvet ve Hareket	31	16	11,1
	3. Yaşamımızdaki Elektrik	32	16	11,1
	5. Işık	29	16	11,1
	Toplam	92	48	33,3
DÜNYA VE EVREN	7. Güneş Sistemi ve Ötesi: Uzay Bilmecesi	27	14	9,7
	Toplam	27	14	9,7
Genel Toplam		204	144	100

(MEB, 2005c)

7. sınıfta uzayın ve uzayda bulunan gök cisimlerinin ele alındığı “Güneş Sistemi ve Ötesi: Uzay Bilmecesi” ünitesi yer alır. Bu ünite de öğrencilerin; uzayda bulunan gök cisimlerinin özellikleri ve güneş sistemini kavramaları hedeflenmiştir.

Bu ünitenin kazanımları;

1. Uzayda bulunan gök cisimleri ile ilgili olarak öğrenciler;

- 1.1. Gök cisimlerini çıplak gözle gözleyerek özelliklerini belirler.

- 1.2. Uzayda, çıplak gözle gözleyebildiğimizden çok daha fazla gök cismi olduğunu fark eder.
- 1.3. Bilinen takımyıldızlara örnekler verir.
- 1.4. Kuyruklu yıldızlara örnekler verir.
- 1.5. Gözlem yaparken, yıldızlarla gezegenleri birbirinden ayırt eder.
- 1.6. Güneş'in de bir yıldız olduğunu ifade eder.
- 1.7. Yıldızlar arasındaki çok uzak mesafelerin "ışık yılı" adı verilen bir uzaklık ölçüsü birimiyle ifade edildiğini belirtir.
- 1.8. Meteor ile gök taşı arasındaki farkı açıklar.

2. Güneş sistemi ve uzayla ilgili olarak öğrenciler;

- 2.1. Güneş sistemindeki gezegenleri Güneş'e yakınlıklarına göre sıralar.
- 2.2. Güneş sistemindeki gezegenlerin Güneş'e olan uzaklıklarının "astronomi birimi" (AB) adı verilen bir uzaklık ölçüsü birimiyle ifade edildiğini belirtir.
- 2.3. Güneş sistemindeki gezegenlerin belirli yörüngelerde hareket ettiklerini kavrar.
- 2.4. Güneş sistemindeki gezegenleri, belirgin özelliklerine (birbirlerine göre büyüklükleri, doğal uydu sayıları, etraflarında halka olup olmaması) göre karşılaştırır.
- 2.5. Güneş sistemini temsil eden bir model oluşturur ve sunar.
- 2.6. Ay'ın, Dünya'nın uydusu olduğunu gösteren bir model oluşturur ve sunar.
- 2.7. Gök adalara örnekler vererek özelliklerini kavrar.
- 2.8. Dünya dışındaki evren parçasını "uzay" olarak tanımlar ve Dünya'mızın uzaydaki yerini belirtir.

3. Uzay araştırmaları ile ilgili olarak öğrenciler;

- 3.1. Eski medeniyetlerin gök biliminde nasıl veri topladıkları, kaydettikleri, bunları ne amaçla ve nasıl kullandıkları hakkında bilgi toplayarak bir görüş oluşturur ve sunar.
- 3.2. Gök bilimcilerin; teleskoplar yardımıyla gök cisimlerinin hareketlerini ve yapısını inceleyen bilim insanları olduklarını belirtir.
- 3.3. Ünlü Türk gök bilimciler ve çalışmaları hakkında örnekler verir.
- 3.4. Teleskopların uzay gözlemi yapmadaki önemini fark eder.
- 3.5. Basit bir teleskop yapmak için teknolojik tasarım yapar, model oluşturur ve sunar.

- 3.6. Teknolojinin uzay araştırmalarına, uzay araştırmalarının da teknolojiye katkısını örneklerle açıklar.
- 3.7. Astronotların uzayda pek çok alanda (fizik, kimya, biyoloji, tarım, eczacılık, balistik vb.) incelemeler yapan bilim insanı olduklarını belirtir.
- 3.8. Ay'a atılan ilk adımın, uzak gezegenlere gidebilme ve uzay araştırmaları bakımından önemini kavrar.
- 3.9. Evrenin, uçsuz bucaksız olması nedeniyle uzay hakkında bilinen gerçeklerin sınırlı ve yeni araştırmalarla değişebilir olduğunu örneklerle açıklar.
- 3.10. Uzay çalışmalarına dayanarak ve hayal gücünü kullanarak geleceğe yönelik tahminler yürütür.
- 3.11. Uzay kirliliğinin sebeplerini ifade ederek bu kirliliğin yol açabileceği olası sonuçları tahmin eder.

Tablo 10. Sekizinci Sınıf Fen ve Teknoloji Dersi Öğrenme Alanları, Üniteleri ve Dağılımları

ÖĞRENME ALANI	ÜNİTELER	KAZANIM SAYISI	SÜRE/ DERS SAATİ	DERS SAATİ (%)
CANLILAR VE HAYAT	1. Hücre Bölünmesi ve Kalıtım	29	24	16.7
	6. Canlılar ve Enerji İlişkileri	23	16	11.1
	Toplam	52	40	27.8
MADDE VE DEĞİŞİM	3. Maddenin Yapısı ve Özellikleri	31	36	25.0
	5. Maddenin Halleri ve Isı	27	14	9.7
	Toplam	58	50	34.7
FİZİKSEL OLAYLAR	2. Kuvvet ve Hareket	22	14	9.7
	7. Yaşamımızdaki Elektrik	23	16	11.1
	4. Ses	16	12	8.3
	Toplam	61	42	29.1
DÜNYA VE EVREN	8. Doğal Süreçler	26	12	8.3
	Toplam	26	12	8.3
Genel Toplam		197	144	100

(MEB, 2005c)

8.sınıfta “Dünya ve Evren” öğrenme alanı içerisinde “Doğal Süreçler” ünitesi yer alır. Bu ünite de öğrencilerin Dünya’nın oluşumu, doğal bir süreç olan levha hareketleri ve bu hareketlerin sebep olduğu sonuçların yanında hava olaylarının nasıl oluştuğu ve günlük yaşamımızdaki önemi, iklim ile hava olayları/teknoloji ve hava gözlemi arasındaki ilişki hakkında bilgi, beceri, deneyim ve tutum kazanmaları hedeflenmektedir.

Bu ünitenin kazanımları;

1. Dünya’mızın oluşum süreci hakkında öğrenciler;

- 1.1. Tarih boyunca Dünya’mızın oluşumu hakkında çeşitli görüşlerin ortaya atıldığını fark eder.
- 1.2. Dünya’mızın oluşumuyla ilgili olarak en çok kabul gören görüşün, “Büyük Patlama” olduğunu belirtir.

2. Bir doğal süreç olan levha hareketleri ile ilgili olarak öğrenciler;

- 2.1. Yer kabuğunun, sıcak ve akışkan olan magma üzerinde hareket eden levhalardan oluştuğunu gösteren bir model tasarlar ve yapar.
- 2.2. Okyanusların ve dağların oluşumunu levha hareketleriyle açıklar.
- 2.3. Artçı deprem, öncü deprem, şiddet, büyüklük, fay kırılması, fay hattı ve deprem bölgesi kavramlarını tanımlar.
- 2.4. Depremle ilgili çalışmalar yapan bilim dalına “sismoloji”, bu alanda çalışan bilim insanlarına ise “sismolog” adı verildiğini belirtir.
- 2.5. Türkiye’nin deprem bölgeleriyle fay hatları arasında ilişki kurar.
- 2.6. Depremlere, fayların yanında, volkanik faaliyetlerin ve arazi çöküntülerinin de sebep olabileceğini açıklar.
- 2.7. Volkanların oluşumunu ve bunun sonucunda oluşan yeryüzü şekillerini levha hareketleriyle açıklar.
- 2.8. Volkanların ve depremlerin insan hayatındaki etkileri ve sebep olabileceği olumsuz sonuçları ifade eder.
- 2.9. Deprem tehlikesine karşı alınabilecek önlemleri ve deprem anında yapılması gerekenleri açıklar.

3. Hava olayları ile ilgili olarak öğrenciler;

- 3.1. Havanın dört temel bileşen yanında, su buharı da içeren bir karışım olması gerektiği çıkarımını yapar.
- 3.2. Yakın çevresindeki hava olaylarını gözlemler, sonuçları kaydederek hava olaylarının değişkenliğini fark eder.
- 3.3. Rüzgârın oluşumunu deneyle keşfeder.
- 3.4. Rüzgâr ile yel, tayfun, fırtına arasında ilişki kurar.
- 3.5. Hortum ve kasırganın oluşum şartlarını ifade eder.
- 3.6. Havanın sıcaklığı arttıkça daha fazla nem kaldırabileceğini ifade eder.
- 3.7. Yağmur, kar, dolu, sis, çığ ve kırağı ile havanın sıcaklığı ve nemi arasında ilişki kurar.
- 3.8. Hava olaylarının sebebini günlük sıcaklık farklılıkları ve oluşan alçak ve yüksek basınç alanlarıyla açıklar.
- 3.9. Mevsimsel sıcaklık değişimlerinin sebebini, Dünya'nın dönme ekseninin eğikliği ile açıklar.
- 3.10. Yeryüzü şekillerinin oluşumu ve değişiminde hava olaylarının etkisini örneklerle açıklar.
- 3.11. İklimin, yeryüzünün herhangi bir yerinde uzun yıllar boyunca gözlenen tüm hava olaylarının ortalama durumu olduğunu ifade eder ve iklimlerin zamanla değişebileceğini kavrar.
- 3.12. İklimin etkisini açıklamaya ve keşfetmeye çalışan bilim insanlarına “iklim bilimci” adı verildiğini belirtir.
- 3.13. Meteorolojinin, atmosfer içinde oluşan sıcaklık değişmelerini ve buna bağlı olarak oluşan hava olaylarını inceleyerek hava tahminleri yapan bilim dalı olduğunu ifade eder.
- 3.14. Hava tahminlerinin günlük yaşamımızdaki yeri ve önemini fark eder.
- 3.15. Meteoroloji uzmanlarına “meteorolog” adı verildiğini belirtir.

2.8.3. Ortaöğretim 9. Sınıf Coğrafya Dersi Konularının İçeriği:

Öğrencilerin yaşadıkları alandan başlayarak ülkemiz ve tüm dünya ile ilgili *coğrafi bilinç* kazanmalarını, gelecekteki yaşantılarında etkin bir şekilde

kullanabilecekleri coğrafi bir donanıma sahip olmalarını amaçlayan Coğrafya Dersi Öğretim Programı “Coğrafya” dersi adı altında, 9. sınıftan 12. sınıfa kadar her yıl okutulmak üzere tasarlanmıştır (MEB, 2010).

Öğretim programlarındaki kazanımları kullanarak coğrafyada öğrenci başarı seviyelerini ifade etmek mümkündür. (GFL, 1994).

Ülkemizde ilk ve ortaöğretimde çeşitli derslerin öğretim programlarında yer alan coğrafya disiplini ile ilgili kazanımlar, öğrencilerin coğrafyayı daha iyi anlamalarını ve onların sorumluluk sahibi vatandaşlar olarak yaşamalarını sağlamak için dizayn edilmeye çalışılmıştır. Bu kazanımlar, değişik sınıf seviyelerinde öğrencilerden neler beklendiğini ortaya koyar.

Kızılcıaoğlu ve Taş (2007), “İlköğretim İkinci Kademedeki Coğrafya Eğitimi ve Öğretimi: Öğrenme Alanları ve Kazanım Boyutu” konulu araştırmada Coğrafi açıdan iyi eğitilmiş bir bireyin ilköğretimin ikinci kademesini bitirdiğinde hangi bilgi, beceri ve bakış açılarına sahip olması gerektiğini açıklamışlardır. 8. sınıfı bitiren öğrencilerin, coğrafya konularını öğrenerek davranışlarında meydana gelecek değişiklikler konusunda aşağıda verilen hususlarda yeterli olmaları beklenmektedir:

8. sınıfı bitiren her öğrenci;

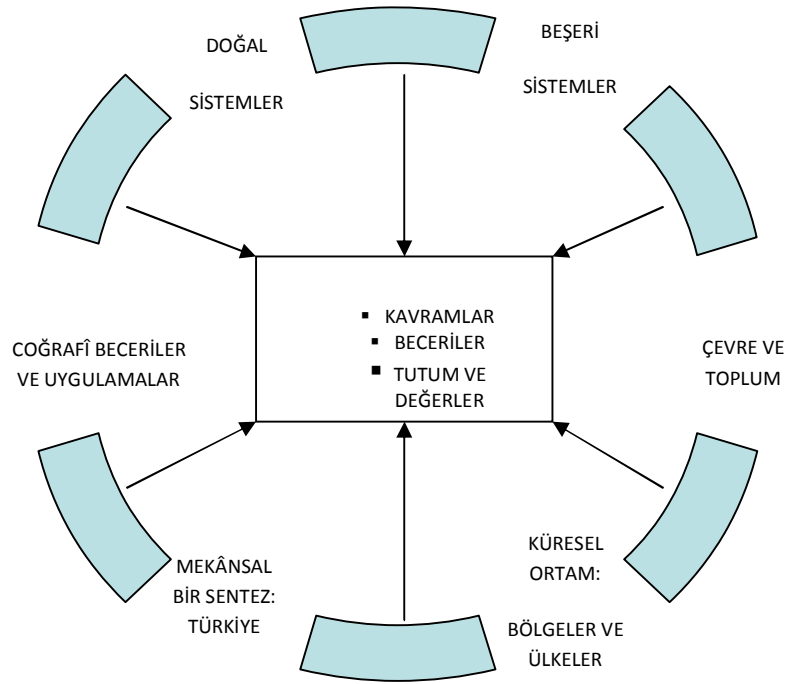
- İnsanın çevresi ile etkileşiminin çeşitli boyutlarını fark edebilmeli,
- Mekânlar hakkında kendisine özgü bakış açılarına sahip olmalı, bu bakış açılarını kullanarak farklı mekânları birbirleri ile kıyaslayabilmeli, aralarındaki ilişkileri ortaya koyabilmeli,
- Coğrafya konuları ile gerçek hayat arasında bağlar kurabilmeli,
- Çevresinde cereyan eden olay ve olgular arasında ilişkiler kurabilmeli, benzer ve farklı yönlerini ortaya koyabilmeli,
- İnsan, ürün ve fikirlerin bir yerden başka yere hareketinde kullanılan taşıma ve iletişim tarzını tespit edebilmeli (GFL-1994),
- Trafik, doğal yaşam ortamı, arazi kullanım, konut gibi konular ile ilgili yerel meselelerdeki coğrafi problemler hakkında sorular sorabilmeli ve sonra yazılı ve sözlü ifade, harita ve grafikler hazırlayarak bu problemleri özetleyebilmeli (GFL-1994),

- Yaşadığı toplumdaki bireylerin bakış açılarını anlamaya yönelik konular hakkında sorular sorabilmeli,
- Coğrafya dersinin dışındaki derslerdeki konuların içinde coğrafi sorular sorabilme yeteneğine sahip olmalı,
- Coğrafi bilgi toplamak için, içinde bulunduğu yerel topluluk içinde mülakatlar ve arazi araştırmaları yapabilmeli (GFL-1994),
- Bilgiyi uygun ve çeşitli biçimlerde (harita, grafik, tablo, küre, diyagram, zaman şeridi vb.) kullanabilmeli, düzenleyebilmeli, geliştirebilmeli,
- Fiziksel ve beşeri hadiseleri bulmada, konum belirlemede harita ve küreleri kolayca kullanabilmeli,
- Basit düzeyde, harita, plan, kroki, grafik ve diyagram çizebilmeli,
- İlk kez gittiği bir yerde yönleri bulmakta güçlük çekmemeli,
- İyi bildiği bir yerin krokisini çizmede beceri sahibi olmalı,
- Farklı mekânlara ait görüntüler içeren fotoğrafları birbirleriyle kıyaslayabilmeli,
- Enlem ve boylamları kullanarak, yeryüzündeki çeşitli yerlerin lokasyonunu bulma becerisine sahip olmalı,
- Bilgi toplamak maksadıyla arazi çalışması yapabilmeli,
- Haritanın elemanlarını açıklayabilmeli,
- Coğrafi bilgileri organize etmede, coğrafi ilişkileri gözlemlemede, yorumlamada, çıkarımlarda bulunmada ve karar vermede haritaları nasıl kullanabileceğini bilmeli,
- Görsel materyallerin (harita, küre, diyagram, uydu görüntüleri ve fotoğraflar vb) özelliklerini, amaçlarını ve işlevlerini tanımlayabilmeli,
- Yapısal kavramlarda iyi gelişmiş bir temele sahip olmalı,
- Yapmış olduğu tanımlarda uygun coğrafi ifadeleri seçebilmeli,
- Bir kıta ile ülke ya da bir şehir ve coğrafi bölge arasındaki farkları açıkça ayırt edebilmeli,
- Yeryüzünün kontrolü için, insanların niçin işbirliği yaptıkları ve aynı zamanda niçin çatışmaya girdiklerini açıklayabilmeli (GFL-1994),
- Tarihi olayları etkileyen önemli fiziki özellikleri listeleyp, açıklayabilmeli (GFL-1994),
- Mekânı algılama becerisi yeterli düzeyde olmalı, aynı mekânı farklı biçimlerde ifade edebilmeli,

- Dünyanın farklı yerlerinde yaşayan insanların hayatlarını ne tür aktiviteler ile kazandıklarını açıklayabilmeli,
- Ekonomik faaliyetleri coğrafi açıdan sınıflandırabilmeli,
- İnsanların fiziki ortamı değiştirme yollarını belirleyebilmeli,
- Doğal afetleri tanımlayarak, yerlerini tespit edebilmeli,
- Küreselleşme, buna bağlı olarak da ekonomik ve politik karşılıklı bağımlılığın farkında olmalı,
- Tarihte ve günümüzde ekonomik ticaret ağlarını analiz edebilmeli,
- Yerleşim şekillerini tespit edip, açıklayabilmeli,
- Bulunduğu sınıf seviyesine uygun düzeyde yaşadığı çevrenin ve dünyanın coğrafi özelliklerini tanıyarak, insanlar ile doğal çevre arasındaki etkileşimi açıklayabilmeli,
- Görsel materyallerden yararlanarak, fiziki sistemlerin beşeri sistemlere etkilerini açıklayabilmeli,
- Tabiatın kendi içinde ve toplumla tabiat arasındaki kompleks ilişki ağını ifade edebilmeli,
- İnsanların fiziki ortama uyumu ve ondan nasıl etkilenip, onu nasıl etkilediğini açıklayabilmeli,
- Zaman içerisinde mekânların fiziki ve beşeri özelliklerinin nasıl değiştiğini açıklayabilmeli,
- Harita, fotoğraf, gazete haberi ya da resimlerdeki yerlerin fiziki ve beşeri özelliklerini birbirleri ile kıyaslayabilmeli,
- Görsel materyallerden yararlanarak çeşitli toplumların günlük yaşamlarına ilişkin çıkarımlarda bulunabilmeli,
- Kendisi ile başka bir toplumdaki yaşlılarının günlük yaşamlarını karşılaştırabilmeli,
- Fiziki ve beşeri sistemler arasındaki etkileşimi analiz ederek, gelecek hakkında tahminlerde bulunabilmeli (GFL-1994),
- Bir Türkiye haritasında coğrafi bölgeleri gösterip, adlarını söyleyebilmeli,
- Türkiye'nin kabartma haritası üzerinde yaşadığı bölgenin yüzey şekillerini genel olarak tanıyabilmeli,
- Türkiye'nin coğrafi bölgeleri arasındaki yer şekilleri, hava olayları ve doğal afetler açısından benzerlikleri ve farklılıkları ifade edebilmeli,

- Kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlayabilmeli ve bunları haritada gösterebilmeli,
- Bir yerin fiziki ve beşeri özelliklerini nasıl gözlemleyeceğini ve bunları kayıt edeceğini bilmeli,
- Gözlediklerini daha önce öğrendikleri ile karşılaştırabilmeli ve ilişkilendirebilmeli,
- Problemlerin çözümüne yönelik hipotezler ortaya atarak, veri ve kaynak araştırması yapabilmeli,
- Yakın çevresi ya da toplumu ilgilendiren hususlarda ihtiyaçların karşılanması için fikir üretme, bu fikri etrafına yayma, görüşme, tartışma, uzlaşma ve eylemde bulunma konusunda yeterli olmalı,
- Problemlerin çözümüne yönelik alternatifler sunabilmeli, bu alternatifleri niçin ürettiğini yeterince savunabilmeli,
- Karar verme becerisi gelişmiş olmalı ve çözüm yollarından en uygununa karar verip, çözümü değerlendirebilmeli,
- Kazanmış olduğu coğrafi beceriler ile doğru kararlar verebilmeli.

Ortaöğretim yeni coğrafya dersi müfredatında beş öğrenme alanı ve her öğrenme alanına ait çok sayıda kazanımlar oluşturulmuştur (Şekil 1). Kazanımların ardışık olarak ele alındığı, her kazanımın, öğrenme alanındaki konular ile ilgili kendinden önceki bilgiler ile yapılanabilir nitelikte olmasına çalışılmıştır. Programda verilen kazanımların öngördüğü içerikler bu yaklaşımla sınırlandırılmış ve dört yıla yayılmıştır.

Şekil 1. Coğrafya Dersi Öğretim Programının Çatısı (MEB, 2005).

ÖĞRENME ALANI: A. DOĞAL SİSTEMLER

KAZANIMLAR:

- A.9.1. Doğa ve insan etkileşimini anlamlandırır.
- A.9.2. Doğa ve insan etkileşimini ortaya koymada coğrafyanın rolünü algılar.
- A.9.3. Doğal sistemlerin coğrafyanın konuları içerisindeki yerini belirler.
- A.9.4. Bilgileri haritalara aktarmada kullanılan yöntem ve teknikleri kullanım amaçları açısından karşılaştırır.
- A.9.5. Koordinat sistemi ve haritayı oluşturan unsurlardan yola çıkarak zaman ve yere ait özellikler hakkında çıkarımlarda bulunur.
- A.9.6. Eş yükselti eğrileriyle çizilmiş bir harita üzerinde ana yer şekillerini ayırt eder.
- A.9.7. Dünyanın şekli ve hareketlerinin etkilerini yorumlar.
- A.9.8. Atmosferin özellikleri ile hava olaylarını ilişkilendirir.
- A.9.9. Hava durumu ile iklim özelliklerini etkileri açısından karşılaştırır.
- A.9.10. İklim elemanlarının oluşumunu, dağılışını ve bunlar üzerinde etkili olan faktörleri sorgular.
- A.9.11. Farklı iklim tiplerinin özellikleri ve dağılışları hakkında çıkarımlarda bulunur.
- A.9.12. Dünyanın tektonik oluşumundaki değişim ve sürekliliğe kanıtlar gösterir.
- A.9.13. Jeolojik zamanların özelliklerini tektonik olaylarla ilişkilendirerek açıklar.

A.9.14. İç kuvvetleri yer şekillerinin oluşumuna etkileriyle birlikte açıklar.

A.9.15. Dış kuvvetleri yer şekillerinin oluşumuna etkileriyle birlikte açıklar.

ÖĞRENME ALANI: B. BEŞERÎ SİSTEMLER

KAZANIMLAR:

B.9.1. İnsan faaliyetlerinden yola çıkarak beşerî sistemlerin coğrafyanın konuları içerisindeki yerini açıklar.

B.9.2. Yerleşmelerin konumunu belirleyen ve gelişimini etkileyen faktörleri geçmişten günümüze fonksiyonel değişiklikler açısından analiz eder.

B.9.3. Yerleşme doku ve tiplerinin oluşmasında etkili olan nedenleri sorgular.

ÖĞRENME ALANI: C. MEKÂNSAL BİR SENTEZ: TÜRKİYE

KAZANIMLAR:

C.9.1. Yaşadığı yerleşim biriminin coğrafi özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.

C.9.2. Yaşadığı yerleşim alanının farklı zaman periyotlarındaki değişim ve sürekliliğini coğrafi açıdan analiz eder.

ÖĞRENME ALANI: Ç. KÜRESEL ORTAM: BÖLGELER VE ÜLKELER

KAZANIMLAR:

Ç.9.1. Dünyadaki farklı bölge örneklerini, özellikleri ve bölge belirlemede kullanılan kriterler açısından analiz eder.

Ç.9.2. Çeşitli ölçeklerdeki bölge örneklerini kullanarak bölge sınırlarının amaca göre değişebilirliğini açıklar.

Ç.9.3. Haritalardan yararlanarak çeşitli coğrafi kriterlerle belirlenmiş bölgelerde bulunan ülkeleri ayırt eder.

ÖĞRENME ALANI: D. ÇEVRE VE TOPLUM

KAZANIMLAR:

D.9.1. İnsanların gereksinimlerinden yola çıkarak doğal çevreyi kullanma biçimlerini örneklendirir.

D.9.2. Doğal çevrenin insan faaliyetlerine etkilerini ve insanların doğal çevreye uyum süreçlerini karşılıklı ilişkileri çerçevesinde analiz eder.

D.9.3. Örneklerden yararlanarak doğal ortamda insan etkisiyle meydana gelen değişimlerin sonuçlarını analiz eder.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırma yapılırken hangi yöntemlerin kullanıldığı, verilerin nasıl toplandığı ve nasıl analiz edildiğine yer verilmiştir.

3.1. Araştırma modeli

Öğrencilerin 9.sınıf Coğrafya dersi konularına hazır bulunuşluk düzeylerinin araştırılmasında betimsel yöntem kullanılmıştır. Kaptan (1998)'a göre olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların “ne” olduğunu betimlemeye, açıklamaya çalışan çalışmalar betimsel çalışmalardır. Betimleme araştırmaları, mevcut olayların daha önceki olay ve koşullarla ilişkilerini de dikkate alarak, durumlar arasındaki etkileşimi açıklamayı hedef alır. Araştırmanın, durumlar arasındaki etkileşim konusunda görüşlerin neler olduğu ve bunlar arasında bir ilişkinin olup olmadığı temeline dayanır. Karasar (2003) ise, betimsel yöntemi geçmişte ya da halen var olan bir durumu, var olduğu şekli ile betimlemeyi amaçlayan tarama modeli olarak adlandırmıştır. Araştırmaya konu olan olay, kendi koşulları içerisinde ve olduğu gibi tanımlamaya çalışır.

Bu araştırmada ilköğretim Sosyal Bilgiler ile Fen ve Teknoloji dersleri içerisinde yer alan Coğrafya konuları tarama yöntemiyle tespit edilip, incelenmiştir. Araştırma, konuyla ilgili literatürün taranması ile alan araştırması şeklinde yürütülmüştür. Alan araştırmasında öğrencilere 9. Sınıf Coğrafya dersindeki hazır bulunuşluk düzeylerine ilişkin başarı testi uygulanmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni Muğla İli'nde öğrenim gören Ortaöğretim 9. Sınıf öğrencileridir. Örneklemi ise; Muğla İli'ndeki ortaöğretim dokuzuncu sınıf öğrencilerinin tamamına ulaşmak çok zor ve zaman alacağından ildeki belli sayıda ortaöğretime başlamış olan 9.sınıf öğrencileri çalışmanın “örneklem” grubu olarak ele alınmış ve başarı testi bu belli bir grup öğrenciye uygulanmıştır.

3.2.1. Araştırma Evreni

Araştırmada sınırlandırılmış evren kullanılmıştır. Buna çalışma evreni de denilmektedir. Bunun için Muğla il merkezinde bulunan ortaöğretim okulları ve bu okullardaki dokuzuncu sınıf öğrencileri ile sınırlandırılmış evreni (çalışma evreni) oluşturulmuştur (Tablo 11).

Tablo 11. Muğla Merkez Ortaöğretim Okulları ve Dokuzuncu Sınıf Öğrenci Sayıları

Sıra	Ortaöğretim Okulları	Öğrenci Mevcudu (9.Sınıf)
1	Bayır Lisesi	109
2	Merkez Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi	106
3	Merkez Ticaret Meslek Lisesi	181
4	Muğla Anadolu Lisesi	148
5	Muğla Anadolu İmam Hatip Lisesi	102
6	Muğla Anadolu Öğretmen Lisesi	60
7	Muğla Anadolu Sağlık Meslek Lisesi	52
8	Muğla Gazi Anadolu Lisesi	118
9	Muğla Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi	50
10	Muğla Kız Teknik ve Meslek Lisesi	255
11	Muğla Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	317
12	Muğla 75.Yıl Fen Lisesi	101
13	Turgut Reis Anadolu Lisesi	210
14	Yerkesik İMKB Çok Programlı Lisesi	60
TOPLAM		1869

3.2.2. Araştırma Örneklemi

Coğrafya dersindeki hazır bulunuşluk düzeylerini belirlemek amacıyla, Muğla il merkezinde bulunan beş ortaöğretim okulu rastlantısal örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Bu okullar Tablo 12’ de gösterilmektedir.

Tablo 12. Araştırma Örneklemi

Sıra	Ortaöğretim Okulları	Öğrenci Mevcudu		
		9. Sınıf	Şube	Örneklem
1	Bayır Lisesi	109	3	100
2	Muğla Anadolu Lisesi	148	5	137
3	Muğla Anadolu Öğretmen Lisesi	120	4	116
4	Muğla Gazi Anadolu Lisesi	118	4	112
5	Yerkesik İMKB Çok Programlı Lisesi	60	2	55
TOPLAM		555	18	520

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmacı tarafından 9. sınıf öğrencilerinin Coğrafya dersi konularına yönelik hazır bulunuşluk düzeylerini ölçmek için başarı testi geliştirilmiştir. Testin başında öğrencilerin kişisel bilgilerine yer verilmiştir. Bu bölümde öğrencilerin cinsiyetleri, ilk kez ortaöğretimde karşılaşacakları Coğrafya konularına ilgileri, dersi başarılı olacaklarına inançları ve Coğrafya öğrenmenin gerekliliği hakkında görüşleri sorulmuştur. Bu bölüm için anket uzmanlarından görüşler alınmıştır.

Başarı testinin geliştirilme aşamasında aşağıda belirtilen test geliştirme planı takip edilmiştir:

3.3.1. Test geliştirme aşaması:

3.3.2. Test amacının belirlenmesi

Testin amacı, değerlendirmenin ne amaçla yapılacağına bağlıdır. Eğitimde değerlendirmeler;

- 1- Tanıma ve yerleştirmeye dönük,
- 2- Biçimlendirmeye ve yetiştirmeye yönelik,
- 3- Sonucu görmeye dönük,

olmak üzere üç farklı amaçla yapılmaktadır. Bu değerlendirme amaçlarına göre hazırlanacak testler farklılık gösterir (Atılğan 2007). Bu çalışmada geliştirilecek olan testle, ortaöğretime başlayan 9. sınıf öğrencilerini tanıma ve yerleştirmeye dönük, öğrencilerin 9. sınıf Coğrafya ders müfredatında yer alan kazanımlara hazır bulunuşluklarını belirleme amaçlanmış, test geliştirme planının diğer aşamalarında da bu amaç göz önünde bulundurulmuştur.

3.3.3. Belirtke tablosunun hazırlanması:

Test planlanırken testin amacına uygun test kapsamının ve ölçülecek davranışların iki boyutlu bir tabloda gösterilmesi gerekir. Bu amaçla hazırlanan tabloya belirtke tablosu denilmektedir (Demirel 1998).

9. sınıf Coğrafya dersi kazanımları ile birlikte ilköğretim 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıf Sosyal Bilgiler ile Fen ve Teknoloji derslerindeki öğrenim alanının kazanımları da incelenerek 9. sınıf kazanımlarının önkoşulları belirlenmiştir. Önkoşul kazanımlarla 9. sınıf kazanımları arasındaki ilişki araştırılarak ortaya konmuştur (Tablo 13).

Tablo 13. Ortaöğretim 9. sınıf Coğrafya dersi konu ve kazanımları (MEB)

KONULAR	KAZANIMLAR
Doğa ve İnsan	A.9.1. Doğa ve insan etkileşimini anlamlandırır. A.9.2. Doğa ve insan etkileşimini ortaya koymada coğrafyanın rolünü algılar.
Harita Bilgisi	A.9.4. Bilgileri haritalara aktarmada kullanılan yöntem ve teknikleri kullanım amaçları açısından karşılaştırır. A.9.5. Koordinat sistemi ve haritayı oluşturan unsurlardan yola çıkarak zaman ve yere ait özellikler hakkında çıkarımlarda bulunur.
Dünya'nın Şekli ve Hareketleri	A.9.7. Dünyanın şekli ve hareketlerinin etkilerini yorumlar.
İklim Bilgisi	A.9.8. Atmosferin özellikleri ile hava olaylarını ilişkilendirir. A.9.9. Hava durumu ile iklim özelliklerini etkileri açısından karşılaştırır. A.9.10. İklim elemanlarının oluşumunu, dağılışını ve bunlar üzerinde etkili olan faktörleri sorgular. A.9.11. Farklı iklim tiplerinin özellikleri ve dağılışları hakkında çıkarımlarda bulunur.
Yerin Yapısı ve Şekillenmesi	A.9.12. Dünyanın tektonik oluşumundaki değişim ve sürekliliğe kanıtlar gösterir. A.9.14. İç kuvvetleri yer şekillerinin oluşumuna etkileriyle birlikte açıklar. A.9.15. Dış kuvvetleri yer şekillerinin oluşumuna etkileriyle birlikte açıklar.
Beşeri Yapı	B.9.2. Yerleşmelerin konumunu belirleyen ve gelişimini etkileyen faktörleri geçmişten günümüze fonksiyonel değişiklikler açısından analiz eder.
Yaşadığım Yerden Ülkeme	C.9.1. Yaşadığı yerleşim biriminin coğrafi özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur. C.9.2. Yaşadığı yerleşim alanının farklı zaman periyotlarındaki değişim ve sürekliliğini coğrafi açıdan analiz eder.

Tablo 13. (devam)

Bölgeler ve Ülkeler	Ç.9.3. Haritalardan yararlanarak çeşitli coğrafi kriterlerle belirlenmiş bölgelerde bulunan ülkeleri ayırt eder.
İnsan ve Çevre	D.9.1. İnsanların gereksinimlerinden yola çıkarak doğal çevreyi kullanma biçimlerini örneklendirir. D.9.2. Doğal çevrenin insan faaliyetlerine etkilerini ve insanların doğal çevreye uyum süreçlerini karşılıklı ilişkileri çerçevesinde analiz eder. D.9.3. Örneklerden yararlanarak doğal ortamda insan etkisiyle meydana gelen değişimlerin sonuçlarını analiz eder.

3.3.4. Soru tipi, sayısı ve süre:

Bu aşamada, oluşturulan belirtke tablosundan yararlanarak ölçme aracında yer alacak soru sayısı 40 olarak belirlenmiştir. Ölçme aracında; puanlamanın objektif olması, konunun kazanımlarını örnekleyebilmesi ve kısa zamanda cevaplanabilmesinden dolayı çoktan seçmeli soru tipi kullanılmıştır. Ölçme aracıyla öğrencilerin hazır bulunuşluklarının ölçülmesi, diğer bir ifade ile hatırladıklarının belirlenmesi amaçlandığı için test maddeleri bilgi, kavram ve nadiren de olsa uygulama basamaklarında hazırlanmıştır.

Tablo 14. Dokuzuncu Sınıf Kazanımları ile 4.5.6.7.8. Sınıf Kazanımlarının Karşılaştırılması ve Soru Sayıları

9. SINIF KAZANIMLAR	4, 5, 6, 7, 8. SINIF KAZANIMLARI(www.meb.gov.tr)	SORU SAYISI
A.9.1. Doğa ve insan etkileşimini anlamlandırır.	Hava, toprak ve suyun yaşam için öneminin bilincine varır.	1 Soru
A.9.2. Doğa ve insan etkileşimini ortaya koymada coğrafyanın rolünü algılar.	Çevresinde gördüğü doğal ve beşeri unsurları ayırt eder. Yaşadığı bölgedeki insanların doğal ortamı değiştirme ve ondan yararlanma şekillerine kanıtlar gösterir.	1 Soru
A.9.4. Bilgileri haritalara aktarmada kullanılan yöntem ve teknikleri kullanım amaçları açısından karşılaştırır.	Çevresinde gördüklerini şekil ve şemalarla anlatır. Türkiye'nin kabartma haritası üzerinde, yaşadığı bölgenin yüzey şekillerini genel olarak tanımlar. Haritalardan ve görsel materyallerden yararlanarak yaşadığı yerin coğrafi özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.	2 Soru 2 Soru 2 Soru
A.9.5. Koordinat sistemi ve haritayı oluşturan unsurlardan yola çıkarak zaman ve yere ait özellikler hakkında çıkarımlarda bulunur.	Çeşitli yöntemlerle çevresindeki herhangi bir nesnenin kendisine göre bulunduğu yönü bulur. Çizdiği şekil ve şemalarda kullandığı sembollerini açıklayan bir bölüm oluşturur. Çevresindeki bir yerin krokisini çizer. Farklı ölçeklerde çizilmiş haritalardan yararlanarak ölçek değiştiğinde haritanın değişen özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur. Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar.	1 Soru 1 Soru 1 Soru 2 Soru 2 Soru

Tablo 14. (devam)

A.9.7. Dünya'nın şekli ve hareketlerinin etkilerini yorumlar.	Dünya'nın şeklinin küreye benzediğini ifade eder. Dünya'nın şeklinin küreye benzediğini gösteren örnekler verir. Dünya'nın kendi etrafında döndüğünü ifade eder. Dünya'nın kendi etrafında dönerken aynı zamanda Güneş etrafında da dolandığını ifade eder.	1 Soru 1 Soru 1 Soru
A.9.8. Atmosferin özellikleri ile hava olaylarını ilişkilendirir. A.9.9. Hava durumu ve iklim özelliklerini etkileri açısından karşılaştırır. A.9.10. İklim elemanlarının oluşumunu, dağılışını ve bunlar üzerinde etkili olan faktörleri sorgular.	Çevresinde meydana gelen hava olaylarını gözlemleyerek, bulgularını resimli grafiklere aktarır. Yakın çevresindeki hava olaylarını gözlemler, sonuçları kaydederek hava olaylarının değişkenliğini fark eder. Meteorolojinin, atmosfer içinde oluşan sıcaklık değişmelerini ve buna bağlı olarak oluşan hava olaylarını inceleyerek hava tahminleri yapan bilim dalı olduğunu ifade eder. Yaşadığı bölgede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar. Hava tahminlerinin günlük yaşantımızdaki yeri ve önemini fark eder. İklimin, yeryüzünün herhangi bir yerinde uzun yıllar boyunca gözlenen tüm hava olaylarının ortalama durumu olduğunu ifade eder ve iklimlerin zamanla değişebileceğini kavrar. Yeryüzü şekillerinin oluşumu ve değişiminde hava olaylarının etkisini örneklerle açıklar.	1 Soru 1 Soru 1 Soru 1 Soru 1 Soru 1 Soru

Tablo 14. (devam)

A.9.11. Farklı iklim tiplerinin özellikleri ve dağılışı hakkında çıkarımlarda bulunur.	Dünyanın farklı doğal ortamlarındaki insan yaşantılarından yola çıkarak, iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.	2 Soru
A.9.12. Dünya'nın tektonik oluşumundaki değişim ve sürekliliğe kanıtlar gösterir.	Tarih boyunca Dünya'mızın oluşumu hakkında çeşitli görüşlerin ortaya atıldığını fark eder. Yer kabuğunun, sıcak ve akışkan olan magma üzerinde hareket eden levhalardan oluştuğunu gösteren bir model tasarlar ve yapar.	1 Soru
A.9.14. İç kuvvetleri yer şekillerinin oluşumuna etkileriyle birlikte açıklar.	Okyanusların ve dağların oluşumunu levha hareketleriyle açıklar. Depremlere, fayların yanında, volkanik faaliyetlerin ve arazi çöküntülerinin de sebep olabileceğini açıklar. Volkanların oluşumunu ve bunun sonucunda oluşan yeryüzü şekillerini levha hareketleriyle açıklar.	1 Soru 1 Soru
A.9.15. Dış kuvvetleri yer şekillerinin oluşumuna etkileriyle birlikte açıklar.	Volkanların ve depremlerin insan hayatındaki etkileri ve sebep olabileceği olumsuz sonuçları ifade eder. Doğal anıtların çok uzun bir süreçte oluştuğunu ifade eder. Doğal anıtlara yakın ve uzak çevresinden örnekler verir.	1 Soru

Tablo 14. (devam)

B.9.2. Yerleşmelerin konumunu belirleyen ve gelişimini etkileyen faktörleri geçmişten günümüze fonksiyonel değişiklikler açısından analiz eder.	Yaşadığı bölgedeki insanların yoğun olarak yaşadıkları yerlerle coğrafi özellikleri ilişkilendirir. Örnek incelemeler yoluyla tarih öncesindeki ilk yerleşmelerden günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur. Görsel materyalleri ve verileri kullanarak dünyada nüfus ve ekonomik faaliyetlerin dağılışının nedenleri hakkında çıkarımlarda bulunur.	1 Soru
C.9.1. Yaşadığı yerleşim biriminin coğrafi özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur. C.9.2. Yaşadığı yerleşim alanının farklı zaman periyotlarındaki değişim ve sürekliliğini coğrafi açıdan analiz eder.	Çeşitli kaynaklardan yararlanarak yaşadığı yerin coğrafi özellikleri ile ilgili çıkarımlarda bulunur. Yaşadığı bölgedeki insanların doğal ortamı değiştirme ve ondan yararlanma şekillerine kanıtlar gösterir.	2 Soru 2 Soru
Ç.9.3. Haritalardan yararlanarak çeşitli coğrafi kriterlerle belirlenmiş bölgelerde bulunan ülkeleri ayırt eder.	Dünya üzerinde çeşitli ülkeler olduğunu fark eder.	2 Soru
D.9.1. İnsanların gereksinimlerinden yola çıkarak doğal çevreyi kullanma biçimlerini örneklendirir. D.9.2. Doğal çevrenin insan faaliyetlerine etkilerini ve insanların doğal çevreye uyum süreçlerini karşılıklı ilişkileri çerçevesinde analiz eder. D.9.3. Örneklerden yararlanarak doğal ortamda insan etkisiyle meydana gelen değişimlerin sonuçlarını analiz eder.	Yaşadığı bölgede görülen doğal afetlerin zararlarını artıran insan faaliyetlerini fark eder. Doğal kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin insan yaşamına etkilerini tartışır. Erozyonun gelecekte oluşturabileceği zararlar hakkında tahminlerde bulunur. Yaşadığı bölgedeki insanların doğal ortamı değiştirme ve ondan yararlanma şekillerine kanıtlar gösterir.	1 Soru 1 Soru 1 Soru

3.3.5. Test maddesi yazma ya da seçme:

Ölçülmek istenen kazanımlar belirlendikten sonra soru sayılarının kazanımlara göre dengeli dağılımını sağlamak için belirtke tablosu oluşturulmuştur (Tablo 14). Test maddelerinin seçimi yapılırken ÖSYM'nin yapmış olduğu SBS ve parasız yatılı sınavlarında çıkmış sorular ayrıca konunun içeriğine göre çeşitli test kitaplarından alınmış sorular derlenerek 78 soruluk bir başarı testi oluşturulmuştur. Test maddelerinin belirlenen kazanımlara uygun olmasına dikkat edilmiş, gerek soru köklerinde gerekse seçeneklerde düzeltmeler yapılmıştır. Ayrıca test maddelerinin dil bakımından anlaşılır olması, dil bilgisi ve yazım kurallarına uygunlukları incelenmiş ve yanlışlıklar giderilmiştir.

Hazırlanan test maddeleri, tanımlanmış kazanımları ölçmede yeterli veya uygun olup olmadıkları, diğer bir ifade ile kapsam geçerliliği bakımından incelenmiş, kapsam geçerliliğinin incelenmesinde, kazanımlar ve test maddelerinin karşılıklı verildiği ve her kazanım ve soru için “uygundur/uygun değildir” bölümünün yer aldığı uzman görüş formları kullanılmıştır (EK 1). Bu formlar öğretmen ve öğretim görevlilerinden oluşan uzmanların görüşüne sunulmuştur. Test maddelerinin uzman görüşlerine sunularak geliştirilmesi, test maddelerinin kapsam geçerliliğini artırmaktadır (Çalık ve Ayas 2002).Başlangıçta test, 78 test maddesini içerirken, uzman görüş formlarından yararlanılarak testteki madde sayısı 40’a düşürülmüştür.

3.3.6. Ön deneme ve madde analizi

Test maddeleri yazıldıktan sonra, test formuna uygun hale getirilmiştir. Sorular konularına göre gruplandırılmış, aynı konu için hazırlanan test maddeleri bir arada toplanmıştır. Öğrencinin teste karşı kendine güvenini artırmak için, kolay soruların testin başında yer almasına özen gösterilmiştir.

Ön deneme testi, cevaplama süreleri belirtilmeden, Muğla merkezde bulunan Bayır Lisesi'nde son kontrolleri yapmak için Ortaöğretime başlayan 9. sınıf öğrencilerinden 100'üne uygulanmıştır. Uygulama başlangıcında, bu testte alınan

puanların sınıf geçmelerine etkisinin olmayacağı ancak öğrencilerin bu alandaki yeteneklerini görmeleri bakımından önemli olduğu belirtilerek isteklendirme sağlanmıştır. Öğrenciler birbirlerinden etkilenmeyecekleri şekilde oturtulduktan sonra testler dağıtılmış ve uygulamaya geçilmiştir. Cevaplama işlemini tamamlayan öğrencilerin cevaplama süreleri not edilmiş, ortalama cevaplama süresinin 35–45 aralığında değiştiği görülmüştür. Buna bağlı olarak testin cevaplama süresinin 40 dakika olmasına karar verilmiştir.

Ölçeğe ilişkin madde analizi : Testteki sorulara ilişkin madde güçlük ve madde ayırt edicilik endeksi sonuçları Tablo 15 ve Tablo 16’ da gösterilmiştir.

Tablo 15. Madde Güçlük Endeksi

Soru	Alt Grup Doğru Yanıt	Üst Grup Doğru Yanıt	p
Soru 1	2	25	0,50
Soru 2	3	15	0,33
Soru 3	8	23	0,57
Soru 4	0	19	0,35
Soru 5	7	20	0,50
Soru 6	8	23	0,57
Soru 7	8	19	0,50
Soru 8	1	20	0,39
Soru 9	3	25	0,52
Soru 10	2	13	0,21
Soru 11	2	25	0,50
Soru 12	7	16	0,43
Soru 13	7	26	0,61
Soru 14	8	25	0,61
Soru 15	4	17	0,39
Soru 16	5	21	0,48
Soru 17	4	17	0,39
Soru 18	6	26	0,59
Soru 19	10	24	0,63

Tablo 15. (devam)

Soru 20	9	26	0,83
Soru 21	7	24	0,57
Soru 22	8	26	0,61
Soru 23	9	18	0,50
Soru 24	3	26	0,51
Soru 25	6	26	0,56
Soru 26	6	26	0,56
Soru 27	7	15	0,39
Soru 28	4	24	0,49
Soru 29	3	17	0,35
Soru 30	3	25	0,49
Soru 31	9	26	0,83
Soru 32	5	27	0,56
Soru 33	9	18	0,33
Soru 34	5	23	0,49
Soru 35	1	24	0,44
Soru 36	5	21	0,48
Soru 37	7	27	0,63
Soru 38	2	26	0,52
Soru 39	2	19	0,39
Soru 40	6	25	0,57

Tablo 16. Madde Ayırt Edicilik Endeksi

Soru	Alt Grup Doğru Yanıt	Üst Grup Doğru Yanıt	r
Soru 1	2	25	0,85
Soru 2	3	15	0,44
Soru 3	8	23	0,62
Soru 4	0	19	0,70
Soru 5	7	20	0,48
Soru 6	8	23	0,62
Soru 7	8	19	0,41
Soru 8	1	20	0,70
Soru 9	3	25	0,81
Soru 10	2	13	0,56
Soru 11	2	25	0,85
Soru 12	7	16	0,33
Soru 13	7	26	0,70
Soru 14	8	25	0,63
Soru 15	4	17	0,48
Soru 16	5	21	0,59
Soru 17	4	17	0,63
Soru 18	6	26	0,74
Soru 19	10	24	0,52
Soru 20	9	26	0,56
Soru 21	7	24	0,63
Soru 22	8	26	0,67
Soru 23	9	18	0,33
Soru 24	3	26	0,85
Soru 25	6	26	0,74
Soru 26	6	26	0,74
Soru 27	7	15	0,30
Soru 28	4	24	0,74
Soru 29	3	17	0,52
Soru 30	3	25	0,81
Soru 31	9	26	0,56

Tablo 16. (devam)

Soru 32	5	27	0,81
Soru 33	9	18	0,33
Soru 34	5	23	0,67
Soru 35	1	24	0,85
Soru 36	5	21	0,59
Soru 37	7	27	0,74
Soru 38	2	26	0,89
Soru 39	2	19	0,63
Soru 40	6	25	0,70

Tablo 17. Madde Ayırt Edicilik Endeksi ile Maddenin Değerlendirilmesi

Madde Ayırt Edicilik Endeksi (r)	Maddenin Değerlendirilmesi
0.40 ve daha büyük	Çok iyi bir madde (Ayırt etme gücü yüksek)
0.30 - 0.39 arası	Oldukça iyi bir madde
0.20 - 0.29 arası	Üzerinde çalışılması ve düzeltilmesi gereken madde (Ayırt etme gücü orta derece)
0.19 ve daha küçük	Çok zayıf madde (Ayırt etme gücü düşük)

Bulgular eşliğinde değerlendirme yapıldığında;

- 1. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,40$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin çok iyi (ayırt etme gücü yüksek) olduğu belirlenmiştir.
- 2. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,40$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin çok iyi (Ayırt etme gücü yüksek) olduğu belirlenmiştir.
- 3. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,40$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin çok iyi (Ayırt etme gücü yüksek) olduğu belirlenmiştir.

- 4. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,40$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin çok iyi (Ayırt etme gücü yüksek) olduğu belirlenmiştir.
- 5. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,40$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin çok iyi (Ayırt etme gücü yüksek) olduğu belirlenmiştir.
- 6. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,40$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin çok iyi (Ayırt etme gücü yüksek) olduğu belirlenmiştir.
- 7. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,40$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin çok iyi (Ayırt etme gücü yüksek) olduğu belirlenmiştir.
- 8. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,40$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin çok iyi (Ayırt etme gücü yüksek) olduğu belirlenmiştir.
- 9. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,40$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin çok iyi (Ayırt etme gücü yüksek) olduğu belirlenmiştir.
- 10. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,40$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin çok iyi (Ayırt etme gücü yüksek) olduğu belirlenmiştir.
- 11. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,40$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin çok iyi (Ayırt etme gücü yüksek) olduğu belirlenmiştir.
- 12. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $0,30 < r < 0,39$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin oldukça iyi olduğu belirlenmiştir.
- 13. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,40$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin çok iyi (ayırt etme gücü yüksek) olduğu belirlenmiştir.
- 14. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,40$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin çok iyi (Ayırt etme gücü yüksek) olduğu belirlenmiştir.

- 15. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,40$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin çok iyi (Ayırt etme gücü yüksek) olduğu belirlenmiştir.
- 16. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,40$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin çok iyi (Ayırt etme gücü yüksek) olduğu belirlenmiştir.
- 17. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,40$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin çok iyi (Ayırt etme gücü yüksek) olduğu belirlenmiştir.
- 18. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,40$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin çok iyi (Ayırt etme gücü yüksek) olduğu belirlenmiştir.
- 19. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,40$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin çok iyi (Ayırt etme gücü yüksek) olduğu belirlenmiştir.
- 20. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,40$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin çok iyi (Ayırt etme gücü yüksek) olduğu belirlenmiştir.
- 21. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,40$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin çok iyi (Ayırt etme gücü yüksek) olduğu belirlenmiştir.
- 22. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,40$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin çok iyi (Ayırt etme gücü yüksek) olduğu belirlenmiştir.
- 23. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $0,30 < r < 0,39$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin oldukça iyi olduğu belirlenmiştir.
- 24. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,40$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin çok iyi (ayırt etme gücü yüksek) olduğu belirlenmiştir.
- 25. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,40$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin çok iyi (Ayırt etme gücü yüksek) olduğu belirlenmiştir.

- 26. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,40$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin çok iyi (Ayırt etme gücü yüksek) olduğu belirlenmiştir.
- 27. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,40$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin çok iyi (Ayırt etme gücü yüksek) olduğu belirlenmiştir.
- 28. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,40$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin çok iyi (Ayırt etme gücü yüksek) olduğu belirlenmiştir.
- 29. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,40$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin çok iyi (Ayırt etme gücü yüksek) olduğu belirlenmiştir.
- 30. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,40$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin çok iyi (Ayırt etme gücü yüksek) olduğu belirlenmiştir.
- 31. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,40$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin çok iyi (Ayırt etme gücü yüksek) olduğu belirlenmiştir.
- 32. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,40$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin çok iyi (Ayırt etme gücü yüksek) olduğu belirlenmiştir.
- 33. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $0,30 < r < 0,39$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin oldukça iyi olduğu belirlenmiştir.
- 34. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,40$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin çok iyi (ayırt etme gücü yüksek) olduğu belirlenmiştir.
- 35. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,40$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin çok iyi (Ayırt etme gücü yüksek) olduğu belirlenmiştir.
- 36. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,40$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin çok iyi (Ayırt etme gücü yüksek) olduğu belirlenmiştir.

- 37. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,40$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin çok iyi (Ayırt etme gücü yüksek) olduğu belirlenmiştir.
- 38. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,40$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin çok iyi (Ayırt etme gücü yüksek) olduğu belirlenmiştir.
- 39. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,40$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin çok iyi (Ayırt etme gücü yüksek) olduğu belirlenmiştir.
- 40. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,40$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin çok iyi (Ayırt etme gücü yüksek) olduğu belirlenmiştir.

Tablo 18. Madde Güçlük Endeksi ile Madde Ayırt Edicilik Endeksi Yorumu

Madde güçlük Endeksi (p)	Madde ayırt edicilik Endeksi (r)	YORUM
0.90 dan fazla	Değer yok	Eğer etkili bir öğretim varsa tercih edilir
0.60-0.90	$r > 0.20$	Tipik iyi bir madde
0.60-0.90	$r < 0.20$	Üzerinde çalışılması gereken madde
$p < 0.60$	$r > 0.20$	Zor fakat ayırt edici bir madde (Eğer yüksek standartlara sahipseniz bu soru iyidir)
$p < 0.60$	$r < 0.20$	Zor ve ayırt edici olmayan madde (Bu madde kullanılamaz)

Bu bağlamda madde analizi bulguları incelendiğinde;

- 1. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,20$ ve madde güçlük endeksi $p < 0,60$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin zor fakat ayırt edici bir madde olduğu sonucuna varılmıştır.

- 2. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,20$ ve madde güçlük endeksi $p < 0,60$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin zor fakat ayırt edici madde olduğu sonucuna varılmıştır.
- 3. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,20$ ve madde güçlük endeksi $p < 0,60$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin zor fakat ayırt edici madde olduğu sonucuna varılmıştır.
- 4. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,20$ ve madde güçlük endeksi $p < 0,60$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin zor fakat ayırt edici madde olduğu sonucuna varılmıştır.
- 5. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,20$ ve madde güçlük endeksi $p < 0,60$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin zor fakat ayırt edici bir madde olduğu sonucuna varılmıştır.
- 6. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,20$ ve madde güçlük endeksi $p < 0,60$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin zor fakat ayırt edici bir madde olduğu sonucuna varılmıştır.
- 7. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,20$ ve madde güçlük endeksi $p < 0,60$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin zor fakat ayırt edici bir madde olduğu sonucuna varılmıştır.
- 8. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,20$ ve madde güçlük endeksi $p < 0,60$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin zor fakat ayırt edici bir madde olduğu sonucuna varılmıştır.
- 9. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,20$ ve madde güçlük endeksi $p < 0,60$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin zor fakat ayırt edici bir madde olduğu sonucuna varılmıştır.

- 10. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,20$ ve madde güçlük endeksi $p < 0,60$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin zor fakat ayırt edici bir madde olduğu sonucuna varılmıştır.
- 11. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,20$ ve madde güçlük endeksi $p < 0,60$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin zor fakat ayırt edici bir madde olduğu sonucuna varılmıştır.
- 12. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,20$ ve madde güçlük endeksi $p < 0,60$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin zor fakat ayırt edici bir madde olduğu sonucuna varılmıştır.
- 13. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,20$ ve madde güçlük endeksi $p > 0,60$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin tipik iyi bir madde olduğu sonucuna varılmıştır.
- 14. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,20$ ve madde güçlük endeksi $p > 0,60$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin tipik iyi bir madde olduğu sonucuna varılmıştır.
- 15. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,20$ ve madde güçlük endeksi $p < 0,60$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin zor fakat ayırt edici bir madde olduğu sonucuna varılmıştır.
- 16. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,20$ ve madde güçlük endeksi $p < 0,60$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin zor fakat ayırt edici bir madde olduğu sonucuna varılmıştır.
- 17. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,20$ ve madde güçlük endeksi $p < 0,60$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin zor fakat ayırt edici bir madde olduğu sonucuna varılmıştır.

- 18. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,20$ ve madde güçlük endeksi $p < 0,60$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin zor fakat ayırt edici bir madde olduğu sonucuna varılmıştır.
- 19. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,20$ ve madde güçlük endeksi $p < 0,60$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin zor fakat ayırt edici bir madde olduğu sonucuna varılmıştır.
- 20. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,20$ ve madde güçlük endeksi $p > 0,60$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin tipik iyi bir madde olduğu sonucuna varılmıştır.
- 21. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,20$ ve madde güçlük endeksi $p > 0,60$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin tipik iyi bir madde olduğu sonucuna varılmıştır.
- 22. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,20$ ve madde güçlük endeksi $p < 0,60$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin zor fakat ayırt edici bir madde olduğu sonucuna varılmıştır.
- 23. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,20$ ve madde güçlük endeksi $p < 0,60$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin zor fakat ayırt edici bir madde olduğu sonucuna varılmıştır.
- 24. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,20$ ve madde güçlük endeksi $p < 0,60$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin zor fakat ayırt edici madde olduğu sonucuna varılmıştır.
- 25. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,20$ ve madde güçlük endeksi $p < 0,60$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin zor fakat ayırt edici madde olduğu sonucuna varılmıştır.

- 26. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,20$ ve madde güçlük endeksi $p < 0,60$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin zor fakat ayırt edici madde olduğu sonucuna varılmıştır.
- 27. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,20$ ve madde güçlük endeksi $p < 0,60$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin zor fakat ayırt edici bir madde olduğu sonucuna varılmıştır.
- 28. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,20$ ve madde güçlük endeksi $p < 0,60$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin zor fakat ayırt edici bir madde olduğu sonucuna varılmıştır.
- 29. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,20$ ve madde güçlük endeksi $p < 0,60$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin zor fakat ayırt edici bir madde olduğu sonucuna varılmıştır.
- 30. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,20$ ve madde güçlük endeksi $p < 0,60$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin zor fakat ayırt edici bir madde olduğu sonucuna varılmıştır.
- 31. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,20$ ve madde güçlük endeksi $p > 0,60$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin tipik iyi bir madde olduğu sonucuna varılmıştır.
- 32. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,20$ ve madde güçlük endeksi $p < 0,60$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin zor fakat ayırt edici bir madde olduğu sonucuna varılmıştır.
- 33. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,20$ ve madde güçlük endeksi $p < 0,60$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin zor fakat ayırt edici madde olduğu sonucuna varılmıştır.

- 34. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,20$ ve madde güçlük endeksi $p < 0,60$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin zor fakat ayırt edici madde olduğu sonucuna varılmıştır.
- 35. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,20$ ve madde güçlük endeksi $p < 0,60$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin zor fakat ayırt edici madde olduğu sonucuna varılmıştır.
- 36. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,20$ ve madde güçlük endeksi $p < 0,60$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin zor fakat ayırt edici bir madde olduğu sonucuna varılmıştır.
- 37. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,20$ ve madde güçlük endeksi $p > 0,60$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin tipik iyi bir madde olduğu sonucuna varılmıştır.
- 38. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,20$ ve madde güçlük endeksi $p < 0,60$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin zor fakat ayırt edici madde olduğu sonucuna varılmıştır.
- 39. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,20$ ve madde güçlük endeksi $p < 0,60$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin zor fakat ayırt edici madde olduğu sonucuna varılmıştır.
- 40. soruya ilişkin madde ayırt edicilik endeksi $r > 0,20$ ve madde güçlük endeksi $p < 0,60$ olarak elde edilmiş ve söz konusu maddenin zor fakat ayırt edici bir madde olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 19. Güvenirlilik- Geçerlilik Analizi

	Madde silindiğinde ölçek ortalaması	Madde silindiğinde ölçek varyansı	Madde-Toplam Korelasyonu	Madde silindiğinde Alfa değeri
s1	27.2000	73.011	0.666	0.929
s2	27.5500	75.103	0.333	0.932
s3	27.2000	75.432	0.341	0.932
s4	27.4000	73.516	0.512	0.930
s5	27.3000	72.958	0.606	0.929
s6	27.2000	72.379	0.752	0.928
s7	27.4500	75.313	0.301	0.933
s8	27.4000	74.253	0.426	0.931
s9	27.1000	72.095	0.970	0.927
s10	27.5500	75.208	0.321	0.932
s11	27.1500	72.239	0.839	0.927
s12	27.8500	80.239	0.376	0.936
s13	27.1000	74.411	0.588	0.930
s14	27.1500	72.766	0.761	0.928
s15	27.3000	73.063	0.593	0.929
s16	27.3500	73.818	0.485	0.930
s17	27.3000	78.853	0.096	0.936
s18	27.1000	74.832	0.520	0.930
s19	27.1500	74.976	0.438	0.931
s20	27.0500	74.050	0.777	0.929
s21	27.1000	74.516	0.571	0.930
s22	27.0500	74.050	0.777	0.929
s23	27.0500	74.050	0.777	0.929
s24	27.1500	72.239	0.839	0.927
s25	27.0500	74.050	0.777	0.929
s26	27.5000	76.158	0.207	0.934
s27	27.4000	76.989	0.113	0.935
s28	27.1500	74.345	0.530	0.930
s29	27.4000	76.358	0.184	0.934

Tablo 19. (devam)

s30	27.8500	80.239	0.376	0.936
s31	27.1500	72.239	0.839	0.927
s32	27.0500	74.366	0.716	0.929
s33	27.3500	75.818	0.250	0.933
s34	27.2500	72.829	0.649	0.929
s35	27.1500	72.345	0.823	0.927
s36	27.2500	72.724	0.663	0.929
s37	27.0000	76.316	0.485	0.931
s38	27.1500	72.345	0.823	0.927
s39	27.1500	74.555	0.499	0.930
s40	27.0000	76.000	0.567	0.931

Tablo 20. Cronbach's Alfa değeri

Cronbach's Alfa	Madde Sayısı
0.932	40

Alfa değeri incelendiğinde (0,932) ölçeğin oldukça güvenilir olduğu görülmektedir. Madde toplam korelasyonları ise 0,113 ile 0,970 arasında değişen değerler almaktadır. Elde edilen veriler doğrultusunda test maddelerinin geçerliği ve güvenilirliği yüksek bulunmuş, uygulama aşamasına geçilmiştir.

3.3.7. Uygulama:

Değişiklikler sonrası gözden geçirilen test, Muğla il merkezindeki okulların 9. sınıf öğrencilerinden toplamda 520 öğrenciye uygulanmıştır. Uygulama sırasında öğrencilere, araştırmacı ile birlikte ders öğretmenleri gözetmenlik etmiştir. Ön uygulamada olduğu gibi öğrencileri motive edici açıklamalar yapıldıktan sonra

öğrenciler birbirlerinden etkilenmeyecekleri şekilde oturtularak uygulamaya başlanmıştır. Öğrencilerin testi cevaplama süreleri not edilerek testin cevaplanma süresi hesaplanmıştır. Öğrencilerin cevaplama süreleri 32-45 dakika olarak belirlenmiş, bu sonucun ön uygulama sonucu ile paralellik gösterdiği gözlemlenmiştir.

3.4. Verilerin Analizi:

Elde edilen veri seti SPSS 19.0 (Statistical Package for Social Sciences) paket programında analiz edilmiştir. Analiz kapsamında, sıklık tabloları, betimleyici istatistikler, pasta ve çubuk grafikler, Kolmogorov Smirnov normallik testi, Mann Whitney U testi ve Kruskal Wallis H testinden faydalanılmıştır.

Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerini ölçmede 40 soruluk bir sınav uygulanmış ve doğru yanıtlara 1, yanlış yanıtlara 0 puan verilmek suretiyle öğrenci başarı puanı 0 ile 40 arasında değişen değerler almıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Öğrencilerin 9. Sınıf Coğrafya dersi konularına yönelik hazır bulunuşluk düzeyinin belirlenmesini amaçlayan araştırma konusuna ait bulgular, alan araştırmasından elde edilen verilerin çözümlenmesinden elde edilmişlerdir. Bu bölümde, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda elde edilen bulgular açıklanmış ve yorumlanmıştır. Çalışmada kullanılan veri setinin normal dağılıp dağılmadığını belirlemek amacı ile Kolmogorov – Smirnov testi uygulanmış ve sonuçları aşağıda verilmiştir (Tablo 21).

Tablo 21. Kolmogorov – Smirnov testi sonuçları

	Hazır bulunuşluk düzeyi
N	520
Kolmogorov- Smirnov Z	1.744
Anlamlılık değeri (p)	0.005

Yapılan normallik araştırması sonucunda, 520 öğrenciye ilişkin başarı puanlarına yönelik hesaplanan anlamlılık değeri 0,005 olarak belirlenmiştir. ($p < 0,01$) Bu durumda söz konusu verilerin normal dağılıma uygun olmadığı ve çözümleme aşamasında non-parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir.

Araştırma hipotezleri

H₁: Öğrencilerin 9.sınıf Coğrafya dersi konularına hazır bulunuşlukları yeterlidir.

H₂: Kız ve erkek öğrenciler arasında, coğrafya konularına yönelik hazır bulunuşluk düzeyleri bakımından anlamlı bir fark vardır.

H₃: Coğrafya konularına farklı düzeyde ilgi duyan öğrenciler arasında, coğrafya konularına yönelik hazır bulunuşluk düzeyleri bakımından anlamlı bir fark vardır.

H₄: Coğrafya dersinde başarılı olacağına inanan ve inanmayan öğrenciler arasında, coğrafya konularına yönelik hazır bulunuşluk düzeyleri bakımından anlamlı bir fark vardır.

H₅: Coğrafya öğrenmenin gerekliliğine inanan ve inanmayan öğrenciler arasında, coğrafya konularına yönelik hazır bulunuşluk düzeyleri bakımından anlamlı bir fark vardır.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular Ve Yorumlar:

H₁ Hipotezinin testi: Alt probleme ilişkin betimsel istatistikler tablo 23. 'de verilmiştir.

Test edilecek hipotez:

H₀: Öğrencilerin 9.sınıf Coğrafya dersi konularına hazır bulunuşlukları yeterlidir.

H₁: Öğrencilerin 9.sınıf Coğrafya dersi konularına hazır bulunuşlukları yeterli değildir.

Tablo 22. Hazır Bulunuşluk Ölçmeye Yönelik Sorulara İlişkin Sıklık Analizi

YARGILAR	Yanlış Yanıt		Doğru Yanıt		Boş	
	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde
Soru 1	287	55.2	217	41.7	16	3.1
Soru 2	395	76.0	106	20.4	19	3.7

Tablo 22. (devam)

YARGILAR	Yanlış Yanıt		Doğru Yanıt		Boş	
	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde
Soru 3	186	35.8	329	63.3	5	1.0
Soru 4	329	63.3	159	30.6	32	6.2
Soru 5	234	45.0	278	53.5	8	1.5
Soru 6	252	48.5	233	44.8	35	6.7
Soru 7	266	51.2	239	46.0	15	2.9
Soru 8	281	54.0	173	33.3	66	12.7
Soru 9	178	34.2	309	59.4	33	6.3
Soru 10	356	68.5	130	25.0	34	6.5
Soru 11	245	47.1	232	44.6	43	8.3
Soru 12	383	73.7	76	14.6	61	11.7
Soru 13	188	36.2	325	62.5	7	1.3
Soru 14	175	33.7	317	61.0	28	5.4
Soru 15	300	57.7	170	32.7	50	9.6
Soru 16	324	62.3	172	33.1	24	4.6
Soru 17	232	44.6	228	43.8	60	11.5
Soru 18	209	40.2	224	43.1	87	16.7
Soru 19	180	34.6	316	60.8	24	4.6
Soru 20	177	34.0	305	58.7	38	7.3
Soru 21	204	39.2	296	56.9	20	3.8
Soru 22	223	42.9	280	53.8	17	3.3
Soru 23	156	30.0	356	68.5	8	1.5
Soru 24	197	37.9	298	57.3	25	4.8
Soru 25	213	41.0	277	53.3	30	5.8
Soru 26	349	67.1	126	24.2	45	8.7
Soru 27	318	61.2	126	24.2	76	14.6
Soru 28	275	52.9	188	36.2	57	11.0

Tablo 22. (devam)

YARGILAR	Yanlış Yanıt		Doğru Yanıt		Boş	
	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde
Soru 29	312	60.0	151	29.0	57	11.0
Soru 30	396	76.2	81	15.6	43	8.3
Soru 31	237	45.6	244	46.9	39	7.5
Soru 32	140	26.9	347	66.7	33	6.3
Soru 33	331	63.7	151	29.0	38	7.3
Soru 34	270	51.9	201	38.7	49	9.4
Soru 35	280	53.8	194	37.3	46	8.8
Soru 36	338	65.0	146	28.1	36	6.9
Soru 37	174	33.5	302	58.1	44	8.5
Soru 38	197	37.9	299	57.5	24	4.6
Soru 39	298	57.3	165	31.7	57	11.0
Soru 40	141	27.1	328	63.1	51	9.8

Yukarıdaki tabloda katılımcıların kendilerine yöneltilen yargılara verdikleri yanıtlar görülmektedir. Bu bağlamda yargılara verilen yanıtlar tek tek incelendiğinde, en fazla doğru yanıt yüzdesine sahip soru %68,5 ile 23. Soru olarak ortaya çıkarken, en fazla yanlış yanıt verilen soru %76,2 ile soru 30'dur. En yüksek boş bırakılma sıklığı ise %16,7 ile soru 8 olarak belirlenmiştir.

Tablo 23. Hazır Bulunuşluk Düzeylerine İlişkin Betimleyici İstatistikler

N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
520	5.00	35.00	17.4885	6.03393

Tabloda görüldüğü gibi 520 öğrencinin hazır bulunuşluk test puan ortalaması 40 puan üzerinden 17,48 olarak belirlenmiştir. Yapılan testte en düşük 5, en yüksek ise 35 puan alınmıştır. Bu bulgu öğrencilerin 9.sınıf Coğrafya dersine yönelik konulara hazır bulunuşluklarının yetersiz olduğu şeklinde yorumlanabilir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum:

H2 hipotezinin testi

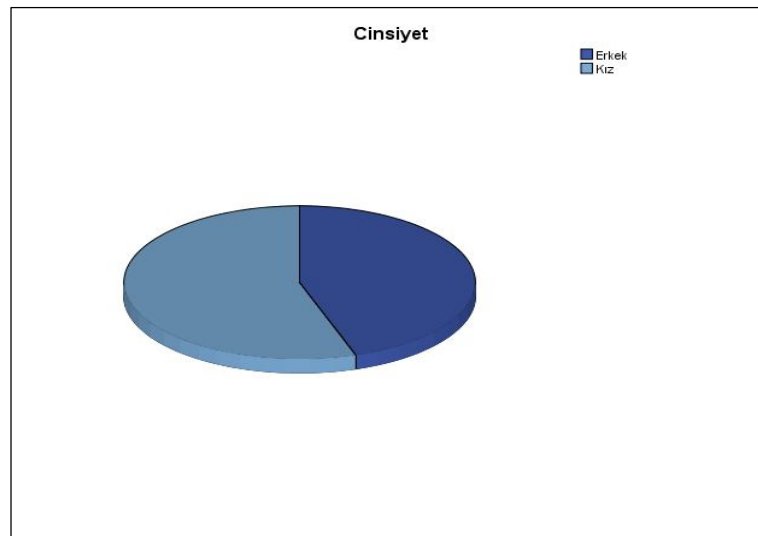
Test edilecek hipotez:

H0: Kız ve erkek öğrenciler arasında, coğrafya konularına yönelik hazır bulunuşluk düzeyleri bakımından anlamlı bir fark yoktur.

H1: Kız ve erkek öğrenciler arasında, coğrafya konularına yönelik hazır bulunuşluk düzeyleri bakımından anlamlı bir fark vardır.

Tablo 24. Cinsiyet dağılımı

	Sıklık	Yüzde
Erkek	233	44.8
Kız	287	55.2

Grafik 1. Cinsiyet Dağılımı

Bu araştırmada yer alan öğrencilerin %44,8 i erkek, %55,2 si ise kızıdır.

Mann Whitney U testi sonuçları aşağıda verilmiştir:

Tablo 25. Mann Whitney U testi

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	MWU	Anlamlılık değeri (p)
Erkek	233	256.97	3263,000	0,629
Kız	287	263.37		

Mann Whitney U testi sonuçlarına göre $p = 0,629$ olarak hesaplanmış ve H_0 hipotezi kabul edilmiştir. ($p > 0,01$). Yani kız ve erkek öğrenciler arasında, coğrafya konularına yönelik hazır bulunuşluk düzeyleri bakımından anlamlı bir fark yoktur. ($\alpha = 0,05$) Bu bulgu öğrencilerin hazır bulunuşluklarının cinsiyet faktörüne göre farklılaşmadığını göstermektedir.

4.3. nc Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum:

H3 hipotezinin testi

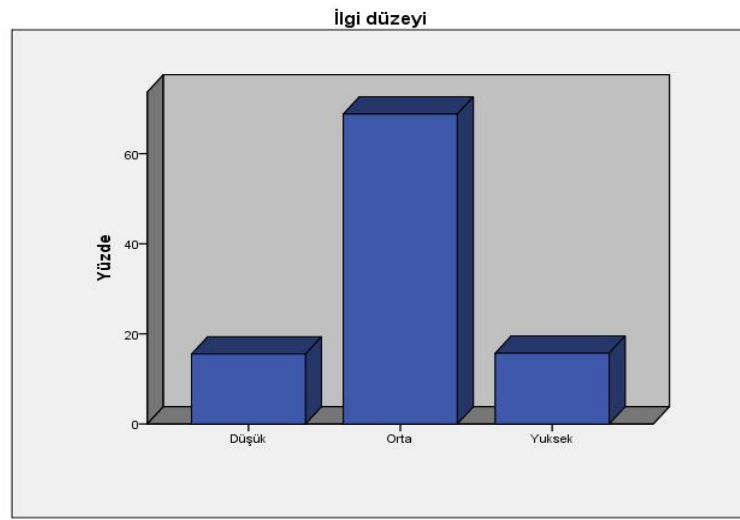
Test edilecek hipotez:

H0: Coğrafya konularına farklı düzeyde ilgi duyan öğrenciler arasında, coğrafya konularına yönelik hazır bulunuşluk düzeyleri bakımından anlamlı bir fark yoktur.

H1: Coğrafya konularına farklı düzeyde ilgi duyan öğrenciler arasında, coğrafya konularına yönelik hazır bulunuşluk düzeyleri bakımından anlamlı bir fark vardır.

Tablo 26. Coğrafya konularına ilişkin ilgi düzeyi dağılımı

	Sıklık	Yüzde
Düşük	80	15.5
Orta	355	68.8
Yüksek	81	15.7

Grafik 2. Coğrafya Konularına İlişkin İlgi Düzeyi Dağılımı

Araştırmaya katılan öğrencilerin %15,5'i coğrafya konularına yönelik ilgilerinin düşük olduğunu, %68,8'lik büyük bir bölümü orta derecede olduğunu ve %15,7'lik kesimi ise ilgilerinin yüksek olduğunu belirtmiştir. Karşılaştırmaya ilişkin Kruskal Wallis H testi sonuçları aşağıdaki gibi şekillenmiştir:

Tablo 27. Kruskal Wallis H testi sonuçları

İlgi	N	Sıra ortalaması	Ki kare	Anlamlılık değeri (p)
Düşük	80	211.41	40,900	0,000
Orta	355	248.04		
Yüksek	81	350.86		

Kruskal Wallis H testi tablosunda görüldüğü gibi coğrafya konularına farklı düzeyde ilgi duyan öğrenciler arasında, coğrafya konularına yönelik hazır bulunuşluk düzeyleri bakımından anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmiştir. ($p < 0,05$, $\alpha = 0,05$) Söz konusu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Mann Whitney U testiyle mümkün tüm ikili karşılaştırmalar yapılmış ve sonuçları aşağıda verilmiştir (Tablo 28).

Tablo 28. Mann Whitney U Testi ile ikili karşılaştırmalar

	İlgi	N	Sıra Ortalaması	MWU	Anlamlılık değeri (p)
1.Karşılaştırma	Düşük	80	190.79	12023,00	0,032
	Orta	355	224.13		
2.Karşılaştırma	Düşük	80	61.13	1650,000	0,000
	Yüksek	81	100.63		
3.Karşılaştırma	Orta	355	201.91	8486,500	0,000
	Yüksek	81	291.23		

Yapılan Mann Whitney U testi sonucunda coğrafya konularına düşük ilgi duyan katılımcıların en düşük hazır bulunuşluk düzeyine sahip olduğu, en yüksek hazır bulunuşluk düzeyine ise coğrafya konularına yüksek ilgi duyan öğrencilerin sahip olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu öğrencilerin Coğrafya dersine ilgileri ile hazır

bulunuşlukları arasında anlamlı bir farklılık olduğunu gösterir. Bu sonuç derse duyulan ilginin başarıyı arttırdığı şeklinde yorumlanabilir.

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum:

H4 hipotezinin testi

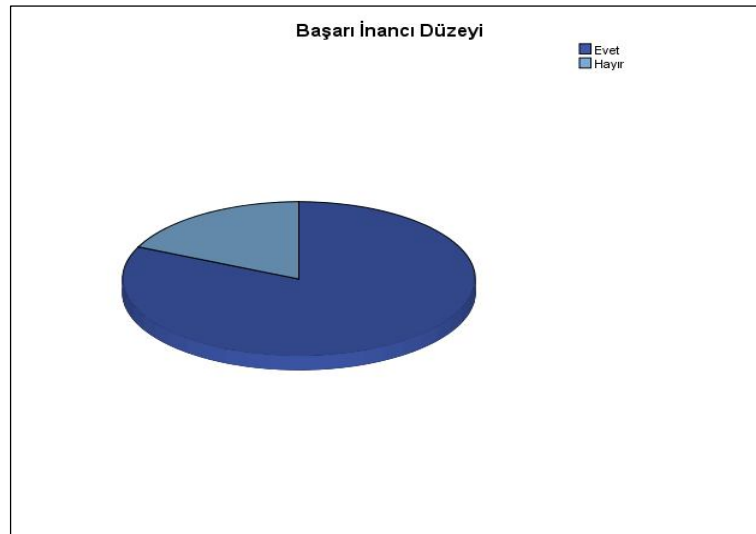
Test edilecek hipotez:

H0: Coğrafya dersinde başarılı olacağına inanan ve inanmayan öğrenciler arasında, coğrafya konularına yönelik hazır bulunuşluk düzeyleri bakımından anlamlı bir fark yoktur.

H1: Coğrafya dersinde başarılı olacağına inanan ve inanmayan öğrenciler arasında, coğrafya konularına yönelik hazır bulunuşluk düzeyleri bakımından anlamlı bir fark vardır.

Tablo 29. Coğrafya dersine ilişkin başarı inancı düzeyi dağılımı

	Sıklık	Yüzde
Evet	423	81.8
Hayır	94	18.2

Grafik 3. Coğrafya dersine ilişkin başarı inancı düzeyi dağılımı

Öğrencilerin %81,8'lik çoğunluğu coğrafya dersinde başarılı olacaklarına inandıklarını ifade etmişlerdir.

Mann Whitney U testi sonuçları aşağıda verilmiştir (Tablo 30).

Tablo 30. Hazır bulunuşluk testi ile Coğrafya dersine ilişkin başarı inancı düzeyi karşılaştırması

Başarı	N	Sıra Ortalaması	MWU	Anlamlılık değeri (p)
Evet	423	274.35	13389,000	0,000
Hayır	94	189.94		

Test sonuçları incelendiğinde;

Coğrafya dersinde başarılı olacağına inanan öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin, inanmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir ($p < 0,05$). Bu bulgu Coğrafya dersini başarma inancı ile öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğunu gösterir. Bu durumda dersi başaracağına olan inancın başarıyı arttıracığı şeklinde yorumlanabilir.

4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum:

H5 hipotezinin testi

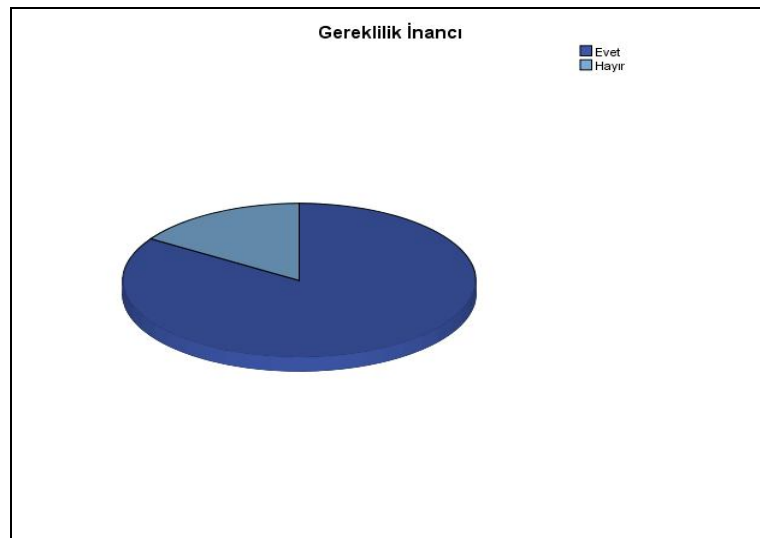
Test edilecek hipotez:

H0: Coğrafya öğrenmenin gerekliliğine inanan ve inanmayan öğrenciler arasında, coğrafya konularına yönelik hazır bulunuşluk düzeyleri bakımından anlamlı bir fark yoktur.

H1: Coğrafya öğrenmenin gerekliliğine inanan ve inanmayan öğrenciler arasında, coğrafya konularına yönelik hazır bulunuşluk düzeyleri bakımından anlamlı bir fark vardır.

Tablo 31. Coğrafya dersinin gerekliliğine inanma düzeyi dağılımı

	Sıklık	Yüzde
Evet	434	84.1
Hayır	82	15.9

Grafik 4. Coğrafya dersinin gerekliliğine inanma düzeyi dağılımı

Öğrencilerin %84,1'lik çoğunluğu coğrafya dersinin gerekliliğine inandıklarını belirtmiştir.

Mann Whitney U testi sonuçları aşağıda verilmiştir (Tablo 32).

Tablo 32. Hazır bulunuşluk testi ile Coğrafya dersinin gerekliliğine inanma düzeyi karşılaştırması

Gereklilik	N	Sıra Ortalaması	MWU	Anlamlılık değeri (p)
Evet	434	268.45	13474,500	0,000
Hayır	82	205.82		

Yapılan Mann Whitney U testi sonucunda anlamlılık değeri $< 0,05$ olarak hesaplanmıştır. Bu durumda H_0 hipotezi reddedilmiştir. Yani coğrafya öğrenmenin gerekliliğine inanan ve inanmayan öğrenciler arasında, coğrafya konularına yönelik hazır bulunuşluk düzeyleri bakımından anlamlı bir fark olduğu sonucuna varılmıştır. Coğrafya dersinin gerekli olduğuna inanan öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin, inanmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar:

Öğrencilerin coğrafya konularına ilişkin hazır bulunuşluk düzeylerini ölçmeye yönelik yapılan bu araştırmada, katılımcılar demografik özellikleri bakımından incelendiğinde;

- 1) Öğrencilerin %44,8'i erkek, %55,2'si ise kızdır.
- 2) %15,5' i coğrafya konularına yönelik ilgilerinin düşük olduğunu, %68,8' lik büyük bir bölümü orta derecede olduğunu ve %15,7' lik kesimi ise ilgilerinin yüksek olduğunu belirtmiştir.
- 3) %81,8' lik çoğunluğu coğrafya dersinde başarılı olacaklarına inandıklarını ifade etmişlerdir.
- 4) %84,1' lik çoğunluğu coğrafya dersinin gerekliliğine inandıklarını belirtmiştir.

Biçiminde sonuçlara ulaşılırken, test sorularına ilişkin verdikleri yanıtlar incelendiğinde;

En fazla doğru yanıt yüzdesine sahip soru %68,5 ile 23. Soru olarak ortaya çıkarken, en fazla yanlış yanıt verilen soru %76,2 ile soru 30' dur. En yüksek boş bırakılma sıklığı ise %16,7 ile soru 8 olarak belirlenmiştir.

Ayrıca 520 öğrencinin hazır bulunuşluk test puan ortalaması 40 puan üzerinden 17,48 olarak belirlenmiştir. Yapılan testte en düşük 5, en yüksek ise 35 puan alınmıştır.

Demografik özelliklere ilişkin yapılan karşılaştırmalarda ise;

- 1) Kız ve erkek öğrenciler arasında, coğrafya konularına yönelik hazır bulunuşluk düzeyleri bakımından anlamlı bir fark yoktur.
- 2) Coğrafya konularına düşük ilgi duyan katılımcıların en düşük hazır bulunuşluk düzeyine sahip olduğu, en yüksek hazır bulunuşluk düzeyine ise coğrafya konularına yüksek ilgi duyan öğrencilerin sahip olduğu belirlenmiştir.
- 3) Coğrafya dersinde başarılı olacağına inanan öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin, inanmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.
- 4) Coğrafya dersinin gerekli olduğuna inanan öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin, inanmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

5.2. Öneriler:

Araştırmada elde edilen sonuçlara göre ilköğretimi bitiren öğrencilerin 9. Sınıf Coğrafya dersi konularına yönelik hazır bulunuşlukları 40 puan üzerinden 17,48 düzeyinde bulunmuştur. Bu da ilköğretimi bitiren öğrencilerin Coğrafya konularını yeterince öğrenemediklerini düşündürmektedir. Buna göre:

- 1) Öğrencilerin ilköğretimde Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler ile Fen ve Teknoloji derslerinde aldığı Coğrafya bilgisi sorgulanmalıdır. Acaba ilköğretimde kazandırılması gereken Coğrafya bilgisi yeterli midir? Araştırma sonuçlarına göre yetersiz olduğu görülmektedir. Programda coğrafya konularıyla ilgili içerik gözden geçirilmeli, günümüze ve gelecekteki gelişmelere göre yeniden düzenlenmelidir.

- 2) İlköğretim müfredatı incelenerek ortaöğretim Coğrafya dersine yönelik ön koşul öğrenmeler belirlenmeli ve bunların kazandırılması için çalışmalar yapılmalıdır. Çünkü bu durumda ortaöğretime başlayan öğrencilerin Coğrafya dersinde başarısız olması kaçınılmazdır. Üst sınıflardaki konulara temel teşkil eden konulara daha fazla ağırlık vererek alt yapı oluşturmak gerekir. Ortaöğretimde öğrenciler ilk kez Coğrafya adı altında bir dersle karşılaşmakta ve ön koşul öğrenmeleri eksik olduğundan çok zorlanmaktadır ve bu durum başarısız olmalarına yol açmaktadır. Bu durumda öğrencilere ilköğretimde Coğrafya konularına yönelik ek çalışmalar yapılmalı, öğretmenlerin öğrencilere coğrafi bilinç kazandırması amaçlanmalıdır.
- 3) Coğrafya dersinin önemi yeterince anlaşılmamaktadır. Bu durum ilköğretim müfredatında Coğrafya konularının yetersiz olmasından kaynaklanmaktadır. Bu da öğrencilerimizin yaşadığı mekânı tanımaması ve doğal olarak o mekânı nasıl kullanacağını bilmemesi sonucunu doğurmaktadır.
- 4) İlköğretim müfredatındaki Coğrafya konuları öğrenci seviyelerine uygun hale getirilmeli, çağımızın gereklerine uymalıdır. Öğretmen öğrenmenin sağlanması için bir konu anlaşılmadan diğer konuya geçmemelidir.
- 5) Öğrencilerin ilköğretimde Coğrafyanın ne olduğu ve neyi incelediğini bilmemesi acı bir durumdur. Dünya ölçeğinde baktığımızda, özellikle gelişimlerini tamamlamış olan ülkelerde coğrafya eğitim ve öğretimi, gerek insanın mutluluğu gerekse insana daha iyi bir hayat standardı sunma adına her geçen gün daha da önemli hale gelmekte ve dünyanın yaşadığı problemlere uzun soluklu çözümler bulma açısından tek çıkış yolu olarak görülmektedir. Coğrafyacıların ülkenin bu potansiyelinin farkında olarak bu bilinçte öğrenciler yetiştirmeleri büyük önem taşımaktadır.
- 6) İlköğretim öğrencilerinin coğrafi olarak bilgili olarak yetiştirilmeleri, okullarımızda coğrafi açıdan iyi eğitimden geçirilmelerine bağlıdır. Bundan dolayı, sınıf, fen bilgisi ve özellikle sosyal bilgiler öğretmenlerine önemli görevler düşmektedir. Bu öğretmenlerin, öğrencilerine mekânsal ve ekolojik bakış açılarının temellerini verebilmeleri ancak yeterli düzeyde eğitimden geçirilmelerine ya da kendilerini bu konuda yetiştirmelerine bağlıdır (Kızılçaoğlu ve Taş, 2007).

7) Coğrafya öğretiminin önemli öğelerinden olan harita okuma, grafik, tablo ve diyagram yorumlama gibi coğrafi beceriler öğrencilere kazandırılmaya çalışılmalıdır. Öğrenciler özellikle bu becerilerden yoksun olarak ortaöğretime gelmektedir.

8) Sosyal Bilgiler öğretmenleri ilköğretimde daha çok Tarih konularına ağırlık vermektedir. Bu durum öğrencilerin Coğrafya konuları açısından eksik yetişmelerine ve Ortaöğretimde Coğrafya dersinde zorlanmalarına yol açmaktadır.

9) Öğrenciler Coğrafya dersini genel kültür veren bir ders olarak algılamaktadır. Bu durumun nedeni, ilköğretimde öğrencilere coğrafi bilinç kazandırılmamasından kaynaklanmaktadır.

KAYNAKÇA:

Açıkgöz, Ü. K. (2005). *Aktif Öğrenme*. İzmir: Biliş Yayınları.

Akkuş, A. (1998). *Genel Fiziki Coğrafya*. Nobel yayıncılık. Ankara.

Arık, İ. A. (1995). *Öğrenme Psikolojisine Giriş*. İstanbul: Der Yayınları.

Akyol, Ç. (1999). *Coğrafya Eğitiminde Gelişmeler ve Temel Sorunlar*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Anonim. *Okulda Hazır bulunuşluk*, (2006). (10.10.2007 tarihinde ziyaret edilmiştir.)

http://okul.blogspot.com/2006_02_01_archive.html

Atalay, İ. (2001). *Genel Fiziki Coğrafya*. (5. Baskı). İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.

Atılğan, H. , (2007). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Anı Yayıncılık, 468 s, Ankara.

Babadoğan, C. (1996). “Sorgulayıcı Öğretim Kuramına Göre Sınıf İçi Etkinlikler Nasıl Desenlenmelidir?” *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 29:1, 111-119.

Bacanlı, H. (2002). *Gelişim ve Öğrenme*. (5.Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Barutçugil, İ. (2002). *Eğitim Becerilerinin Geliştirilmesi Eğiticinin Eğitimi*. İstanbul: Kariyer Yayıncılık.

Başar, E.(2001). *Genel Öğretim Yöntemleri*. Samsun: Kardeşler Ofset ve Matbaası.

Başaran, İ. (1983). *Eğitim Yönetimi*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.

Bednarz S. W. vd., (1994). *Geography For Life, National Standards in Geography*. National Geographic Society. Washington.

Bilen, M. (1996). *Plandan uygulamaya öğretim*. (4. Baskı). Ankara: Aydan Web Tesisleri.

Bloom, B. S. (1979). *İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme* (Çev. Özçelik, Durmuş Ali) . M.E. B.Yayınları, Ankara.

Bloom, B.S. (1995). *İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.

Brooks, J. G., ve Brooks. M. G., (1993). In Search of Understanding: *The Case for Constructivist Classrooms*. Alexandria: VA: Association for Supervision and Curriculum Development.

Brooks G. and Brooks M. G. (1999). “The Courage to be Constructivist.” *Educational Leadership*, November, 18-2.

Bulut, İ. (2006). *Yeni İlköğretim Birinci kademe Programlarının Uygulamadaki Etkililiğinin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.

Can, G. (2003). *Perceptions of prospective computer teachers toward the use of computer games with educational features in education*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. METU, Ankara.

Cenker, M. E. (2000). *Coğrafya 'ya Giriş*. Konya: Ceylan Ofset.

Cin, M. (2008). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yaşadıkları Yere Göre Coğrafya Dersine Karşı Tutumları Arasındaki Farklılıklar. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(1), 185–190.

Çalık, M. ve Ayas, A. (2002). *Öğrencilerin Bazı Kimya Kavramlarını Anlama Seviyelerinin Karşılaştırılması*. 2000' li Yıllarda I. Öğrenme ve Öğretme Sempozyumu, İstanbul.

Çelikten, M. vd., (2005). Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:19.

Çilenti, K. (1987, Aralık). Üniversiteler için Bir 'Eğitim Teknolojisi Merkezi' Modeli. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.II, 1: 73-85.

Demircioğlu, İ.H. (2008). “Türkiye’de Tarih Öğretimi Aktif Vatandaşlık Eğitimini Desteklemekte Midir? Tarih Öğretmenlerinin Görüşleri”, *21. Yüzyılda Kimlik, Vatandaşlık ve Tarih Eğitimi* (Ed. M. Safran ve D. Dilek), İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.

Demirel, Ö. (2003). *"Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme"*, Ankara: Pegem Yayıncılık.

Demirel, Ö. (2005). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Demirkaya H. (2003). *Coğrafya Öğretiminde 4mat Öğretim Sisteminin Lise Coğrafya Derslerindeki Başarı ve Tutumlar Üzerindeki Etkisi*. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

Deryakulu, D. (2001). Sınıfta Demokrasi. *Eğitim Sen Yayınları*. Ankara, <http://www.egitim.aku.edu.tr/kuramsal.htm> E.T:06.02.07

Doğanay, H. (1989). Coğrafya ve Liselerimizde Coğrafya Öğretim Programları. *Coğrafya Araştırmaları Dergisi*, 1, 7-25.

Doğanay H. (2002). *Coğrafya Öğretim Yöntemleri, Orta Öğretimde Coğrafya Eğitiminin Esasları*. Erzurum: Aktif Yayınevi.

Duffy, T. M. ve Jonassen, D. H. (1991). "Constructivism: New implications for Instructional Technology". *Educational Technology*, 31(5), 7-12.

Duffy ve Diğerleri: (1992). Duffy, T. M., ve Jonassen, D. H. (1992). Constructivism: New implications for instructional technology. In T. Duffy ve D. Jonassen (Eds.). *Constructivism and the technology of instruction*. Hillsdale,: Erlbaum, NEW YORK.

Efe, R. (1997). Coğrafyada Yeni Yaklaşımlar, Coğrafya Eğitiminde Çağdaş Metod ve Teknikler. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 1, 135-149, İstanbul.

Elmas, B. (2006). *Ortaöğretim Coğrafya Eğitiminin Temel Sorunları(Kartal İlçesi Örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Engin, İ., Akbaş, Y. ve Gençtürk, E. (2003). 1. Coğrafya Kongresinden Günümüze Liselerimizde Müfredat Programlarındaki Değişimler. *Milli Eğitim Dergisi*, 157.

Erdem, E. (2001). *Program Geliştirmede Yapılandırmacılık Yaklaşımı*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Erdemir, Z. A. (2007). *İlköğretim İkinci Kademe Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirme Tekniklerini Etkin Kullanabilme Yeterliliklerinin Araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.

Erinç, S. (1997). *İlköğretim Milli Coğrafya 6*, İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

Ertürk, S. (1979). *Eğitimde Program geliştirme*. (3. Baskı). Ankara: Meteksan A.Ş.

Ertürk, S. (1998). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Meteksan A.Ş.

Fairgrieve, J. (1926). *Geography in School*, University of London Press, London.

Fidan, N. (1986). *Okulda Öğrenme ve Öğretme*. Ankara: Kadioğlu Matbaası

Fidan, N. ve Erden. M. (1993). *Eğitime Giriş*. Ankara: Meteksan.

Gayne. (1985). *The Conditions Of Learning*, New York NY: Holt, Rinehart and Winston; Inc, RM.

GFL (Geography For Life). (1994). *The National Geography Standarts 1994*. Washington D.C.: Geography Education Standarts Project.

Girgin, M. (2001). Neden Coğrafya Öğreniyoruz? *Doğu Coğrafya Dergisi*, 5,131.

Gropper, G. L. (1987). A lesson based on a behavioral approach to instructional design. in. C. M. Reigeluth (Ed.), *instructional theories in action. Lessons illustrating selected theories and models*. (pp.45-112). Hilisdale, NJ: Lawrence Erlbaum.

Güngördü, E. (2002). *Coğrafya'da Öğretim Yöntemleri, İlkeler ve Uygulamalar*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

İşman, A., Baytekin, Ç., Balkan, F., Horzum, B. ve Kıyıcı, M. (2002). Fen bilgisi eğitimi ve yapısalcı yaklaşım. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 1,1.

Jonassen, D. H. (1991a). Objectivism versus constructivism: Do we need a new philosophical paradigm? *Educational Technology Research and Development*,39(3),5-14.

Jonassen, D. H. (1991b). Context is everything. *Educational Technology*, 31(6), 35-37.

Jonassen, D. H. (1994). Toward a constructivist design model. *Educational Technology*, 34(4), 34-37.

Kaptan, S. (1998). *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*. Ankara: Bilim Kitap Kirtasiye Ltd. Şti.

Kaptan, F. ve Korkmaz, H. (2002). “Fen Eğitiminde Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının İlköğretim Öğrencilerinin Akademik Başarı, Akademik Benlik Kavramı ve Çalışma Sürelerine Etkisi”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 22, 91-97, Ankara

Karabağ, S. ve Şahin, S. (Editörler). (2007). *Kuram ve Uygulamada Coğrafya Eğitimi*, Ankara: Gazi Kitabevi.

Karasar, N. (2003). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (12. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Karasu, Z. (2006).*Oluşturmacı Öğretim Yönteminin Ortaöğretim Coğrafya Eğitimine Etkisi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Keefe, J. W. (1987). *Theory and Practice*. Reston, VA: National Association of Secondary School Principals.

Kızılçaoğlu A. (2006). İlköğretimin Birinci Kademesinde Coğrafya Eğitimi ve Öğretimi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 14.

Kızılçaoğlu, A. ve Taş, H.İ. (2007) İlköğretim İkinci Kademedeki Coğrafya Eğitimi ve Öğretimi: Öğrenme Alanları ve Kazanım Boyutu. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 16.

Kızılçaoğlu, A. (2007).Coğrafya’da Öğrenci Başarısı, *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1),108-131

Koçman, A. (1999). “Cumhuriyet Döneminde Yüksek Öğretim Kurumlarında Coğrafya Öğretimi ve Sorunları”, *Ege Coğrafya Dergisi*, 10, 1-14.

Kurtkaya, S. (2010).*Ortaöğretim Coğrafya Eğitiminde Materyal Kullanımı ve Coğrafya Sınıflarının Gerekliliği*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Kuzgun, Y. ve Deryakulu, D. (2004). *Eğitimde Bireysel Farklılıklar*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Küçükahmet, L.(1995). *Genel Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Gazi Büro Kitapevi.

Küçükahmet, L. (2004) . *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Külahoğlu, Ş. (2004). *Okul psikolojik danışma ve rehberlik programlarının geliştirilmesi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Mayer (1987). *Educational Psychology. A Cognitive Approach* 65. Boston: Little Brown and Company, RE.

MEB, (2005a). *Coğrafya Dersi Öğretim Programı*. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.

MEB , (2005b). *İlköğretim Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (4. ve 5. Sınıflar)*. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.

MEB, (2005c). *İlköğretim Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (6., 7. ve 8. Sınıflar)*. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.

MEB, (2005d). *Sosyal Bilgiler 4. ve 5. Sınıf Programı*. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.

MEB, (2005e). *Sosyal Bilgiler 6. ve 7. Sınıf Programı*. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.

MEB, (2010). *Coğrafya Dersi (9-12. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.

MEB, Mevzuat Bankası.1739 sayılı Milli Eğitim Temel kanun. Resmî Gazete: 24.6.1973/14574.

Oğuzkan, F. (1987, 8-11 Haziran). *Ortaöğretime Öğretmen Yetiştirmenin Dünü - Bugünü. Öğretmen Yetiştiren Yükseköğretim Kurumlarının Dünü-Bugünü-Geleceği Sempozyumu*. Gazi Üniversitesi. Ankara.TÜRKİYE.

Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk. (2007,Ağustos).

http://www.weblopedi.com/kpss_egitim_bilimleri/ogrenmeye_hazir_bulunusluk-19797.0.html (Erişim Tarihi: 12.03.2009)

Özcan, Ö. (2000). *Genel Fiziki Coğrafya*. İzmir: Zambak Yayınevi.

Özçelik, D. A. (1987). *Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Özçelik, D. A. (1992). *Eğitim Programları ve Öğretim*. (3.Baskı). Ankara: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Özden,Y. (2005). *Öğrenme ve Öğretme*. (7.Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.

Özmen, H. (2004). “Fen Öğretiminde Öğrenme Teorileri ve Teknoloji Destekli Yapılandırmacı Öğrenme.” *The Turkish Online Journal of Educational Technology* – 3(1), 1, www.tojet.net/articles/3114.htm E.T: 12.03.2007

Öztürk Ç. (2008). *Coğrafya Öğretiminde 5E Modelinin Bilimsel Süreç Becerilerine, Akademik Başarıya ve Tutuma Etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Öztürk, M. (2007). Coğrafya Gelişimi, İçeriği, Eğitimi, S. Karabağ ve S. Şahin (Ed.). *Kuram ve Uygulamada Coğrafya Eğitimi*. (1. Baskı). İstanbul: Aktif Yayın Evi, 1-52.

Paykoç, F. (1991). *Tarih Öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Sarıgöz, İ. H. (2009). *Eğitimde Çoklu Mantık Kurgusu ve Kitlelere Yansıtılması: Yöntemsel Bir Bakış*. Web: <http://notoku.com/ogretme-ogrenme-yaklasimi-tanimi-ve-kapsami/#ixzz1nEJCA4dq>

Scheurman, G. (1998). From behaviorist to constructivist teaching. *Social Education*, 62(1), 6-9.

Seels, B. (1989). The instructional design movement in educational technology. *Educational Technology*, 29(5), 11-15.

Senemoğlu, N. (1998). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim*. Ankara: Özsen Mat Yayınları.

Senemoğlu, N. (2001). *Kuramdan Uygulamaya Gelişim, Öğrenme ve Öğretim*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Senemoğlu, N. (2005). *Kuramdan Uygulamaya Gelişim, Öğrenme ve Öğretim*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Sönmez, V. (1994). *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı*. Ankara: Şafak Matbaacılık Ltd. Şti.

Sönmez, V. (1997). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuzu*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Sünbül, A. M. (2002). "İlköğretim 6. Sınıfta Bilişsel Giriş Davranışlarını Tamamlama

Eğitiminin Öğrenci Başarılarına Etkisi". *Doğu Akdeniz Üniversitesi, XI. Eğitim Bilimleri Kongresi*. www.tef.selcuk.edu.tr/salan/sunbul/g/g7.doc (Erişim Tarih: 12.04. 2009).

Şahin, C. (1998). *Coğrafyaya Giriş*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

Şahin, C. (2003). *Türkiye’de Coğrafya Öğretimi (Sorunlar-Çözüm Önerileri)*. Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık.

Şaşan, H. H. (2002). “Yapılandırmacı Öğrenme”. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 74-75, 49-52.

Taş, H. İ. (2007). *Coğrafya Eğitimi*. İstanbul: Aktif Yayınevi.

Taşdemir, M.(2003). *Eğitimde Planlama ve Değerlendirme*. (2.Basım). Ankara: Ocak Yayınları.

Titiz, T. (1998). *Ezbersiz Eğitim*. İstanbul: Beyaz Nokta Vakfı.

Türk Dil Kurumu, www.tdk.gov.tr

Titiz, O. (2005). *Yeni Öğretim Sistemi*. İstanbul: Zambak Yayınları.

Tomal N. (2004). “Coğrafya Öğretmenlerinin Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Dersinin İçeriği ve Öğretim Süreci Hakkındaki Görüşleri”. *Milli Eğitim Dergisi*, 33, 168.

Topses, G. (2003). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Turan, İ ve Alaz, A. (2007). Özel Dershanelerde Coğrafya Öğretiminin Öğrenci Görüşleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi, *Kastamonu Eğitim Dergisi* ,15, 1.

Ünal, M. (2005). *Eğitim Fakültelerinde Ortak Ders Olarak Okutulan Yabancı Dil Derslerinde Öğrencilerin Bilişsel Hazır bulunuşluk Düzeylerinin Akademik Başarıya Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Varış, F. (1988). *Eğitim Bilimine Giriş*, Ankara: Ankara Ün. Eğt. Fak. Yay.

Varış, F. (1991), *Eğitim Bilimine Giriş*, Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.

Varış, F. (1991).Program Geliştirmeye Sistemik Yaklaşım. *Eğitim Bilimlerinde Çağdaş Gelişmeler*, (Ed: Ayhan Hakan).Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 144.

Varış, F. (1997). *Eğitim Bilimine Giriş*. İstanbul: Alkım Yayıncılık.

Wittrock. (1977). *Learning and Instruction*. Berkeley CA: McCuthan, MC (Ed).

Woolfolk. (1990). *Educational Psychology*. New Jersey: Prentice-Hall Inc. AE.

Yapıcı, M. (2004). İlköğretim 1. Sınıfı Başlayan Öğrencilerin Hazır bulunuşluk Düzeyleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, ISSN: 1303-5134, www.insanbilimleri.com (10.10.2008).

Yılmaz, H. (1998). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Konya: Mikro Yayınları.

Yüksel, A. (2004). *Farklılaştırılmış Öğretim Stratejileri*. Eğitimde Yeni Örnekler Konferansı, Sabancı Üniversitesi, İstanbul, TÜRKİYE.

Zeybek, H. İ. (2008). Coğrafya, A. S. Bilgili (Ed), *Sosyal Bilgilerin Temelleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 110-120.

9.SINIF COĞRAFYA KONULARINA YÖNELİK HAZIR BULUNUŞLUK TESTİ

Cinsiyeti : ☐ Erkek ☐ Bayan

Coğrafya konularına olan ilginiz: ☐ Düşük ☐ Orta ☐ Yüksek

9. Sınıfta Coğrafya dersinde başarılı olacağınıza inanıyor musunuz?

☐ Evet ☐ Hayır

Coğrafya öğrenmenin gerekliliğine inanıyor musunuz?

☐ Evet ☐ Hayır

Sevgili Öğrenci;

Bu araştırma Sosyal Bilgiler, Fen ve Teknoloji derslerinde gördüğünüz Coğrafya konularına yönelik hazır bulunuşluk düzeylerinizi ölçmek için yapılmaktadır. Bu çalışmanın amacına ulaşabilmesi için siz değerli öğrencilerin görüşlerine gerek duyulmuştur. Test sonuçları ileride bir araştırma için kullanılacaktır.

Bu yüzden lütfen soruları dikkatle okuyunuz ve size en doğru gelen seçeneği işaretleyiniz. Sorulara içtenlikle verdiğiniz cevaplardan dolayı teşekkür eder, başarılarınızın devamını dilerim.

İlknur BADUR
Coğrafya Öğretmeni
Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
Yüksek Lisans Öğrencisi

TEST SORULARI:

1) Doğal ortam insan yaşamını temelden etkilemektedir. Buna göre, aşağıdakilerden hangisi doğal çevre koşullarının insan yaşamına etkisine örnek gösterilemez? A) Engebeli alanlarda yol yapım maliyetlerinin yüksek olması B) Ormanlık alanlarda, kırsal meskenlerin inşasında ahşap kullanılması C) Soğuk bölgelerde yaşayan insanların kalın giysiler giymeleri D) Orman alanlarının insanlar tarafından tahrip edilmesi	2) Haritalar yer şekillerini tam gerçeğe uygun olarak göstermezler. Bazı şekil bozulmaları meydana gelir. Bu durumun ortaya çıkmasında rol oynayan temel faktör aşağıdakilerden hangisidir? A) Çizim yöntemlerinin yet ersiz olması B) Harita ölçeklerinin çok küçük tutulması C) Küresel yüzeyin düzleme aktarılmış olması D) Yeryüzünün çok engebeli olması
3) I.Kuşbakışı görünüm II.Ölçek III.Renklandırma IV.Düzleme aktarma Yukarıdakilerden hangisi bir çizimin harita olabilmesi için gereken şartlardan biri değildir? A)I B)II C)III D)IV	4) İdari bölünüşü gösteren bir haritada; I. Yükselti değerleri II. Şehirlerin dağılışı III. Coğrafi koordinatlar IV. Yön bulma özelliklerinden hangisi hakkında bilgi edinilemez? A)I B)II C)III D)IV

- 5) I. 1/200.000
II. 1/400.000
III. 1/100.000

Yukarıda verilen ölçeklerle çizilen aynı bölgeye ait üç haritanın ayrıntıları gösterme gücünün fazladan aza doğru sıralanışı aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

- A) I-II-III B) II-III-I
C) III-I-II D) II-I-III

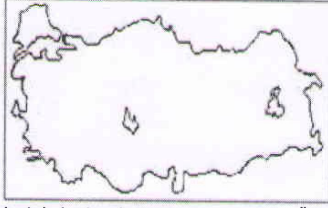
7)

Yukarıda farklı ölçeklerle çizilmiş dünya haritaları verilmiştir. Buna göre aşağıdaki yorumlardan hangisi yanlıştır?

- A) I. harita daha büyük ölçeklidir.
B) II. harita daha az ayrıntı içerir
C) I. harita duvarda daha fazla yer kaplar
D) I. haritanın ölçeğinin paydasındaki rakam daha büyüktür.

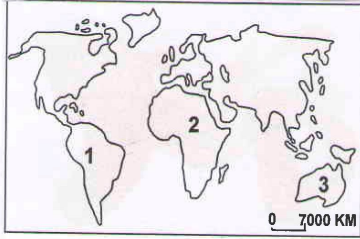
9)

Türkiye'nin başkentinde görev yapan Bora Öğretmen, tatilini değerlendirmek için önce Bursa'daki anne ve babasını ziyaret etmiş, buradan Pamukkale'ye geçerek bir süre tatil yapmıştır. Tatilinin bitiminde Konya'daki arkadaşına uğrayarak, tekrar başkente dönmüştür. Bora Öğretmen, başkentte başlayıp başkentte biten seyahati boyunca, sırasıyla hangi ana yönlerde hareket etmiştir?

- A) Batı - Güney - Doğu - Kuzey
B) Güney - Batı - Kuzey - Doğu
C) Doğu - Batı - Kuzey - Güney
D) Kuzey - Güney - Batı - Doğu

11)

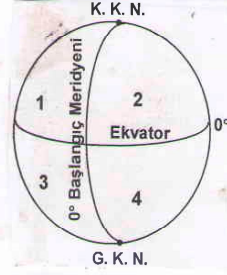
Yukarıdaki dünya haritasında numaralandırılarak verilen kıtalar hangi seçenekte doğru sıralanmıştır?

1	2	3
A) G. Amerika	Asya	Okyanusya
B) G. Amerika	Afrika	Okyanusya
C) K. Amerika	Avrupa	Antarktika
D) Asya	Avrupa	Afrika

6) Öğretmeni Ayşe'ye, Türkiye'nin yer şekilleri ile ilgili araştırma ödevi verip, belirlediği dağ ve akarsu isimlerini listelemesini istemiştir. Ancak öğretmeni 1:500.000 ölçeğindeki Türkiye fiziki haritasından yararlanan Ayşe'nin listesindeki isim sayısını az bulmuştur. Buna göre, Ayşe'nin ödevine daha fazla dağ ve akarsu ismi yazabilmesi için aşağıdaki hangi ölçeğe sahip Türkiye fiziki haritasına bakması gerekir?

- A) 1: 100.000 B) 1: 600.000
C) 1: 800.000 D) 1: 10.000.000

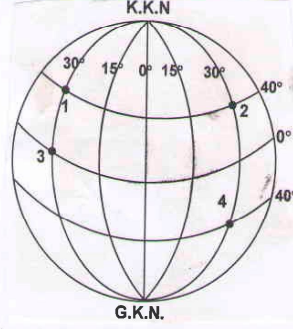
8)

25°-40° güney paralelleri ile 20°-35° doğu meridyen-leri arasında yer alan bir ülke yukarıda verilen küre şekli üzerinde numaralandırılmış hangi alanda yer alır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

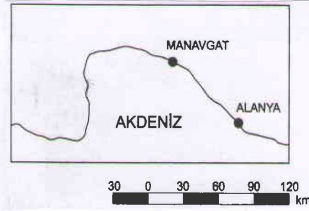
10)

-Aralarında 4 saatlik yerel saat farkı bulunur.
-Ekvator çizgisine eşit uzaklıktadırlar.
-Farklı yarımkürelerde bulunurlar.
Şekilde 1, 2, 3, 4 numaralarıyla belirtilen noktalardan hangileri arasında yukarıdaki özelliklerin tamamı gözlemlenir?

- A) 1 - 2 B) 1 - 4 C) 2 - 4 D) 3 - 4

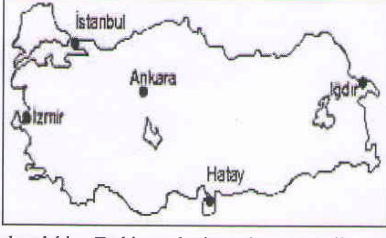
12)

Yukarıda verilen haritaya göre, Manavgat ile Alanya arasındaki gerçek uzaklık kaç km'dir?

- A) 30 B) 45 C) 60 D) 75

13)

Yukarıdaki Türkiye haritasında gösterilen yerlerden hangisinde güneş daha erken doğar ve yerel saati daha ileridir?

- A) İzmir B) İstanbul
C) Hatay D) Iğdır

14)

Haritada gösterilen iki şehir için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Ekvatora eşit uzaklıktadırlar.
B) Aralarında yerel saat farkı vardır.
C) Coğrafi konumları aynıdır.
D) Güneş ikisinde de aynı anda doğar.

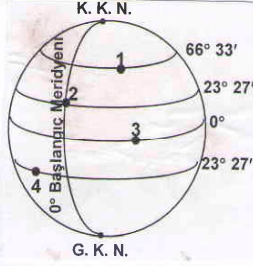
15) Büyük Okyanus hangi kıtalar arasında yer alır?

- A) Avrupa – Amerika
B) Asya - Amerika – Okyanusya
C) Afrika - Asya
D) Okyanusya - Afrika

16) Güneş ışınlarının Dünya'ya geliş açısının değişmesi, aşağıdaki olaylardan hangisine sebep olur?

- A) Gece ve gündüzün oluşmasına.
B) Mevsimlerin oluşmasına.
C) Güneş tutulmasına.
D) Ay tutulmasına.

17)

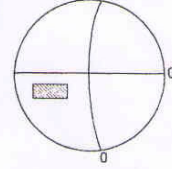

21 Mart 23 Eylül günlerinde gece, gündüz eşitliği yaşanmaktadır. Yukarıdaki şekle göre numaralanmış hangi noktaya bu günlerde güneş ışınları dik açıyla gelir?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

18)

Yanda verilen bölgenin matematik konumu aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) 15-20 Kuzey paralelleri ile 20-30 Batı meridyenleri
B) 15-25 Güney paralelleri ile 21-34 Doğu meridyenleri
C) 20-24 Güney paralelleri ile 22-30 Batı meridyenleri
D) 25-30 Kuzey paralelleri ile 15-24 Doğu meridyenleri

19) Aşağıdakilerden hangisi atmosferin yararlarından değildir?

- A) Güneşten gelen zararlı ışınları tutar.
B) Yeryüzünün aşırı ısınmasını veya soğumasını engeller.
C) İklim ve hava olaylarının oluşmasını sağlar.
D) Mevsimlerin oluşmasını sağlar.

20) Aşağıdaki ifadelerden hangisinde, bir yerin günlük hava durumundan çok, iklim özellikleri hakkında daha belirgin ipucu bulunmaktadır?

- A) Bu ovalarda kar, altı ay boyunca erimez.
B) Ansızın başlayan yağmur, trafiği felç etti.
C) Tepedeki orman sabahleyin sisten görünmez oldu.
D) Akşam üzeri yağın dolu, ürünlere zarar verdi.

21) "Ben Asya kıtasında küçük bir ülke olan Bangladeş'te yaşıyorum. Pirinç çok sulu olan toprakta yetişirse verimi yüksek olduğundan yağmurun yağmasını dört gözle bekliyoruz. Ancak bazen çok fazla yağış, hayatımızı olumsuz etkiliyor." bu sözleri söyleyen kişinin yaşadığı yerde aşağıdaki iklimlerden hangisi görülür?

- A) Çöl iklimi B) Ekvatorial iklim
C) Kutup iklimi D) Muson iklimi

22) Çok çeşitli iklim özelliklerine sahip bir ülke için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Denize kıyısı olduğu
B) Kuzey Yarımkürede yer aldığı
C) Çok çeşitli bitki türüne sahip olduğu
D) Hayvancılığın en önemli ekonomik faaliyet olduğu

23) Yer kabuğu sıcak ve akışkan magma üzerinde hareket eden levhalardan oluşur.

Aşağıdakilerden hangisi bu levhaların hareketi sonucunda gerçekleşmez?

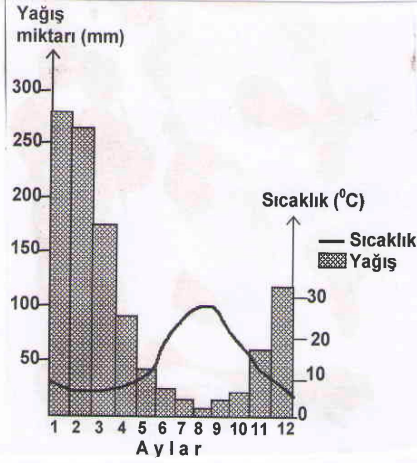
- A) Volkanik olaylar
B) Çok şiddetli rüzgarlar
C) Kıvrımlı dağlar
D) Depremler

24) Doğada yağışlar, rüzgarlar, sıcaklık değişimi ve basınç gibi etkilerle oluşan anıtlara doğal anıt denir.

Buna göre; doğal anıtlara verilen aşağıdaki örneklerden hangisi yanlıştır?

- A) Pamukkale travertenleri
B) Çin Seddi
C) Karain Mağarası
D) Ürgüp Peribacaları

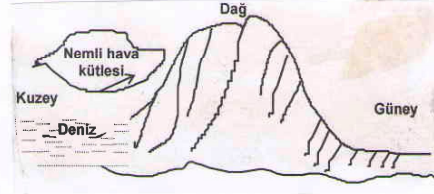
25) Aşağıdaki grafikte bir bölgenin aylara göre yağış miktarı ve sıcaklık değişimi verilmiştir.

Buna göre bu bölgeyle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Yaz ayları sıcak ve az yağışlıdır.
 B) Yağışın yarısından fazlası kış aylarında düşer.
 C) Don olaylarına çok sık rastlanır.
 D) Mevsimler arasında belirgin sıcaklık farkı vardır.

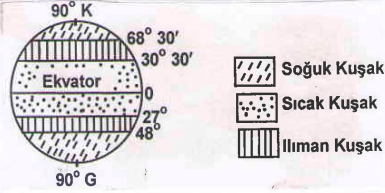
26)

Yukarıdaki şekle göre aşağıdakilerden hangisinin olması beklenir?

- A) Yağışın büyük kısmı dağların güney yamaçlarına düşer.
 B) Dağlık alanın kuzey yamaçlarında gür bir bitki örtüsü vardır.
 C) Dağın kuzey yamaçları güneyine oranla daha karasalıdır.
 D) Nem oranı dağın güney yamacında daha fazladır.

27)

Yukarıdaki şekilde verilen gerçek iklim kuşaklarında, Güney Yarım Küre'ye oranla, Kuzey Yarım Küre'de soğuk kuşak dar, sıcak ve ılıman kuşak ise geniştir.

Bu durum üzerinde, aşağıdakilerden hangisinin bir etkisi olamaz?

- A) Sıcak ve soğuk su akıntılarının
 B) Kara ve denizlerin dağılışının
 C) Yükseltideki farklılığın
 D) Bitki örtüsündeki farklılığın

29) Aşağıdakilerden hangisi Güney Amerika ve Afrika kıtalarının milyonlarca yıl önce bitişik olduğunu ve hareket ederek zaman içinde birbirinden ayrıldığına kanıt olmaz?

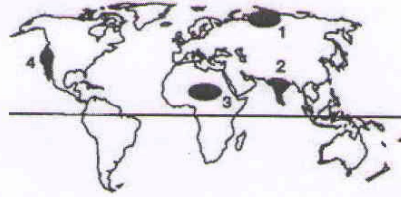
- A) Birbirleriyle aynı bitki türlerini barındırmaları
 B) Aynı cins hayvanlara ait fosillere rastlanması
 C) Görülen iklim özelliklerinin benzer olması
 D) Karşılıklı gelen kayaç ve tabakaların benzer olması

31) Anadolu'nun Dünya'nın en eski yerleşim alanlarından biri olmasında aşağıdakilerden hangisinin etkisi en az olmuştur?

- A) Uygun iklim şartlarına sahip olması
 B) Kuzey Yarım Küre'de yer alması
 C) Bol su kaynaklarının varlığı
 D) Verimli topraklara sahip olması

28)

- Yıllık sıcaklık ortalaması 0°C'nin altındadır.
- Doğal bitki örtüsü tundralardır.
- Yıllık yağış toplamı 250 mm'den azdır.

Yukarıda özellikleri verilen iklim tipi haritadaki taralı yerlerin hangisinde etkili olmaktadır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

30) I. Kıtalar levhaların üzerinde yer alır.

II. Levhaların çeşitli hareketleri ile yeryüzü şekilleri meydana gelir.

III. Levhalar saniyede 1-2 km kadar hızla sürekli hareket ederler.

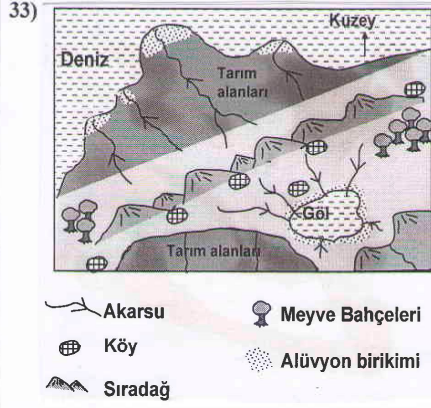
IV. Levha hareketlerine magmanın konveksiyon hareketleri sebep olur.

Yukarıdaki özelliklerden hangisi yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

32) Aşağıdakilerden hangisi Ankara ve çevresinin coğrafi özellikleri hakkında bilgi vermez?

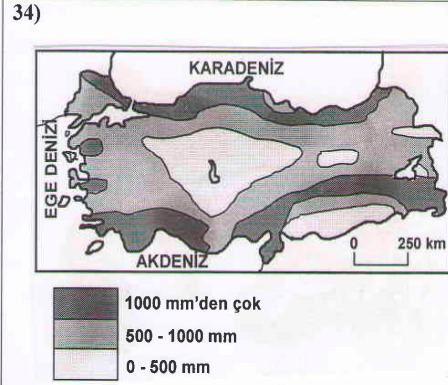
- A) İklimi karasalıdır.
 B) Bitki örtüsü bozkırdır.
 C) Ulaşım ve ticari faaliyetler gelişmiştir.
 D) Çok sayıda tiyatro ve sinema salonuna sahiptir.

Yukarıdaki haritada çeşitli coğrafi özellikleriyle bir yöre gösterilmiştir.

Haritada belirtilen yöre ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Yerleşim birimleri, dağların eteklerinde yoğunlaşmıştır.
 B) Kuzeybatı yönünde akan akarsular, delta ovası oluşturmuştur.
 C) Tarım alanlarının çevresi ormandır.
 D) Yörede kapalı havza bulunmaktadır.

Yukarıda Türkiye'nin yıllık ortalama yağış dağılımını gösteren haritası verilmiştir.

Bu haritaya göre, aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Doğu Anadolu Bölgesinin yağış miktarı, 1000 mm'nin üstündedir.
 B) İç Anadolu Bölgesinin büyük bölümünde yağış miktarı, 500 mm'nin altındadır.
 C) Kuzey ve güney kıyıları, en fazla yağış alan yerlerdir.
 D) Van Gölü ve çevresinin yıllık yağış miktarı, Tuz Gölü ve çevresinden fazladır.

35)

YILLAR	Faaliyet Sektörleri		
	Tarım (%)	Sanayi (%)	Hizmet (%)
1927	89	6	5
1960	75	8	17
2000	35	18	47

Tabloda, bazı yıllar itibarıyla Türkiye'de çalışan nüfusun faaliyet kollarına (sektörlerine) oransal dağılışı gösterilmiştir. Tabloya bakarak aşağıdaki sorulardan hangisine cevap alınamaz?

- A) 1927 yılında sanayi sektöründe kaç kişi çalışmıştır?
 B) 2000 yılında en fazla çalışana sahip sektör hangisidir?
 C) En önemli gelişme hangi sektörde yaşanmıştır?
 D) Hangi sektörde çalışan nüfus oranı azalmıştır?

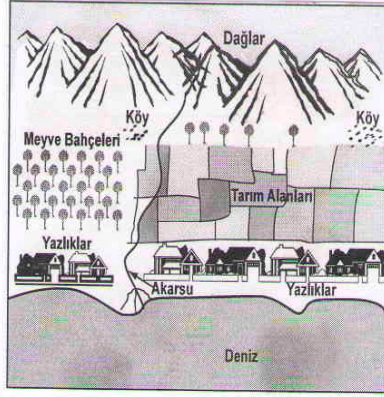
37) Aşağıdakilerden hangisi insanların doğal çevreden yararlanma biçimlerine örnek olarak gösterilemez?

- A) Akarsulardan enerji elde edilmesi
 B) Yüksek dağlık alanlarda kış turizmi yapılması
 C) Bazı alanlardan tarım ürünü elde edilmesi
 D) Kent merkezlerinin çevreden göç alması

38) Aşağıda verilen bölge örneklerinden hangisi beşeri bir kriter esas alınarak oluşturulmuştur?

- A) Orman Bölgesi B) Dağlık Bölge
 C) Sanayi Bölgesi D) İklim Bölgesi

39)

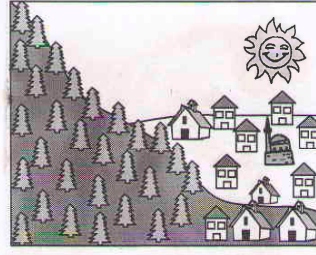

Resimdeki akarsu, yılın belli dönemlerinde taşarak su baskınlarına sebep olmakta, çevresindeki tarım alanlarına ve konutlara büyük zararlar vermektedir. Yaz döneminde ise kuruyarak yöreyi susuz bırakmaktadır.

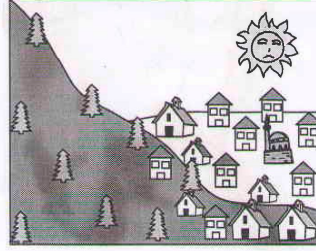
Bu durumda yapılması gereken **en doğru** uygulama aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Dağlık bölgeye baraj yapmak.
- B) Akarsuyun yatağını değiştirmek.
- C) Tarım arazilerine sanayi tesisleri kurmak.
- D) Yörede ekonomik faaliyetlere son vermek.

40)

I. Şekil (1995)

II. Şekil (2008)

I. Şekilde gösterilen yamaç, gür ve sık ağaçlarla kaplı iken yoğun ağaç kesimi sonucu yapılan tahribatla II. Şekildeki duruma gelmiştir.

Bu değişimle beraber resimdeki köy, aşağıda verilen doğal afetlerden hangisinin tehlikesi altına girmiştir?

- A) Yangınların
- B) Depremin
- C) Volkanik patlamanın
- D) Sel ve heyelanın

MUĞLA İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE
MUĞLA

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Coğrafya Öğretmenliği Ana bilim Dalında
“Öğrencilerin 9.Sınıf Coğrafya Dersi Konularına Yönelik Hazır Bulunuşluk Düzeyleri-Alan
Araştırması” konulu yüksek lisans tezi hazırlamaktayım.

Adı geçen araştırmaya ilişkin tez önerisi ve araştırma aracı (Başarı Testi) ekte sunulmuş olup
araştırmanın örneklemini Muğla ilindeki şehir ortaöğretim okullarında okuyan 9. Sınıf öğrencileri ve bu
şehir ortaöğretim okullarından beş tanesi oluşturmaktadır.

Araştırma aracı (Başarı Testi) Muğla merkezde bulunan Bayır Lisesi, Muğla Anadolu Lisesi,
Muğla Gazi Anadolu Lisesi, Anadolu Öğretmen Lisesi, Yerkesik İMKB Çok Programlı Lisesi
ortaöğretim kurumlarında 9. Sınıf öğrencilerine uygulanacaktır.

Araştırma aracının (Başarı Testi) 31Ekim-30 Kasım 2011 tarihleri arasında adı geçen
ortaöğretim okullarında 9.sınıf öğrencilerine uygulanması için gerekli iznin verilmesi hususunda
gereğini arz ederim.26.10.2011

İlknur BADUR

Eki:1-Tez Önerisi

2-1 Adet Araştırma Aracı (Başarı Testi)

3-Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Yönetim Kurulu Tez Proje Kabul Yazısı

Adres:Şehit Ersoy Yorulmaz Lisesi

Datça\MUĞLA

T.C.
MUĞLA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

03 Kasım 2011

Sayı : B.08.4.MEM.4.48.00.05.355.99.00.00/ 27061
Konu : Anket Çalışması

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Anabilim Dalı Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi ve İlimiz Datça Şehit Ersoy Yorulmaz Lisesi Coğrafya Öğretmeni İlknur BADUR'un "**Öğrencilerin 9. Sınıf Coğrafya Dersi Konularına Yönelik Hazır Bulunuşluk Düzeyleri-Alan Araştırması**" konulu tez çalışması kapsamında 31/10/2011-30/11/2011 tarihleri arasında İlimiz Merkezinde bulunan Muğla Anadolu Lisesi, Gazi Anadolu Lisesi, Anadolu Öğretmen Lisesi, Yerkesik İMKB ÇPL ve Bayır Lisesinde uygulama çalışması yapması ile ilgili Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğünün 26/09/2011 tarih ve 8390 sayılı yazısı ile ekleri ve Araştırma Değerlendirme Formu ilişikte sunulmuştur.

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Anabilim Dalı Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi ve İlimiz Datça Şehit Ersoy Yorulmaz Lisesi Coğrafya Öğretmeni İlknur BADUR'un "**Öğrencilerin 9. Sınıf Coğrafya Dersi Konularına Yönelik Hazır Bulunuşluk Düzeyleri-Alan Araştırması**" konulu tez çalışması kapsamında 31/10/2011-30/11/2011 tarihleri arasında İlimiz Merkezinde bulunan Muğla Anadolu Lisesi, Gazi Anadolu Lisesi, Anadolu Öğretmen Lisesi, Yerkesik İMKB ÇPL ve Bayır Lisesinde **eğitim öğretimi aksatmamak kaydıyla Okul Müdürünün uygun görmesi halinde ve uygun göreceği saatlerde, ilgi Yönergenin 13. maddesinde belirtilen esaslar dikkate alınmak kaydıyla** uygulama çalışması yapması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Gürbüz KARABULUT
Milli Eğitim Müdür V.

OLUR

... / 11 / 2011

Ahmet Ali BARIŞ
Vali a.
Vali Yardımcısı

FORM: 2

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı
ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	İlknur BADUR
Kurumu / Üniversitesi	Gazi Üniversitesi
Araştırma yapılacak iller	Muğla
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi	Bayır Lisesi, Muğla Anadolu Lisesi, Muğla Gazi Anadolu Lisesi, Anadolu Öğretmen Lisesi, Yerkesik IMKB Çok Programlı Lisesi
Araştırmanın konusu	Öğrencilerin 9. Sınıf Coğrafya Dersi Konularına Yönelik Hazır Bulunuşluluk Düzeyleri- Alan Araştırması
Üniversite / Kurum onayı	Var
Araştırma/proje/ödev/tez önerisi	Yüksek Lisans Tez Önerisi
Veri toplama araçları	
Görüş istenilecek Birim/Birimler	
KOMİSYON GÖRÜŞÜ Yukarıda Belirtilen Çalışma Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesinin 5. maddesinin (h) bendinde yazan, " araştırma , danışman onaylı mezuniyet tezi / proje/ödev/araştırmanın amacı ve önemi, problem ve alt problemler , sayıtlar, sınırlılıklar, tanımlar araştırmanın yöntemi, evrem ve örneklem , veri toplama araçları , çalışma takvimleri ve kaynakça ile bu söz konusu olan araştırma örneği bu maddeye uygun hazırlanmıştır.	
Komisyon kararı	Oybirliği / Oyçokluğu ile alınmıştır.
Muhafız üyenin Adı ve Soyadı:	Gerekçesi:

KOMİSYON

21.../10/2011
Komisyon Başkanı
Faruk GELİBİ

Ayşegül KIVRAK

Sevinç YAKIT

Kapsam Geçerliliği Uzman Görüş Formu

Aşağıdaki test maddeleri, tablodaki kazanımları yansıtıyor mu ?

Soruların Karşısındaki kutucuklara “Uygundur/Uygun Değildir” ifadelerini kullanarak düşüncelerinizi belirtiniz. Uygun gördüğünüz değişiklikleri madde üzerinde yapabilirsiniz.

9. SINIF	4.,5.,6.,7.,8. SINIF
Doğa ve insan etkileşimini anlamlandırır. Doğa ve insan etkileşimini ortaya koymada coğrafyanın rolünü algılar.	Hava, toprak ve suyun yaşam için öneminin bilincine varır. Yaşadığı bölgedeki insanların doğal ortamı değiştirme ve ondan yararlanma şekillerine kanıtlar gösterir. Çevresinde gördüğü doğal ve beşeri unsurları ayırt eder.

1. Coğrafya doğal ortam ile insan arasındaki ilişkileri inceleyen bilim dalıdır. Verilen bilgiye göre Coğrafya aşağıda verilenlerden; I.Suların dağılışı ve kimyasal özellikleri II.Canlıların yaşam alanlarının iklimsel koşulları III.Bazı canlıların verilen uyarıcılara gösterdiği tepkiler IV.Yerleşmelerin yükselti basamaklarına dağılışı Hangisi veya hangilerini <u>incelemez</u>? A)Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II	
Aşağıdakilerden hangisi doğal unsur değildir? A)Denizler B)Hava C)Barajlar D)Dağ	
Doğal ortam insan yaşamını temelden etkilemektedir. Buna göre, aşağıdakilerden hangisi doğal çevre koşullarının insan yaşamına etkisine örnek gösterilemez? A-Engebeli alanlarda yol yapım maliyetlerinin yüksek olması B-Ormanlık alanlarda, kırsal meskenlerin inşasında ahşap kullanılması C-Soğuk bölgelerde yaşayan insanların kalın giysiler giymeleri D-Orman alanlarının insanlar tarafından tahrip edilmesi	
Bir araştırmacı yer şekillerinin insan yaşamına olan etkilerini araştırmaktadır. Araştırmacının konusu hangi bilim dalının alanına girmektedir? A)Tarih B)Coğrafya C)Sosyoloji D)Psikoloji	
Dünya'nın değişik bölgelerinde yaşayan insanların beslenme alışkanlıkları, giyimleri, barınakları ve yaşam biçimleri birbirinden farklıdır. Bu duruma etki eden temel faktör aşağıdakilerden hangisidir? A) Örf ve adetler B) Doğal koşullar C) Demografik yapı D) Yer altı kaynakları	

Aşağıdakilerden hangisi doğal unsurların insan yaşantısı üzerindeki etkisine bir örnek **değildir**?

- A) Karasal iklim bölgelerinde kış koşullarının trafik akışını aksatması
- B) Yüksek ve engebeli yörelerde hayvancılığın önem kazanması
- C) Delta ovalarında tarımsal üretimin yoğun olması
- D) Güneşli gün sayısı fazla olan sıg kıyılarda turizm olanaklarının fazla olması
- E) Çöl alanlarında rüzgar erozyonunun etkili olması

Grönland'da yaşayan insanların ulaşım aracı olarak köpeklerin çektiği kızaklardan yararlanmaları ve yıl boyunca kalın giysiler giymeleri aşağıdaki doğal unsurlardan hangilerinin sonucudur?

- A) Sıcaklık-Deniz dalgaları
- B) Dağlar-Hayvanlar
- C) Kar-Sıcaklık
- D) Akarsular-Bitkiler

Aşağıdakilerden hangisi doğal çevrenin insan yaşamına yaptığı etkiye örnek **gösterilemez**?

- A) Afrika'da insanların ince kıyafetler giymeleri
- B) Alaska'da balık tüketiminin fazla olması
- C) Ekvatorial bölgede yapı malzemesi olarak ahşabın kullanılması
- D) Güneydoğu Asya'da insanların temel besin maddesinin pirinç olması
- E) Batı Avrupa ülkelerinde nüfus yoğunluğunun fazla olması

Kapsam Geçerliliği Uzman Görüş Formu

Aşağıdaki test maddeleri, tablodaki kazanımları yansıtıyor mu ?

Soruların Karşısındaki kutucuklara “Uygundur/Uygun Değildir” ifadelerini kullanarak düşüncelerinizi belirtiniz. Uygun gördüğünüz değişiklikleri madde üzerinde yapabilirsiniz.

9. SINIF	4.,5.,6.,7.,8. SINIF
Bilgileri haritalara aktarmada kullanılan yöntem ve teknikleri kullanım amaçları açısından karşılaştırır.	Çevresinde gördüklerini şekil ve şemalarla anlatır. Türkiye'nin kabartma haritası üzerinde, yaşadığı bölgenin yüzey şekillerini genel olarak tanıır. Haritalardan ve görsel materyallerden yararlanarak yaşadığı yerin coğrafi özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.

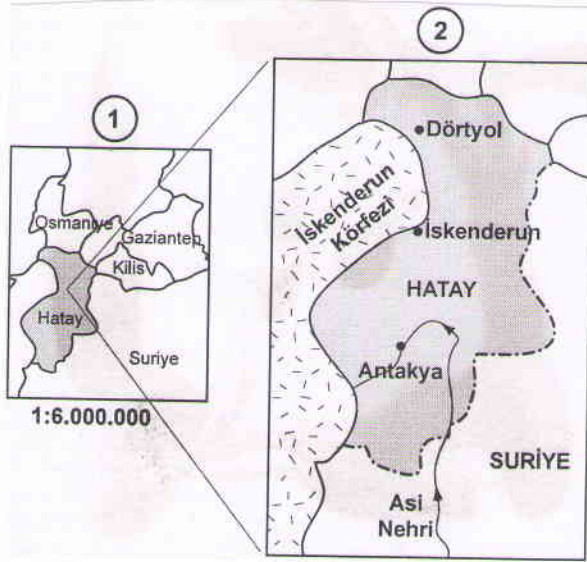
I. Haritalarda kullanılan küçültme oranıdır. II. Haritalar yapılırken kullanılan çizim yöntemidir. III. Haritalarda kullanılan işaretleri gösteren bölüme denir. Yukarıda harita ile ilgili verilen tanımlar aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir? <table><tr><td><u>I</u></td><td><u>II</u></td><td><u>III</u></td></tr><tr><td>A) Ölçek</td><td>Projeksiyon</td><td>Lejant</td></tr><tr><td>B) Projeksiyon</td><td>Plan</td><td>Ölçek</td></tr><tr><td>C) Ölçek</td><td>Plan</td><td>Kroki</td></tr><tr><td>D) Harita</td><td>Kroki</td><td>Lejant</td></tr></table>	<u>I</u>	<u>II</u>	<u>III</u>	A) Ölçek	Projeksiyon	Lejant	B) Projeksiyon	Plan	Ölçek	C) Ölçek	Plan	Kroki	D) Harita	Kroki	Lejant	
<u>I</u>	<u>II</u>	<u>III</u>														
A) Ölçek	Projeksiyon	Lejant														
B) Projeksiyon	Plan	Ölçek														
C) Ölçek	Plan	Kroki														
D) Harita	Kroki	Lejant														
3.Haritalar yer şekillerini tam gerçeğe uygun olarak göstermezler. Bazı şekil bozulmaları meydana gelir. Bu durumun ortaya çıkmasında rol oynayan <u>temel faktör</u> aşağıdakilerden hangisidir? A) Çizim yöntemlerinin yet ersiz olması B) Harita ölçeklerinin çok küçük tutulması C) Küresel yüzeyin düzleme aktarılması D) Yeryüzünün çok engebeli olması																
I.Kuşbakışı görünüm II.Ölçek III.Renkendirme IV.Düzleme aktarma Yukarıdakilerden hangisi bir çizimin harita olabilmesi için gereken şartlardan biri değildir? A)I B)II C)III D)IV																
Bir siyasi haritada; I. Yükselti değerleri II. Şehirlerin dağılışı III. Coğrafi koordinatlar IV. Yön bulma özelliklerinden hangisi hakkında bilgi <u>edinilemez</u>? A)I B)II C)III D)IV																

Haritada yeryüzü şekillerinin gösterilmesinde tarama, kabartma, gölgelendirme ve renklendirme gibi yöntemler kullanılmaktadır.

Renklendirme yöntemiyle çizilen bir haritada kullanılan renkler aşağıdakilerden hangisini belirlemeye yöneliktir?

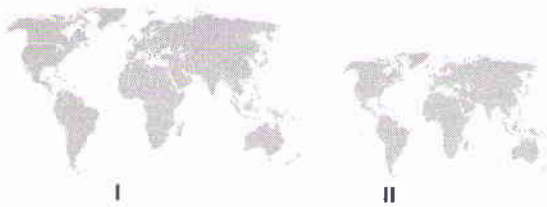
- A) Ovaları
- B) Bitki örtüsünü
- C) Yükseklik ve derinlikleri
- D) Denize yakınlık ve uzaklıkları

Aşağıda aynı yere ait iki farklı ölçeğe sahip harita verilmiştir.

1 nolu haritanın ölçeği 1:6.000.000 ise 2 nolu haritanın ölçeği aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) 1: 2.000.000
- B) 1: 6.000.000
- C) 1: 8.000.000
- D) 1: 10.000.000

Yukarıda farklı ölçeklerle çizilmiş dünya haritaları verilmiştir. Buna göre aşağıdaki yorumlardan hangisi yanlıştır?

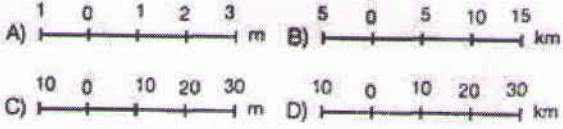
- A) I. harita daha büyük ölçeklidir.
- B) II. harita daha az ayrıntı içerir
- C) I. harita duvarda daha fazla yer kaplar
- D) I. haritanın ölçeğinin paydasındaki rakam daha büyüktür.

- I. 1/200.000
II. 1/400.000
III. 1/100.000

Yukarıda verilen ölçeklerle çizilen aynı bölgeye ait üç haritanın ayrıntıları gösterme gücünün fazladan aza doğru sıralanışı aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

- A) I-II-III B) II-III-I
C) III-I-II D) II-I-III

1/1.000.000 ölçekli haritanın çizik ölçeği aşağıdakilerden hangisidir?(Çentikler arası 1 cm.dir.)

Öğretmeni Ayşe'ye, Türkiye'nin yer şekilleri ile ilgili araştırma ödevi verip, belirlediği dağ ve akarsu isimlerini listelemesini istemiştir. Ancak öğretmeni 1:500.000 ölçeğindeki Türkiye fiziki haritasından yararlanan Ayşe'nin listesindeki isim sayısını az bulmuştur. Buna göre, Ayşe'nin ödevine daha fazla dağ ve akarsu ismi yazabilmesi için aşağıdaki hangi ölçeğe sahip Türkiye fiziki haritasına bakması gerekir?

- A) 1: 100.000 B) 1: 600.000
C) 1: 800.000 D) 1: 10.000.000

Ölçek hakkında verilen aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Harita uzunluğunun gerçek uzunluğa oranına denir.
B) Haritalardaki küçültme oranına denir.
C) Ölçek büyüdükçe ayrıntı artar.
D) Ölçek paydası büyüdükçe ayrıntı azalır.
E) Ölçek küçüldükçe gösterilen alan da küçülür.

Aşağıdaki test maddeleri, tablodaki kazanımları yansıtıyor mu ?

Soruların Karşısındaki kutucuklara “Uygundur/Uygun Değildir” ifadelerini kullanarak düşüncelerinizi belirtiniz. Uygun gördüğünüz değişiklikleri madde üzerinde yapabilirsiniz.

9. SINIF	4.,5.,6.,7.,8. SINIF
Koordinat sistemi ve haritayı oluşturan unsurlardan yola çıkarak zaman ve yere ait özellikler hakkında çıkarımlarda bulunur.	Çeşitli yöntemlerle çevresindeki herhangi bir nesnenin kendisine göre bulunduğu yönü bulur. Çizdiği şekil ve şemalarda kullandığı sembolleri açıklayan bir bölüm oluşturur. Çevresindeki bir yerin krokisini çizer. Farklı ölçeklerde çizilmiş haritalardan yararlanarak ölçek değiştiğinde haritanın değişen özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur. Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar.

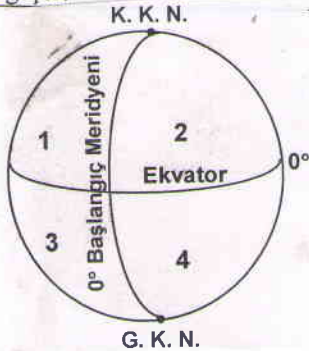
1. Türkiye'nin başkentinde görev yapan Bora Öğretmen, tatilini değerlendirmek için önce Bursa'daki anne ve babasını ziyaret etmiş, buradan Pamukkale'ye geçerek bir süre tatil yapmıştır. Tatilinin bitiminde Konya'daki arkadaşına uğrayarak, tekrar başkente dönmüştür.

Bora Öğretmen, başkentte başlayıp başkentte biten seyahati boyunca, sırasıyla hangi ana yönlerde hareket etmiştir?

- A) Batı - Güney - Doğu - Kuzey
B) Güney - Batı - Kuzey - Doğu
C) Doğu - Batı - Kuzey - Güney
D) Kuzey - Güney - Batı - Doğu

Meridyenler için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Ekvatoru dik olarak kesen dairelerdir.
B) İki ayrı yer arasındaki saat farkını bulmaya yarar.
C) Meridyenlerin uzunlukları birbirinden farklıdır.
D) Başlangıç meridyeni (0°) Greenwich gözlem evinden geçer.

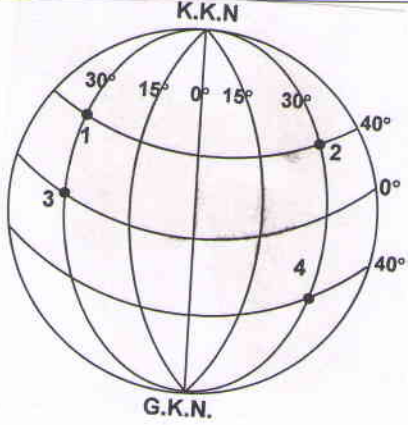

25°-40° güney paralelleri ile 20°-35° doğu meridyenleri arasında yer alan bir ülke yukarıda verilen küre şekli üzerinde numaralandırılmış hangi alanda yer alır?

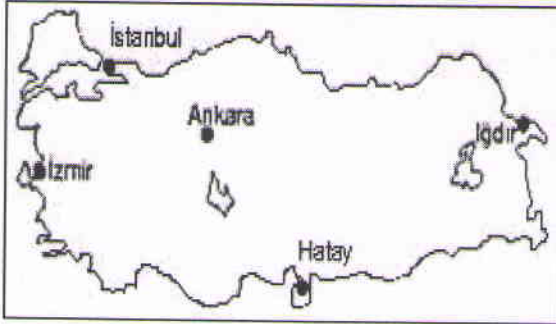
- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

Aşağıda verilenlerden hangisi paralellerin özelliklerinden değildir?

- A) Başlangıçları Ekvator'dur.
- B) Numaraları kutuplara doğru büyür.
- C) Aralarındaki mesafe her yerde 111 km'dir.
- D) Boyları eşittir.

- Aralarında 4 saatlik yerel saat farkı bulunur.
 - Ekvator çizgisine eşit uzaklıktadırlar.
 - Farklı yarımkürelerde bulunurlar.
- Şekilde 1, 2, 3, 4 numaralarıyla belirtilen noktalardan hangileri arasında yukarıdaki özelliklerin tamamı gözlemlenir?
- A) 1 - 2 B) 1 - 4 C) 2 - 4 D) 3 - 4

Yukarıdaki Türkiye haritasında gösterilen yerlerden hangisinde güneş daha erken doğar ve yerel saati daha ileridir?

- A) İzmir B) İstanbul
- C) Hatay D) Iğdır

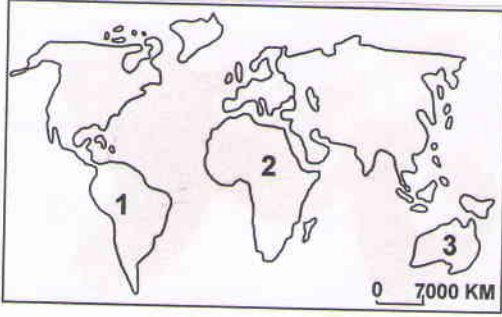
Büyük Okyanus hangi kıtalar arasında yer alır?

- A) Avrupa - Amerika
- B) Asya - Amerika - Okyanusya
- C) Afrika - Asya
- D) Okyanusya - Afrika

Bir sınıfta öğretmen öğrencilerine Türkiye'deki 5 il merkezinin adını vererek, bu iller arasında yerel saat farkının en fazla olduğu iki ili sormuştur.

Bu soruyu öğrencilerin doğru cevaplayabilmesi için öğrencilerin bilmesi gereken zorunlu bilgi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Şehirlerin enlem değerleri
- B) Şehirlerin boylam değerleri
- C) Türkiye'nin matematik konumu
- D) Şehirlerin denizden ortalama yükseltileri

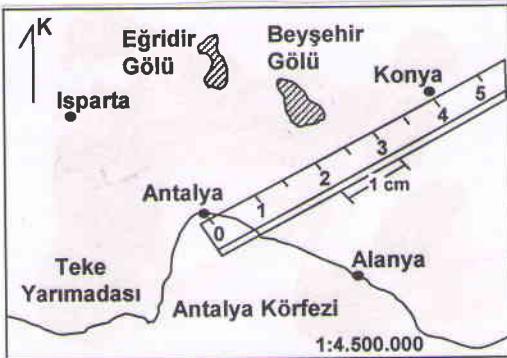

Yukarıdaki dünya haritasında numaralandırılarak verilen kıtalar hangi seçenekte doğru sıralanmıştır?

1	2	3
A) G. Amerika	Asya	Okyanusya
B) G. Amerika	Afrika	Okyanusya
C) K. Amerika	Avrupa	Antarktika
D) Asya	Avrupa	Afrika

Meridyen ve paralellerle ilgili, aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Bütün paralel dairelerinin uzunlukları aynıdır.
B) Paraleller arasındaki uzaklıklar, yaklaşık olarak aynıdır.
C) İki meridyen arasındaki uzaklık Ekvator'da en fazladır.
D) Kuzey ve güney paralelleri, kutup noktalarını oluştururlar.

Yukarıdaki haritada, Antalya il merkezi ile Antalya ilinin kuzeyinin bir bölümü gösterilmiştir. Antalya il merkezi ile Konya il merkezi arasındaki gerçek uzaklık kaç km'dir?

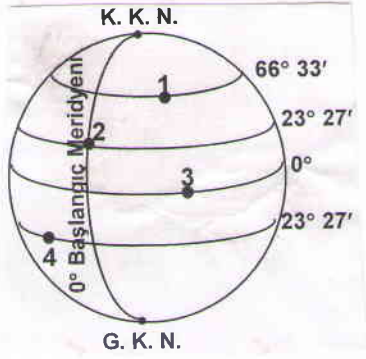
- A) 90 B) 135 C) 180 D) 225

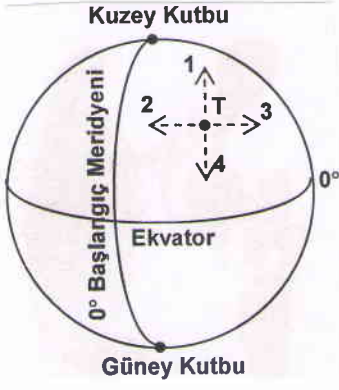

Haritada gösterilen iki şehir için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Ekvatora eşit uzaklıktadırlar.
- B) Aralarında yerel saat farkı vardır.
- C) Coğrafi konumları aynıdır.
- D) Güneş ikisinde de aynı anda doğar.

Aşağıdaki test maddeleri, tablodaki kazanımları yansıtır mı ?
Soruların Karşısındaki kutucuklara “Uygundur/Uygun Değildir” ifadelerini kullanarak düşüncelerinizi belirtiniz. Uygun gördüğünüz değişiklikleri madde üzerinde yapabilirsiniz.

9. SINIF	4.,5.,6.,7.,8. SINIF
Dünya'nın şekli ve hareketlerinin etkilerini yorumlar.	Dünya'nın şeklinin küreye benzediğini ifade eder. Dünya'nın şeklinin küreye benzediğini gösteren örnekler verir. Dünya'nın kendi etrafında döndüğünü ifade eder. Dünya'nın kendi etrafında dönerken aynı zamanda Güneş etrafında da dolandığını ifade eder.
- Dünya'da, hep aynı yönde hareket edildiğinde, bir süre sonra başlanılan noktaya dönülür. - Paralel dairelerinin boyları Ekvator'dan kutuplara doğru gidildikçe kısalır. Bu bilgilerin doğruluğu aşağıdakilerden hangisiyle açıklanır? A) Dünya'nın Güneş etrafında elips şeklinde bir yörüngede dönüşüyle B) Dünya'nın ekliptik düzlemi ile ekvator düzlemi arasında 23° 27'lik açıya sahip olmasıyla C) Dünya'nın şekliyle D) Dünya'nın batıdan doğuya doğru dönmesiyle	
I. Gece-gündüzün meydana gelmesi II. Yerel saat farklarının oluşması III. Mevsimlerin meydana gelmesi IV. Gün içerisinde Güneş ışınlarının geliş açısının değişmesi Yukarıda verilen özelliklerden hangisi Dünya'nın kendi eksen etrafındaki hareketinin sonuçlarından değildir? A) I B) II C) III D) IV	
 21 Mart 23 Eylül günlerinde gece, gündüz eşitliği yaşanmaktadır. Yukarıdaki şekle göre numaralanmış hangi noktaya bu günlerde güneş ışınları dik açıyla gelir? A) 1 B) 2 C) 3 D) 4	
Aşağıdakilerden hangisi, Dünya'nın yıllık hareketinin sonuçlarından biri değildir? A) Yıl içerisinde Güneş ışınlarının geliş açısının değişmesi B) Eksen eğikliğinin meydana gelmesi C) Güneşin doğuş ve batış saatlerinin değişmesi D) Gece gündüz sürelerinin yıl içerisinde değişmesi	

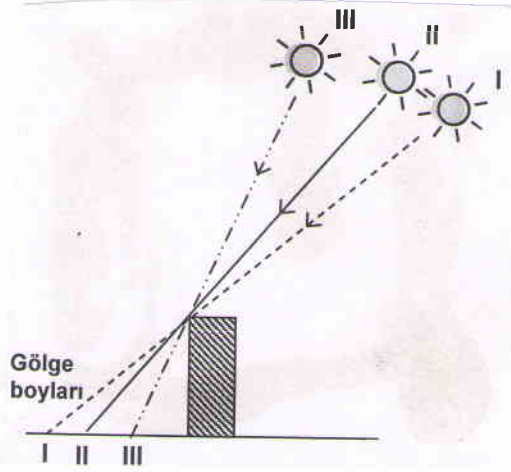
Yukarıdaki kürede T noktasında bulunan bilim adamı, uçakla 3000 km'lik bir yolculuğa çıkacaktır. Ancak yolculuğu boyunca;

- Güneş ışınlarının geliş açısının büyümesini,
- Yerel saat farkının oluşmamasını,
- Dünya'nın eksenini etrafında dönüş hızının artmasını istemektedir.

Buna göre uçak, numaralandırılmış oklardan hangisinin yönünde hareket etmelidir?

A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

Güneş ışınları dike yakın geldiğinde gölge boyları kısa, eğik geldiğinde ise uzun olmaktadır.

Yukarıdaki şekilde Türkiye'de yer alan bir cismin değişik tarihlerde öğle vakti oluşturduğu gölge boyları gösterilmiştir.

Bu gölgelerin ait olduğu tarihler aşağıdakilerin hangisindeki gibi olabilir?

I	II	III
A) 21 Haziran	21 Mart	21 Aralık
B) 21 Aralık	23 Eylül	21 Haziran
C) 23 Eylül	21 Mart	21 Aralık
D) 21 Haziran	21 Aralık	23 Eylül

Güneş ışınlarının Dünya'ya geliş açısının değişmesi, aşağıdaki olaylardan hangisine sebep olur?

- A) Gece ve gündüzün oluşmasına.
- B) Mevsimlerin oluşmasına.
- C) Güneş tutulmasına.
- D) Ay tutulmasına.

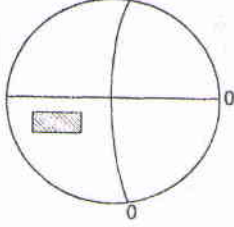
Aşağıdakilerden hangisi dünyanın hareketleri ve sonuçları için söylenemez?

- A) Dünya eksenini etrafında batıdan doğuya doğru döner
- B) Dünyanın her yerinde 21 Mart ve 23 Eylülde gece gündüz süreleri eşitlenir.
- C) Kendi eksenini etrafındaki dönüşünü 365 gün 6 saatte tamamlar.
- D) Güneş etrafındaki hareketi sonucunda mevsimler oluşur.

Kutuplarda basık, Ekvatorda şişkin bir biçime sahip olan yeryuvarlığının bu özel şekline ne ad verilir?

- A) Elips
- B) Küre
- C) Daire
- D) Geoid

Yanda verilen bölgenin matematik konumu aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) 15-20 Kuzey paralelleri ile 20-30 Batı meridyenleri
- B) 15-25 Güney paralelleri ile 21-34 Doğu meridyenleri
- C) 20-24 Güney paralelleri ile 22-30 Batı meridyenleri
- D) 25-30 Kuzey paralelleri ile 15-24 Doğu meridyenleri

Kapsam Geçerliliği Uzman Görüş Formu

Aşağıdaki test maddeleri, tablodaki kazanımları yansıtıyor mu ?

Soruların Karşısındaki kutucuklara “**Uygundur/Uygun Değildir**” ifadelerini kullanarak düşüncelerinizi belirtiniz. Uygun gördüğünüz değişiklikleri madde üzerinde yapabilirsiniz.

9. SINIF	4.,5.,6.,7.,8. SINIF
Atmosferin özellikleri ile hava olaylarını ilişkilendirir. Hava durumu ve iklim özelliklerini etkileri açısından karşılaştırır. İklim elemanlarının oluşumunu, dağılışını ve bunlar üzerinde etkili olan faktörleri sorgular.	Çevresinde meydana gelen hava olaylarını gözlemleyerek, bulgularını resimli grafiklere aktarır. Yakın çevresindeki hava olaylarını gözlemler, sonuçları kaydederek hava olaylarının değişkenliğini fark eder. Meteorolojinin, atmosfer içinde oluşan sıcaklık değişimlerini ve buna bağlı olarak oluşan hava olaylarını inceleyerek hava tahminleri yapan bilim dalı olduğunu ifade eder. Yaşadığı bölgede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar. Hava tahminlerinin günlük yaşantımızdaki yeri ve önemini fark eder. İklimin, yeryüzünün herhangi bir yerinde uzun yıllar boyunca gözlenen tüm hava olaylarının ortalama durumu olduğunu ifade eder ve iklimlerin zamanla değişebileceğini kavrar. Yeryüzü şekillerinin oluşumu ve değişiminde hava olaylarının etkisini örneklerle açıklar.

Aşağıdakilerden hangisi atmosferin yararlarından değildir?

- A) Güneşten gelen zararlı ışınları tutar.
- B) Yeryüzünün aşırı ısınmasını veya soğumasını engeller.
- C) İklim ve hava olaylarının oluşmasını sağlar.
- D) Mevsimlerin oluşmasını sağlar.

Aşağıdaki ifadelerden hangisinde, bir yerin günlük hava durumundan çok, iklim özellikleri hakkında daha belirgin ipucu bulunmaktadır?

- A) Bu ovalarda kar, altı ay boyunca erimez.
- B) Ansızın başlayan yağmur, trafiği felç etti.
- C) Tepedeki orman sabahleyin sisten görünmez oldu.
- D) Akşam üzeri yağın dolu, ürünlere zarar verdi.

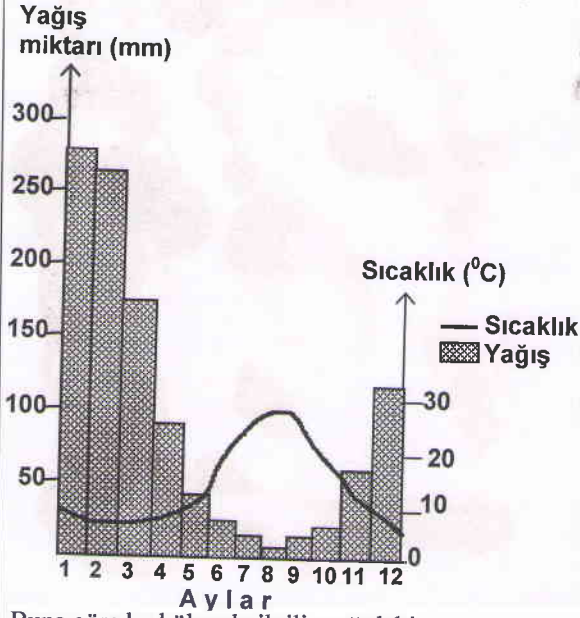
Akdeniz Bölgesi'nde dağların güney yamaçlarındaki sebzeler kuzey yamaçlarından daha önce olgunlaşır. Bu durumun yaşanmasında aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu söylenebilir?

- A) Bakı
- B) Eğim
- C) Eksen hareketi
- D) Yükselti

Bir yerde günlük, haftalık gibi kısa sürelerde oluşan hava olaylarına ne ad verilir?

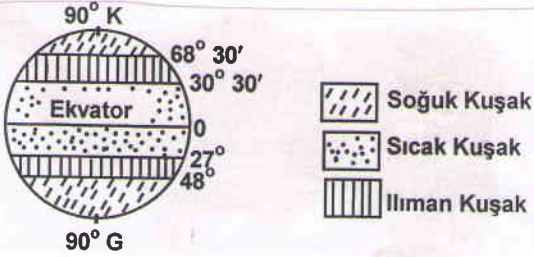
- A) Hava durumu
- B) İklim
- C) Hava gözlemi
- D) Hava tahmini

Aşağıdaki grafikte bir bölgenin aylara göre yağış miktarı ve sıcaklık değişimi verilmiştir:

Buna göre bu bölgeyle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Yaz ayları sıcak ve az yağışlıdır.
- B) Yağışın yarısından fazlası kış aylarında düşer.
- C) Don olaylarına çok sık rastlanır.
- D) Mevsimler arasında belirgin sıcaklık farkı vardır.

Yukarıdaki şekilde verilen gerçek iklim kuşaklarında, Güney Yarım Küre'ye oranla, Kuzey Yarım Küre'de soğuk kuşak dar, sıcak ve ılıman kuşak ise geniştir.

Bu durum üzerinde, aşağıdakilerden hangisinin bir etkisi olamaz?

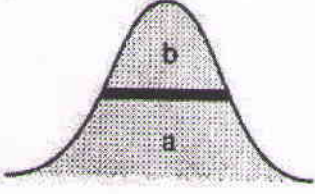
- A) Sıcak ve soğuk su akıntılarının
- B) Kara ve denizlerin dağılışının
- C) Yükseltideki farklılığın
- D) Bitki örtüsündeki farklılığın

Kuzey Yarımküre'de kuzeyden, Güney Yarımküre'de ise güneyden esen rüzgarlar hava sıcaklıklarını düşürür.

Bu durum, aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?

- A) Başlangıç meridyenine uzaklıkla
- B) Enlem etkisiyle
- C) Denize göre konumla
- D) Yükseltiyle

Şekilde bir dağ yamacında yer alan a bölümünde karın geç yağdığı, erken eridiği, b bölümünde ise karın erken yağdığı ve geç eridiği gözlemlenmiştir.

a ve b bölümlerindeki bu farklılığın nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sıcaklığın yıl içinde değişmesi
- B) Sıcaklığın gün içinde değişmesi
- C) Sıcaklığın yükseklerle çıkıldıkça azalması
- D) Güneşi gören yamaçların daha çabuk ısınması

Yukarıdaki şekle göre aşağıdakilerden hangisinin olması beklenir?

- A) Yağışın büyük kısmı dağların güney yamaçlarına düşer.
- B) Dağlık alanın kuzey yamaçlarında gür bir bitki örtüsü vardır.
- C) Dağın kuzey yamaçları güneyine oranla daha karasaldır.
- D) Nem oranı dağın zirvesinde en yüksek değerine ulaşır.

Kapsam Geçerliliği Uzman Görüş Formu

Aşağıdaki test maddeleri, tablodaki kazanımları yansıtıyor mu ?

Soruların Karşısındaki kutucuklara “Uygundur/Uygun Değildir” ifadelerini kullanarak düşüncelerinizi belirtiniz. Uygun gördüğünüz değişiklikleri madde üzerinde yapabilirsiniz.

9. SINIF	4.,5.,6.,7.,8. SINIF
Farklı iklim tiplerinin özellikleri ve dağılışları hakkında çıkarımlarda bulunur.	Dünyanın farklı doğal ortamlarındaki insan yaşantılarından yola çıkarak, iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.
“Ben Asya kıtasında küçük bir ülke olan Bangladeş’te yaşıyorum. Pirinç çok sulu olan toprakta yetişirse verimi yüksek olduğundan yağmurun yağmasını dört gözle bekliyoruz. Ancak bazen çok fazla yağış, hayatımızı olumsuz etkiliyor.” bu sözleri söyleyen kişinin yaşadığı yerde aşağıdaki iklimlerden hangisi görülür? a) çöl iklimi b) ekvatorial iklim c) kutup iklimi d) muson iklimi	
Çok çeşitli iklim özelliklerine sahip bir ülke için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir? A)Denize kıyısı olduğu B)Kuzey Yarımkürede yer aldığı C)Çok çeşitli bitki türüne sahip olduğu D)Hayvancılığın en önemli ekonomik faaliyet olduğu	
-Yıllık sıcaklık ortalaması 0°C nin altındadır. - Doğal bitki örtüsü tundralardır. - Yıllık yağış toplamı 250 mm den azdır. 	
Yukarıda özellikleri verilen iklim tipi haritadaki taralı yerlerin hangisinde etkili olmaktadır? A) 1 B) 2 C) 3 D) 4	
Ganah çok kadın gibi kırsal bir bölgede, küçük bir çiftlikte yaşıyorum. Lahana, patates, muz yetiştiriyorum. Ülkemde sürekli yaz mevsimi yaşandığı için kışlık giysiye ve yakacağa ihtiyaç olmuyor. Yukarıda anlatılan bölgenin iklimi aşağıdakilerden hangisi olabilir? A) Kutup İklimi B) Çöl İklimi C) Ekvatorial İklim D) Muson İklimi	
Yeryüzünde iklimlerin oluşumunda ve dağılışında aşağıdakilerden hangisi etkili değildir? A)Enlem B)Okyanus akıntıları C)Denize göre konum D) Bitki örtüsü	

Kapsam Geçerliliği Uzman Görüş Formu

Aşağıdaki test maddeleri, tablodaki kazanımları yansıtıyor mu ?

Soruların Karşısındaki kutucuklara “**Uygundur/Uygun Değildir**” ifadelerini kullanarak düşüncelerinizi belirtiniz. Uygun gördüğünüz değişiklikleri madde üzerinde yapabilirsiniz.

9. SINIF	4.,5.,6.,7.,8. SINIF
Dünya'nın tektonik oluşumundaki değişim ve sürekliliğe kanıtlar gösterir.	Tarih boyunca Dünya'mızın oluşumu hakkında çeşitli görüşlerin ortaya atıldığını fark eder. Yer kabuğunun, sıcak ve akışkan olan magma üzerinde hareket eden levhalardan oluştuğunu gösteren bir model tasarlar ve yapar.

Aşağıdakilerden hangisi Güney Amerika ve Afrika kıtalarının milyonlarca yıl önce bitişik olduğunu ve hareket ederek zaman içinde birbirinden ayrıldığına kanıt <u>olmaz</u> ? A) Birbirleriyle aynı bitki türlerini barındırmaları B) Aynı cins hayvanlara ait fosillere rastlanması C) Görülen iklim özelliklerinin benzer olması D) Karşılıklı gelen kayaç ve tabakaların benzer olması	

Kapsam Geçerliliği Uzman Görüş Formu

Aşağıdaki test maddeleri, tablodaki kazanımları yansıtıyor mu ?

Soruların Karşısındaki kutucuklara “Uygundur/Uygun Değildir” ifadelerini kullanarak düşüncelerinizi belirtiniz. Uygun gördüğünüz değişiklikleri madde üzerinde yapabilirsiniz.

9. SINIF	4.,5.,6.,7.,8. SINIF
İç kuvvetleri yer şekillerinin oluşumuna etkileriyle birlikte açıklar. Dış kuvvetleri yer şekillerinin oluşumuna etkileriyle birlikte açıklar.	Okyanusların ve dağların oluşumunu levha hareketleriyle açıklar. Depremlere, fayların yanında, volkanik faaliyetlerin ve arazi çöküntülerinin de sebep olabileceğini açıklar. Volkanların oluşumunu ve bunun sonucunda oluşan yeryüzü şekillerini levha hareketleriyle açıklar. Volkanların ve depremlerin insan hayatındaki etkileri ve sebep olabileceği olumsuz sonuçları ifade eder. Doğal anıtların çok uzun bir süreçte oluştuğunu ifade eder. Doğal anıtlara yakın ve uzak çevresinden örnekler verir.

Yer kabuğu sıcak ve akışkan magma üzerinde hareket eden levhalardan oluşur. Aşağıdakilerden hangisi bu levhaların hareketi sonucunda gerçekleşmez? A)Volkanik olaylar B)Çok şiddetli rüzgarlar C)Kıvrımlı dağlar D)Depremler	
I.Kıtalar levhaların üzerinde yer alır. II.Levhaların çeşitli hareketleri ile yeryüzü şekilleri meydana gelir. III.Levhalar saniyede 1-2 km kadar hızla sürekli hareket ederler. IV.Levha hareketlerine magmanın konveksiyon hareketleri sebep olur. Yukarıdaki özelliklerden hangisi yanlıştır? A)I B)II C)III D)IV	
Doğada yağışlar, rüzgarlar, sıcaklık değişimi ve basınç gibi etkilerle oluşan anıtlara doğal anıt denir. Buna göre; doğal anıtlara verilen aşağıdaki örneklerden hangisi yanlıştır? A)Pamukkale travertenleri B)Çin Seddi C)Karain Mağarası D)Ürgüp Peribacaları	

Kapsam Geçerliliği Uzman Görüş Formu

Aşağıdaki test maddeleri, tablodaki kazanımları yansıtıyor mu ?

Soruların Karşısındaki kutucuklara “Uygundur/Uygun Değildir” ifadelerini kullanarak düşüncelerinizi belirtiniz. Uygun gördüğünüz değişiklikleri madde üzerinde yapabilirsiniz.

9. SINIF	4.,5.,6.,7.,8. SINIF
Yerleşmelerin konumunu belirleyen ve gelişimini etkileyen faktörleri geçmişten günümüze fonksiyonel değişiklikler açısından analiz eder.	Yaşadığı bölgedeki insanların yoğun olarak yaşadıkları yerlerle coğrafi özellikleri ilişkilendirir. Örnek incelemeler yoluyla tarih öncesindeki ilk yerleşmelerden günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur. Görsel materyalleri ve verileri kullanarak dünyada nüfus ve ekonomik faaliyetlerin dağılışının nedenleri hakkında çıkarımlarda bulunur.
Anadolu'nun Dünya'nın en eski yerleşim alanlarından biri olmasında aşağıdakilerden hangisinin etkisi <u>en az</u> olmuştur? A)Uygun iklim şartlarına sahip olması B)Kuzey Yarım Küre'de yer alması C)Bol su kaynaklarının varlığı D)Verimli topraklara sahip olması	
Aşağıdakilerden hangisi günümüzde yerleşim yeri seçiminde daha çok önem kazanmıştır? A)Bitki örtüsü B)Yeryüzü şekilleri C)İş imkanları D)Coğrafi konum	

Kapsam Geçerliliği Uzman Görüş Formu

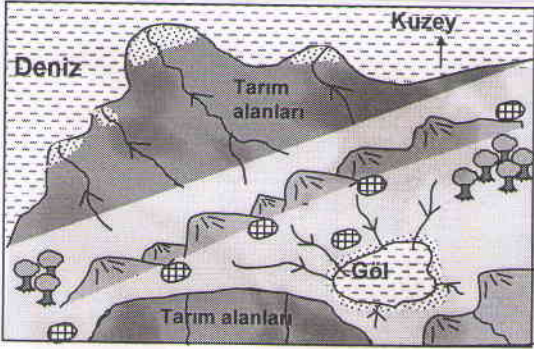
Aşağıdaki test maddeleri, tablodaki kazanımları yansıtıyor mu ?

Soruların Karşısındaki kutucuklara “Uygundur/Uygun Değildir” ifadelerini kullanarak düşüncelerinizi belirtiniz. Uygun gördüğünüz değişiklikleri madde üzerinde yapabilirsiniz.

9. SINIF	4.,5.,6.,7.,8. SINIF
Yaşadığı yerleşim biriminin coğrafi özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur. Yaşadığı yerleşim alanının farklı zaman periyotlarındaki değişim ve sürekliliğini coğrafi açıdan analiz eder.	Çeşitli kaynaklardan yararlanarak yaşadığı yerin coğrafi özellikleri ile ilgili çıkarımlarda bulunur. Yaşadığı bölgedeki insanların doğal ortamı değiştirme ve ondan yararlanma şekillerine kanıtlar gösterir.

Aşağıdakilerden hangisi Ankara ilinin coğrafi özellikleri hakkında bilgi **vermez**?

- A) İklimi karasaldır.
- B) Bitki örtüsü bozkırdır.
- C) Ulaşım ve ticari faaliyetler gelişmiştir.
- D) Çok sayıda tiyatro ve sinema salonuna sahiptir.

- Akarsu
- Köy
- Sıradağ
- Meyve Bahçeleri
- Alüvyon birikimi

Yukarıdaki haritada çeşitli coğrafi özellikleriyle bir yöre gösterilmiştir.

Haritada belirtilen yöre ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi **söylenemez**?

- A) Yerleşim birimleri, dağların eteklerinde yoğunlaşmıştır.
- B) Kuzeybatı yönünde akan akarsular, delta ovası oluşturmuştur.
- C) Tarım alanlarının çevresi ormandır.
- D) Yörede kapalı havza bulunmaktadır.

Bölgede, platolar geniş alan kaplar. Yıllık yağış toplamı 300 – 400 mm civarında olup, akarsu ağı seyrek. Bölge genelinde bozkır bitki örtüsü yaygın iken, ormanlar az yer tutar.

Yukarıda özellikleri verilen bölge için aşağıdakilerden hangisi **söylenemez**?

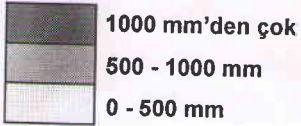
- A) Kırsal alanlarında toplu köy yerleşmelerinin görüldüğü
- B) Küçükbaş hayvancılığın büyükbaş hayvancılığa göre yaygın olduğu
- C) Günlük ve yıllık sıcaklık farklarının düşük olduğu
- D) Tahıl üretim alanlarının geniş yer kapladığı

YILLAR	Faaliyet Sektörleri		
	Tarım (%)	Sanayi (%)	Hizmet (%)
1927	89	6	5
1960	75	8	17
2000	35	18	47

Tabloda, bazı yıllar itibarıyla Türkiye’de çalışan nüfusun faaliyet kollarına (sektörlerine) oransal dağılışı gösterilmiştir.

Tabloya bakarak aşağıdaki sorulardan hangisine cevap alınamaz?

- A) 1927 yılında sanayi sektöründe kaç kişi çalışmıştır?
 B) 2000 yılında en fazla çalışana sahip sektör hangisidir?
 C) En önemli gelişme hangi sektörde yaşanmıştır?
 D) Hangi sektörde çalışan nüfus oranı azalmıştır?

Yukarıda Türkiye’nin yıllık ortalama yağış dağılışını gösteren haritası verilmiştir.

Bu haritaya göre, aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Doğu Anadolu Bölgesinin yağış miktarı, 1000 mm’nin üstündedir.
 B) İç Anadolu Bölgesinin büyük bölümünde yağış miktarı, 500 mm’nin altındadır.
 C) Kuzey ve güney kıyıları, en fazla yağış alan yerlerdir.
 D) Van Gölü ve çevresinin yıllık yağış miktarı, Tuz Gölü ve çevresinden fazladır.

İnsanların doğada yaptıkları değişiklikler sonu beşeri unsurlar ortaya çıkar.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi beşeri unsura örnek gösterilir?

- A) Çoruh nehri
 B) Atatürk Barajı
 C) Van Gölü
 D) Erciyes Dağı

Kapsam Geçerliliği Uzman Görüş Formu

Aşağıdaki test maddeleri, tablodaki kazanımları yansıtıyor mu ?

Soruların Karşısındaki kutucuklara “Uygundur/Uygun Değildir” ifadelerini kullanarak düşüncelerinizi belirtiniz. Uygun gördüğünüz değişiklikleri madde üzerinde yapabilirsiniz.

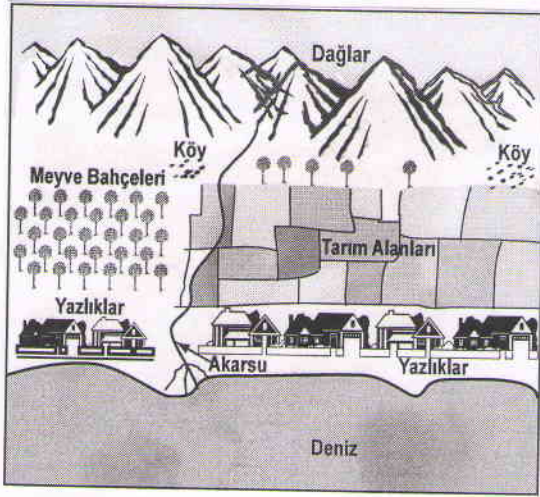
9. SINIF	4.,5.,6.,7.,8. SINIF
Haritalardan yararlanarak çeşitli coğrafi kriterlerle belirlenmiş bölgelerde bulunan ülkeleri ayırt eder.	Dünya üzerinde çeşitli ülkeler olduğunu fark eder.

Aşağıda verilen bölge örneklerinden hangisi beşeri bir kriter esas alınarak oluşturulmuştur? A) Orman Bölgesi B) Dağlık Bölge C) Sanayi Bölgesi D) İklim Bölgesi	
Coğrafi bölgelerin sınırları belirlenirken aşağıdaki özelliklerden hangisi dikkate alınmaz? A) İl sınırlarının bütünlüğünün korunması B) Benzer bitki örtülerine sahip olması C) Yer şekillerinin benzerlik taşıması D) Geçim kaynaklarının benzer ekonomik faaliyetler olması	
Yandaki haritada Türkiye'nin doğu yarısı gösterilmiştir. A ve B noktaları arasında aşağıdaki ülkelerden hangisinin sınırı yoktur? A) Gürcistan B) İran C) Ermenistan D) Suriye	

Aşağıdaki test maddeleri, tablodaki kazanımları yansıtıyor mu ?

Soruların Karşısındaki kutucuklara “Uygundur/Uygun Değildir” ifadelerini kullanarak düşüncelerinizi belirtiniz. Uygun gördüğünüz değişiklikleri madde üzerinde yapabilirsiniz.

9. SINIF	4.,5.,6.,7.,8. SINIF
İnsanların gereksinimlerinden yola çıkarak doğal çevreyi kullanma biçimlerini örneklendirir. Doğal çevrenin insan faaliyetlerine etkilerini ve insanların doğal çevreye uyum süreçlerini karşılıklı ilişkileri çerçevesinde analiz eder. Örneklerden yararlanarak doğal ortamda insan etkisiyle meydana gelen değişimlerin sonuçlarını analiz eder.	Yaşadığı bölgede görülen doğal afetlerin zararlarını artıran insan faaliyetlerini fark eder. Doğal kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin insan yaşamına etkilerini tartışır. Erozyonun gelecekte oluşturabileceği zararlar hakkında tahminlerde bulunur. Yaşadığı bölgedeki insanların doğal ortamı değiştirme ve ondan yararlanma şekillerine kanıtlar gösterir.

Resimdeki akarsu, yılın belli dönemlerinde taşarak su baskınlarına sebep olmakta, çevresindeki tarım alanlarına ve konutlara büyük zararlar vermektedir. Yaz döneminde ise kuruyarak yöreyi susuz bırakmaktadır.

Bu durumda yapılması gereken en doğru uygulama aşağıdakilerden hangisidir?

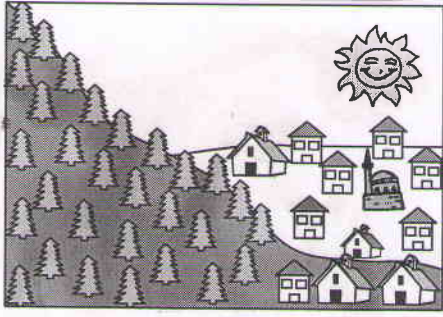
- A) Dağlık bölgeye baraj yapmak.
- B) Akarsuyun yatağını değiştirmek.
- C) Tarım arazilerine sanayi tesisleri kurmak.
- D) Yörede ekonomik faaliyetlere son vermek.

Aşağıdakilerden hangisinin yeryüzündeki doğal dengenin bozulmasına etkisi olmaz?

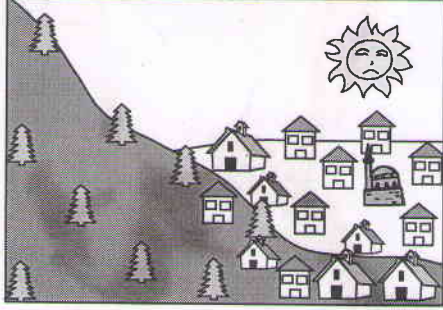
- A) Dünya nüfusunun hızlı artması
- B) Orman alanlarının tahrip edilmesi
- C) Tarımda aşırı gübre kullanımının engellenmesi
- D) Bazı hayvan türlerinin aşırı avlanması

Aşağıdakilerden hangisi günümüzde toprağın korunduğu ve verimli kullanıldığına bir örnektir?

- A) Trakya’da sanayi tesislerinin tahıl alanlarına yayılması
- B) Konya’da erozyona açık alanların ağaçlandırılması
- C) Güney kıyılarımızdaki narenciye bahçelerine turistik tesislerin kurulması
- D) Güneydoğu’da tarım alanlarının baraj suları altında kalması

I. Şekil (1995)

II. Şekil (2008)

I. Şekilde gösterilen yamaç, gür ve sık ağaçlarla kaplı iken yoğun ağaç kesimi sonucu yapılan tahribatla II. şekildeki duruma gelmiştir.

Bu değişimle beraber resimdeki köy, aşağıda verilen doğal afetlerden hangisinin tehlikesi altına girmiştir?

- A) Yangınların B) Depremi
C) Volkanik patlamanın D) Sel ve heyelanın (TEST A 6,10.SORU)

Aşağıdakilerden hangisi doğal çevrenin insanlar tarafından yanlış kullanılması sonucu meydana gelen sorunlardan biri değildir?

- A) Erozyonun şiddetlenmesi
B) Bazı göllerin kuruması
C) Yerkabuğu hareketlerinin artması
D) Sanayi bölgelerinde su kirliliğinin fazla olması

Aşağıdakilerden hangisi doğal koşulların insan yaşantısı üzerindeki etkisine örnek olarak gösterilemez?

- A) Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde kerpiçten yapılmış evlerin yaygın olması
B) Akdeniz Bölgesi'nde bölge için karayolu ulaşımının zor olması
C) Marmara Bölgesi'nde nüfus yoğunluğunun fazla olması
D) İç Anadolu Bölgesi'nde tahıl tarımının yaygın olması

Aşağıdakilerden hangisi insanın doğal çevreyi değiştirme faaliyetlerinden biri değildir?

- A) Akarsular üzerine barajların yapılması
B) Orman alanlarının tahrip edilmesi
C) Bazı kıyıların doldurularak konut yapılması
D) Akdeniz kıyılarının deniz turizmine elverişli olması

Aşağıdakilerden hangisi insanların doğal çevreden yararlanma biçimlerine örnek olarak gösterilemez?

- A) Akarsulardan enerji elde edilmesi
B) Yüksek dağlık alanlarda kış turizmi yapılması
C) Bazı alanlardan tarım ürünü elde edilmesi
D) Kent merkezlerinin çevreden göç alması